

Görüş

Nisan 2010 - 15 TL KDV Dahil

61

Anayasa değişse de, siyaset değişmeyecek

Hiçbir konuda uzlaşma sağlayamayan siyasi partilerimiz seçim yasası ve siyasi partiler yasasını değiştirmeme ve 'siyasette reform'u eksik paketle tartışma konusunda uzlaşıyor.

8 RESESYONDAN ÇIKIŞ

12 SEÇİM SİSTEMİ REFORMUNU
BEKLİYOR

18 VENEDİK KOMİSYONU
BAŞKANI İLE SÖYLEŞİ

28 TÜRKİYE'DE YAPISAL İŞSİZLİK

38 KKTC'DE GÖZLER SEÇİMDE

44 TÜRKİYE-ERMENİSTAN
PARALEL SÜREÇLER

60 İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ
ÇEVRE SORUNUNUN
ÇOK ÖTESİNDE

66 İSTANBUL 2012'DE
TASARIM BİENALİNE
KAVUŞACAK

TÜSİAD

TÜSİAD, insan hakları evrensel ilkelerinin, düşünce, inanç ve girişim özgürlüklerinin, laik hukuk devletinin, katılımcı demokrasi anlayışının, liberal ekonominin, rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının ve sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar.

TÜSİAD, Atatürk'ün öngördüğü hedef ve ilkeler doğrultusunda, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyini yakalama ve aşma anlayışı içinde, kadın-erkek eşitliğini siyaset, ekonomi ve eğitim açısından gözeten iş insanlarının toplumun öncü ve girişimci bir grubu olduğu inancıyla, yukarıda sunulan ana gayenin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar gerçekleştirir.

TÜSİAD, kamu yararına çalışan Türk iş dünyasının temsil örgütü olarak, girişimcilerin evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun faaliyet göstermesi yönünde çaba sarf eder; küreselleşme sürecinde Türk rekabet gücünün ve toplumsal refahın, istihdamın, verimliliğin, yenilikçilik kapasitesinin ve eğitimin kapsam ve kalitesinin sürekli artırılması yoluyla yükseltilmesini esas alır.

TÜSİAD, toplumsal barış ve uzlaşmanın sürdürüldüğü bir ortamda, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasında bölgesel ve sektörel potansiyelleri en iyi şekilde değerlendirerek ulusal ekonomik politikaların oluşturulmasına katkıda bulunur. Türkiye'nin küresel rekabet düzeyinde tanıtımına katkıda bulunur, Avrupa Birliği (AB) üyeliği sürecini desteklemek üzere uluslararası

siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki, iletişim, temsil ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapar. Uluslararası entegrasyonu ve etkileşimi, bölgesel ve yerel gelişmeyi hızlandırmak için araştırma yapar, görüş oluşturur, projeler geliştirir ve bu kapsamda etkinlikler düzenler.

TÜSİAD, Türk iş dünyası adına, bu çerçevede oluşan görüş ve önerilerini Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM), hükümete, diğer devletlere, uluslararası kuruluşlara ve kamuoyuna doğrudan ya da dolaylı olarak basın ve diğer araçlar aracılığı ile ileterek, yukarıdaki amaçlar doğrultusunda düşünce ve hareket birliği oluşturmaya hedefler.

Dünyanın dörtte üçü sizin.

Yapı Kredi Private Banking
müşterilerine özel **Tekne Kredisi.**
Her zaman daha fazlasını isteyenler için...

Zafer Ali Yavan

TÜSİAD Genel Sekreteri

GÜNDELİK DEĞİL GÜNCEL GÖRÜŞ

Görüş dergisinin ilk biçimini hatırlayanlar herhalde pek azdır. 1973-1991 yılları arasında aylık olarak yayınlanan Görüş, ceketin iç cebine sığacak boyuttaydı; piyasa ekonomisinin temel kavramlarını ve Türkiye ekonomisinin konjonktürel gelişmelerini ele alıyordu. Cepte taşınan Görüş'ün her an erişilebilen, güncel bir başvuru kaynağı olması hedeflenmişti.

Ocak 1992'de Görüş yeni boyutu ve formatıyla, iki aylık bir dergi olarak yayınlanmaya başladı. Yeni dönemin ilk sayısında, Başkan Bülent Eczacıbaşı, yalnızca derginin değil TÜSİAD'ın da rotasını açıklıkla dile getiriyordu:

“Dışa açık, girişimci bir liberal ekonomi için düşünce düzeyinde uğraş verme dönemini geride bırakan TÜSİAD, 1980'li yıllarda ülkenin çeşitli sosyo-ekonomik sorunlarını konu alan geniş kapsamlı araştırmalara yöneldi. Türkiye'de güvenilir bilimsel ve ekonomik araştırmalar yapan kuruluşlardan biri olma niteliğine kavuştu.

Şimdi 2000'li yıllara yaklaşırken, TÜSİAD, tanık olduğumuz büyük değişimlere paralel biçimde kendi yönünü yeniden belirlemek zorundadır. Dünyadaki örnekler bize, TÜSİAD durumundaki demokratik “baskı grupları”nın başarısının tek bir koşula bağlı olduğunu gösteriyor: Temsil ettikleri kesimin çıkarlarını ülke yararlarıyla birleştirmek...”

Boyutu büyütülmüş olarak yayınına devam eden Görüş,

yarattığı düşünce ve tartışma zemini ile, Türkiye'nin ekonomik, siyasal ve sosyal gelişmesine katkıda bulunmak üzere yola çıkıyordu. Daha üçüncü sayısında, o dönemin Anayasa tartışmalarına, TÜSİAD'ın bir grup Anayasa hukukçusuna hazırlattığı “Anayasa Taslağı” ile katkıda

bulunmuş ve etkili bir mecra olacağının işaretlerini vermişti. Bu iddiasını 60 sayı boyunca sürdürdü.

60. sayıdan sonra yayınına bir süre ara veren Görüş dergisi, 61. sayısıyla yeniden yayınlanırken, yaklaşık 20 yıl önce çizilmiş olan rotayı koruyarak yoluna devam edecek. Ülkenin sorunlarına ülke çıkarları perspektifinden yaklaşacak.

TÜSİAD, Türkiye'de yaratılan katma değer, istihdamın önemli paydaşlarından biridir. TÜSİAD üyeleri vergi gelirlerinin yüzde

80'ini yaratan ve ödeyen bir kesimdir. Çağdaş demokratik standartları sürdürülebilir büyüme ile bütünleştiren ve kurum müktesebatına taşıyan TÜSİAD, bu duruşunu ekonomik ve sosyal konularda benimsediği sorumluluk anlayışıyla bütünleştirmiştir.

Bu sorumluluğun gereği olan düşünce, görüş ve talepler, başka platformlarda olduğu gibi Görüş dergisinde de dile getirilecektir. Görüş dergisi de TÜSİAD gibi, hiçbir kişi ve kurum ile mutlak fikir birliği içinde olmayacak veya kategorik olarak farklı düşünme noktasından hareket etmeyecektir. Bu yaklaşımın en güzel örneklerinden birini bu sayımızda bulmak mümkün:

Görüş dergisi de TUSİAD gibi, hiçbir kişi ve kurum ile mutlak fikir birliği içinde olmayacak veya kategorik olarak farklı düşünme noktasından hareket etmeyecektir.

Görüş dergisi 61. sayısı ile yeniden yayın hayatına girerken, ülke açısından büyük önem taşımasına rağmen, gündeme bir türlü alınmayan bir konuyu kapağa çıkarmaya karar verdik: Seçim ve Siyasi Partiler Yasaları.

Bu konuyu ilk kez 15 yıl önce gündeme getirmiş bir kurum olarak, önerilen modellerin, yapılmasının gerekli olduğunu dile getirdiğimiz değişikliklerin, adalet, şeffaflık ve demokrasi düşüncesinden başka hiçbir niyet ve maksadı barındırmadığını gönül rahatlığı ile söyleyebiliriz. Bu yüzden, Seyfettin Gürsel, Ali Çarkoğlu ve Serkan Ersöz'ün yazılarının, parti yararları açısından değil, ülke yararları açısından okunmasını rahatlıkla tavsiye edebiliriz. Venedik Komisyonu Başkanı Gianni BUQUICCHIO ile yapılan söyleşi ise, Türkiye'nin siyaset sahnesini AB standartları perspektifiyle gözden geçiren bir temel metin olarak değerlendirilebilir.

Önümüzdeki dönemin önemli konularından biri olacak ve gündemimizi yoğun biçimde işgal edecek olan Yapısal İşsizlik, bu sayımızda kavramsal yanı ağır basan bir yazı ile işleniyor. Buna karşılık, nedeni anlaşılamayan bir şekilde, bir türlü yasalaşamayan Türk Ticaret Kanunu Yasa taslağına daha çok pratik sonuçları açısından yaklaştık.

Kıbrıs meselesi, Nisan ayında yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile gündeme oturacak. Müzakerelerin ne şekilde devam

edeceği herkesin kafasındaki en önemli soru olacak. Görüş dergisi, müzakerelerin geleceği ile ilgili görüşlerin yanı sıra, KKTC ekonomisi ile ilgili farklı bir bakış açısını da gündeme taşıyor.

Nisan ayında önemli bir dış politik tartışma konusunu da Ermeni meselesi oluşturacak. ABD ilişkilerinden Ermenistan açılımına, hatta Türkiye'de kaçak çalışan ve yaşayan Ermenistan vatandaşlarına kadar çok farklı yönleri olan bu konuyu da bu sayımızda kapsıyoruz.

Eskiye oranla, Görüş dergisi, TUSİAD komisyonlarının, forumlarının ve temsilciliklerinin çalışmalarına ve ürünlerine daha fazla yer vermek niyetinde. Bu çerçevede İklim Değişikliği konusu, Çin'deki temsilciliğimizin faaliyetleri ve faaliyet ortamı, Fransa'da kurulan Institut du Bosphore, Brüksel'deki temsilciliğimizden Türkiye-AB ilişkilerine bakış bu sayının konuları arasında.

Kültür-Sanat da yine daha fazla yer vermek istediğimiz ve özellikle üyelerimizin faaliyetleri çerçevesinde ele almayı arzu ettiğimiz bir konu. Bu sayımızda, Türkiye'nin yitirdiği büyük bir değeri, Şakir Eczacıbaşı'nı saygıya anarken, kendisinden sonra İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın yönetim kurulu başkanlığını devralan TUSİAD Şeref Başkanlarından Bülent Eczacıbaşı ile bir söyleşiye de yer veriyoruz. Bülent Bey, İKSV'nin Türkiye'yi çok ilgilendirecek yeni projesini ilk kez Görüş Dergisi'ne açıklıyor: İstanbul Tasarım Bienali.

Görüş dergisi ile ilgili eleştirilerinizi, görüş ve önerilerinizi, web sitemiz üzerinden veya doğrudan genel sekreterliğe iletmenizi bekliyoruz. Ayrıca üyelerimizin ve üyelerimizin şirketlerinde çalışan uzmanların yazı katkılarında da dergimizin her zaman açık olacağını belirtmek istiyoruz.

Amacımız, aklınızdaki sorulara elden geldikçe derinlik taşıyan cevaplar üreten, gündelik değil ama güncel olabilen, TUSİAD'ın ve üyelerinin faaliyetlerini ve düşünce evrenini en iyi şekilde yansıtan bir dergi çıkarmak.

Beğeneceğiniz umudu ile iki ay sonra görüşmek üzere...

Görüş

Nisan 2010

61

TÜSİAD adına sahibi:
Nazlı Ümit Boyner

Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür:
Zafer Ali Yavan

Yayın Danışmanı:
Cengiz Turhan

Yazı Kurulu:
Mensur Akgün,
Ferhat Boratav, Ümit İzmen,
Başak Solmaz,
Cengiz Turhan, Zafer Yavan

Görsel Yönetmen:
Ercan Armutçu

Grafik Tasarım ve Uygulama:
Arjans

Baskı:
Bilgi Promosyon Grafik Matbaacılık

Yapım:
Grup 7 İletişim Danışmanlığı
gorus@grup7.com.tr

Reklam:
Başak Solmaz
Tel: (0212) 249 19 29

Abone:
Burcu Orhan
borhan@tusiad.org

Yönetim Yeri:
TÜSİAD - Meşrutiyet Caddesi 46,
Tepebaşı 34420 İstanbul
Tel: 0212-2491929

Görüş'te yayınlanan tüm yazılar,
açıkça metinde belirtilmedikçe
kuruluşun resmi görüşünü yansıtmaz.

İmzalı yazılarda belirtilen görüşler
sadece yazarların düşüncelerini
ifade eder.

Editörün Notu

- 2 Gündelik değil güncel görüş
Zafer Ali Yavan

Başkanın Görüş'ü

- 6 Ülke değişiyor, ya siyasi sistem?
Ümit Boyner

Konjonktür

- 8 Resesyondan çıkış: Ne kadar güçlü,
ne kadar sürdürülebilir?
Ümit İzmen- Alim Hasanov

Kapak

- 12 Seçim sistemi reformunu bekliyor
Seyfettin Gürsel

- Venedik Komisyonu Başkanı ile söyleşi
18 Demokrasi sivilin üstünlüğüdür
anayasa mahkemeleri laikliği korur
Dr. Bahadır Kaleağası

- 22 İllere sandalye dağılımı
barajdan daha önemli
Ali Çarkoğlu

- 26 Siyasi partiler rejiminde
değişiklik zamanı
Serkan Ersöz

- 28 Türkiye'de yapısal işsizlik:
Temel noktalar ve basit bir yol haritası
Hakan Ercan

Türkiye-Dünya

- 34 Türkiye'nin AB üyeliği:
Neden? Ne Zaman? Nasıl?
Dr. Bahadır Kaleağası

- 38 Kıbrıs'ta gözler, KKTC'deki
Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde

- 42 "Kıbrıs": Bir millî politika
klasiğinin ekonomisi
Metin Yalçın

- 44 Züriç dengeleri ve paralel süreçler
Mensur Akgün

Küresel Bakış

- 46 Küresel kriz sonrasında dünya:
“Yeni normal”
Dr. Ümit İzmen

Güncel

- 50 Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın
Hedefleri ve Getirdikleri
İsmail Yüce
- 54 Türk Ticaret Kanunu:
Ticaretin yeni felsefesi
Ünal Tekinalp
- 56 Yeni TTK ek maliyet mi, asgari
rekabetçi düzen mi?
Cansen Başaran Symes
- 60 İklim Değişikliği:
Çevre Sorununun Çok Ötesinde
Hande Baloglu

Kültür - Sanat

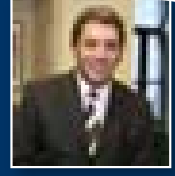
- 66 İstanbul, 2012’de bir tasarım
bienaline kavuşacak
Ferhat Boratav
- 70 “Hayranlık İlham Edecek Bir Anıt”

Kitap

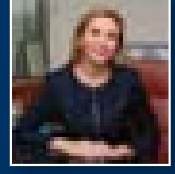
- 72 Predictably Irrational: Akıllıca
Kararlarımızı Hangi Akıldışı
Dürtülerle Alıyoruz?
Cemal Yardımcı
- 74 Yöneticilere İnovasyon Teknikleri
Arama, seçme, uygulama ve öğrenme

TÜSİAD Evreninden

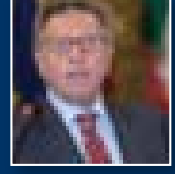
- 75 Ekonomik kriz ve Çin’in
krize karşı aldığı önlemler
İraz Turhan
- 78 Institut du Bosphore:
Fransa ile Türkiye arasında kilit oyuncu
Dr. Haluk R. Tükel

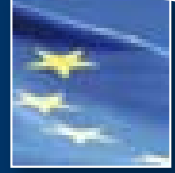
2

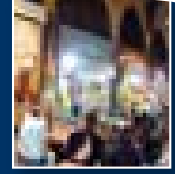
6

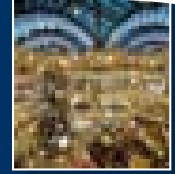
18

34

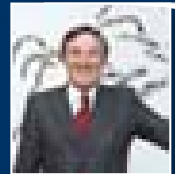
54

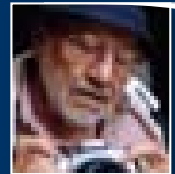
56

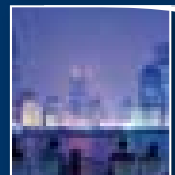
60

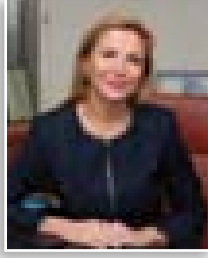
66

70

75

Ümit Boyner

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı

ÜLKE DEĞİŞİYOR, YA SİYASİ SİSTEM?

Seçim atmosferi “heyecanlı” bir atmosferdir. Siyasi parti liderlerinin “halkla bütünleştiği” mitingler, gazete manşetlerine yansıyan “söz düelloları”, kamuoyu araştırma kuruluşlarının “doğru tahmin” yarışı... Bu atmosfer içerisinde, seçmenin “bir oyunun” ne kadar değerli olduğu sürekli vurgulanır.

Oysa seçim sürecinde çok değer atfedilen bu “bir oy”ların bütünü, yani ulusal iradenin, parlamentoya ancak %10 barajına takılarak yansımaya müsaade edilir... Çağdaş dünyada örneği bulunmayan bu barajın temsili demokrasinin önünde bir engel olduğu şüphesizdir. Çok sayıda oyu parlamento dışında bırakan bu temsil çarpıklığının yanında, seçim bölgelerinin büyüklüğü de başka bir soruna işaret eder. Geniş seçim çevrelerinde seçmen, o çok değerli “bir oy”nu, tanımadığı, hesap sorması çok güç olacak bir aday kitlesine vermek durumundadır. Tüm bunlara karşın baraj dahil seçim

sisteminin değiştirilmesi talepleri “ülkenin yönetim istikrarına ihtiyacı var” argümanına kurban edilir.

Demokrasinin işleyişinde son derece önemli rol oynayan siyasal partilerin yapılanışı da demokratik açıdan sorunludur. Partilerin iç işleyişlerinin demokratik olmaması ve lider hâkimiyeti çok sesliliği ve sorgulamayı köreltir. Milletvekili adaylarının ağırlıkla merkez yoklamasıyla belirlenmesi, ta en baştan parti yönetimine biat kültürünü besler. Bu şekilde belirlenen adayların, seçildikten ve milletvekili olduktan sonra nasıl bir davranış biçimi geliştireceklerini tahmin etmek güç olmasa gerekir. Bu durumun sakıncalarına işaret edip parti içi demokrasi talepleri dile getirildiğinde, seçim barajının indirilmesine karşı geliştirilen söyleme benzer şekilde, “parti disiplinin bozulmaması, yönetim zafiyetinin oluşmaması” argümanı öne çıkarılır.

Siyasi sistemdeki demokratikleşme sorunları maalesef katmerli bir karakter taşıyor. Siyasi partilerde lider hakimiyeti, milletvekili adaylarının merkeze bağımlı kılınması, seçimlerde seçmen iradesine getirilen baraj, seçilen milletvekillerinin parti disiplini altında ezilmesi ve yürütme karşısında güçsüzlüğü, siyasetin finansmanına ilişkin mekanizmaların yetersizliği, milletvekillerine bir türlü “dokunulamaması”...

Tüm bunlar demokrasimiz açısından canlı sorunlar ve siyasi sisteme güvenin zedelenmesinin temel nedenlerini oluşturuyor.

Yukarıdaki tespitlere dayanarak, TÜSİAD olarak seçim sisteminde değişiklik ihtiyacına işaret ettiğimiz ilk raporumuzun üzerinden 15, siyasi partiler mevzuatının anti-demokratik hükümlerine dikkat çekmemizin üzerinden ise 13 yıl geçmiş...

Geçen zaman zarfında ülkemizde çok sayıda anayasal ve

Liderin/siyasi düzenin bir kere kazandığı mevziyi muhafaza etme ve iktidarını güvence altına alma kaygısı, eleştirel düşüncüyü bertaraf eden ve lidere bağımlı bir siyasi yapının sürdürülmesine yol açtı.

yasal değişiklik gerçekleştirildi. Bir zamanlar tabu görülen konular tartışmaya açıldı; tartışmaların belli bir olgunluk seviyesine geldiğine ve AB sürecinin de katkısıyla birçok reformun hayata geçirildiğine şahit olduk. Sonuçta ülkenin demokrasi ıtası giderek yükseldi.

Öte yandan, demokrasi çıtasını yükseltmek yolunda önemli adımlar atabilen siyaset kurumları ve aktörleri, siyasi yaşam alanını demokratikleştirme konusunda statükocu bir yaklaşım sergileyegeldiler. Liderin/siyasi düzenin bir kere kazandığı mevziyi muhafaza etme ve iktidarını güvence altına alma kaygısı, eleştirel düşünceyi bertaraf eden ve lidere bağımlı bir siyasi yapının sürdürülmesine yol açtı.

Siyasi iktidarlar seçimin hemen ertesı heyecanla icraata koyulurken seçim sistemi konusunu rafa kaldırır, yeni seçim dönemi yaklaştığında seçim sistemi tartışmaları biraz alevlenir ve her seferinde “henüz zamanı değil” denerek geçiştirilir oldu.

Oysa, bugüne kadar, temsilde adaleti yok etmeden istikrarı sağlayabilecek seçim sistemi seçenekleri tartışılabilir, uygun bir model geliştirilebilirdi. Seçim evresi büyüklükleri, seçim barajları, seçmenin birden fazla tercih açıklaması, milletvekili sayısı gibi aletler kullanılarak çok sayıda seçim sistemi tasarımı üzerinde alışılabilirdi.

Yine, siyasi partilerin kapatılmasının zorlaştırılmasının yanında gerek parti içi demokrasinin geliştirilmesine gerekse partilerin siyaset yaparken sahip oldukları özgürlük alanının genişletilmesine yönelik düzenlemeler çoğulcu demokrasiyi glendirebilirdi.

Bunlar yapılmadı ve 2011 genel seçimleri öncesinde biz kendimizi yeniden bu konuları siyaset sahnesinin gündemine sokmaya çalışırken bulduk.

Son dönemde demokratik açılım, demokrasi paketi, anayasa reformu gibi etiketlerle birçok düzenlemenin tartışmaya açıldığını görüyoruz. Anayasa reformunu da kapsayan demokrasi paketinin beraberinde, belki de öncesinde yapılması gereken, seçim sistemi ve siyasi partiler mevzuatında, çoğulcu demokrasi anlayışına uygun bir reformun gerçekleştirilmesi olmalı. Barajın mutlaka düşürülmesi ve siyasi sistemin, seçmenin temsilcisine daha kolay hesap sorabileceği, siyasete daha aktif katılabileceği bir yapıya kavuşturulması gerekli. Aksi takdirde, bir kez daha,

parçalı düzenlemelerin sistemin temel sorunlarına çare retemediğine, siyaset kurumunun yukarıda ifade edilen zafiyetlerinin giderilemediğine şahit olacağız.

Türkiye, bir genel seçimi daha %10 barajı ve sadece genel merkezlerin iradesine bağlı bir aday belirleme yöntemi ile geçirmemeli, seçim ve siyasi partiler reformları

Anayasa reformunu da kapsayan demokrasi paketinin beraberinde, belki de öncesinde yapılması gereken, seçim sistemi ve siyasi partiler mevzuatında, çoğulcu demokrasi anlayışına uygun bir reformun gerçekleştirilmesi olmalı.

ivedilikle gündeme getirilmelidir. Bu düzenlemelerin 2011 seçimi öncesinde yapılması, temsil gücü yükselmiş yeni parlamentonun bütüncül yeni bir anayasayı daha sağlıklı bir zeminde yapmasına da imkan tanıyacaktır. oğulcu demokrasi anlayışına uygun düzenlemelerin siyasi istikrarı güçlendirmesi ve bugün birbirinden keskin hatlarla ayrıldığını gördüğümüz siyasi partiler arasındaki diyalog ve uzlaşma zeminini de kolaylaştırması beklenmelidir.

Demokrasinin tam anlamıyla yerleşmesi için demokrasinin gereklerinin her alanda özümsenmesi gerekli. Sivil toplum örgütleri, akademik camia, kanaat önderleri ve siyasi sistemin, şu veya bu tercihe/önceliğe göre değil, her bakımdan demokratik olmasını isteyen bireylerin, siyaset kurumunu dönüştürme çabasını sürdürmesi gerektiğine inanıyoruz.

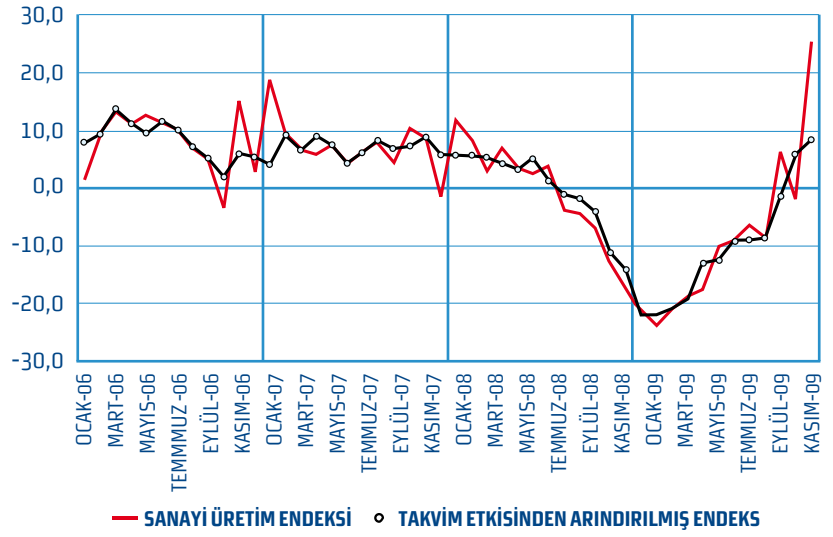
Bu demokratik baskının yanında, seçim ve siyasi partiler yasalarının değişmesi şüphesiz ciddi bir siyasi irade gerektiriyor ve kabul etmeliyiz ki -mevcut sistem çerçevesinde- ülke bu iradeyi sergileyecek “lider(ler)ini” bekliyor!

RESESYONDAN ÇIKIŞ: NE KADAR GÜÇLÜ, NE KADAR SÜRDÜRÜLEBİLİR?

Ümit İzmen- Alim Hasanov
TÜSİAD

GRAFİK 1

Sanayi Üretimi (yıllık % değişim)

2009'un ortalarından itibaren birçok ülkede resesyondan çıkış emareleri görülmeye başladı. En kötü geride bırakıldı ama tüm dünyanın içine düşmüş olduğu bu derin ekonomik küçülmeden çıkış sürecine ilişkin tartışmalar hiç bitmedi. Dünya büyüme hızının rekor seviyeler ulaştığı altın yılların ardından gelen bu krizin şiddeti, tüm akademisyenleri ve tüm politika yapıcılarını daha temkinli bir noktaya çekti. Ne de olsa 1929 Büyük Buhranı ile mücadelede yapılmış olan hataların dünyayı nasıl bir felakete sürüklemiş olduğu hafızalarda çok canlı.

Resesyondan çıkışın kalıcı olabilmesi ve dünyanın ikinci bir şokla karşılaşmaması için çıkış sürecinin iyi yönetilmesi ve genişlemeci politikalardan vaz geçme zamanlamasının doğru belirlenmesi gerekiyor. Toparlanma döneminde izlenmesi gereken politikaların özellikleri, kriz sonrasında büyüme hızlarını etkileyecek. Başta finansal düzenlemelerin iyileştirilmesi olmak üzere yeni bir krize karşı alınması gereken

önlemler de kriz sonrası dönemde dünya ekonomik sistemini şekillendirecek. Bugün tüm dünyanın yanıt bulmaya çalıştığı resesyondan çıkışın gücü ve sürdürülebilirliği soruları Türkiye için de geçerli.

Türkiye'nin yüksek büyüme hızı yakalamasının kısa ve orta dönem koşulları birbirinden farklı. Kısa dönemde yurtiçi ve yurtdışı talep bileşenlerinin seyri önemli olacak.

Türkiye 2009'un ilk çeyreğinde %14.7'lik daralma hızı ile krizin en çok etkilediği ülkelerden birisi olmuştu. İzleyen çeyreklerde daralma hızı şiddetini giderek yitirdi. 2009'un son çeyreğinde ise birçok gösterge ekonominin yeniden büyümeye geçtiğine işaret ediyor. Aralık ayında sanayi üretimi %25.2 gibi çok kuvvetli bir yıllık artış gösteriyor. Takvim etkisinden arındırıldıktan sonra imalat sanayinde yine %8.3 ile kuvvetli bir artış var. Üstelik, toparlanmanın tüm sektörlere yayılmış olduğu da görülüyor. (Grafik 1)

Bu noktada bir adım geriye çekilip, Türkiye'nin büyüme hızına tarihsel bir perspektiften bakmakta yarar var. Uzun dönem ortalamaları Türkiye'de büyüme hızının %4-4.5 civarında olduğunu gösteriyor. Bir başka ifadeyle Türkiye 2010'da tarihsel

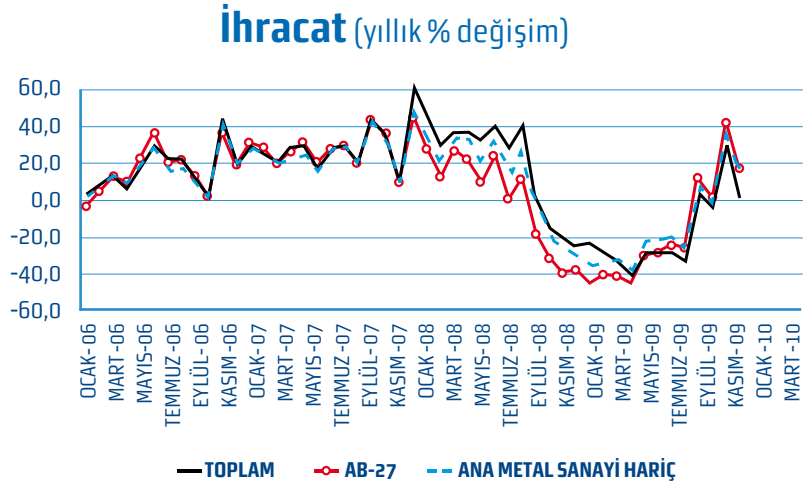
büyüme eğilimlerine geri dönüyor. Ancak bu büyüme hızının gelişmiş ülkelerle olan gelir seviyesi farkını azaltmaya hiçbir şekilde yetmediğini de akılda bulundurmak gerekiyor. Türkiye 2002-2006 döneminde ortalama %7 büyüme hızı yakalamıştı. Şimdi tartışılması gereken bu yüksek büyüme hızı dönemini tekrarlamının mümkün olup olmadığı.

Türkiye'nin yüksek büyüme hızı yakalamasının kısa ve orta dönem koşulları birbirinden farklı. Yüksek büyüme hızlarını uzun yıllar sürdürebilmek, daha bugünden çok sayıda irili ufaklı bir dizi reformu yapabilmeye ve yatırım ortamını iyileştirme perspektifini sürekli kılabilmeye bağlı. Kısa dönemde ise, yurtiçi ve yurtdışı talep bileşenlerinin seyri önemli olacak.

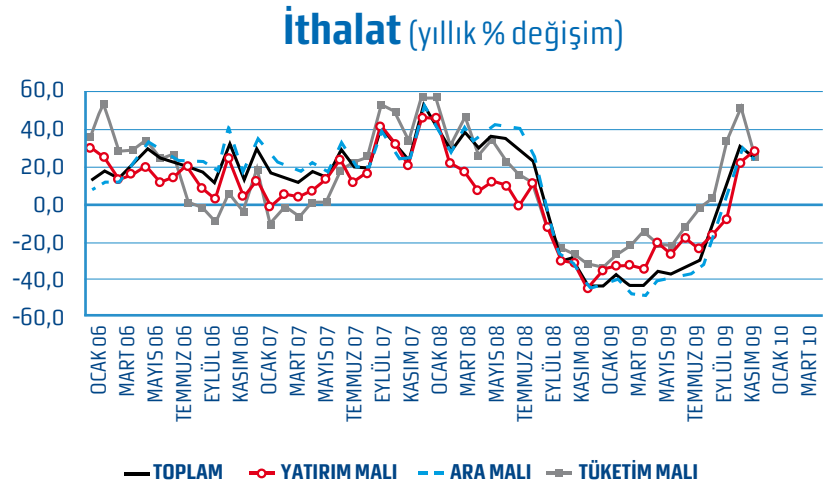
Küresel ekonomide hızlı bir toparlanma beklenmiyor. Tüm bölgeler için büyüme hızları yukarı çekiliyor. IMF, 2009 Eylül ayında yaptığı hesaplamalarda Türkiye'nin en büyük pazarı olan AB ülkelerinin 2010 yılında %0.3 büyüyeceğini beklerken, Ocak ayında tahminini %1'e yükseltti. (IMF, WEO, update, January 2010). AB ekonomileri toparlanmaya başladıkça bu ülkelere ihracat yeniden canlanıyor. 2010 yılı Ocak ayında da AB ülkelerine ihracat artışı %17 oldu. Ocak ayı toplam ihracatının %0.3 geriliyor olması, ihracat performansının sorgulanmasına yol açmamalı. Çünkü bu düşüş tek başına ana metal sanayi ihracatının %55 daralmasından kaynaklanıyor. Bu sektörü dışarıda bıraktığımızda ihracat %15 artış gösteriyor. (Grafik 2)

İhracatın %90'ının sanayi ürünleri olması ve üretimin ithalata bağlı yapısı, ihracata bağlı olarak ithalatta da artışa yol açıyor. Ocak ayında ithalat % 23.9 artış gösterdi Ancak sadece ara malı ve yatırım malı değil, tüketim malları ithalatının da hızlanmaya başladığı görülüyor. (Grafik 3) İhracat yerinde sayarken ithalatın artıyor olması dış ticaret açığının büyümesine ve cari işlemler dengesinin yeniden bozulmaya başlamasına neden oluyor.

GRAFİK 2

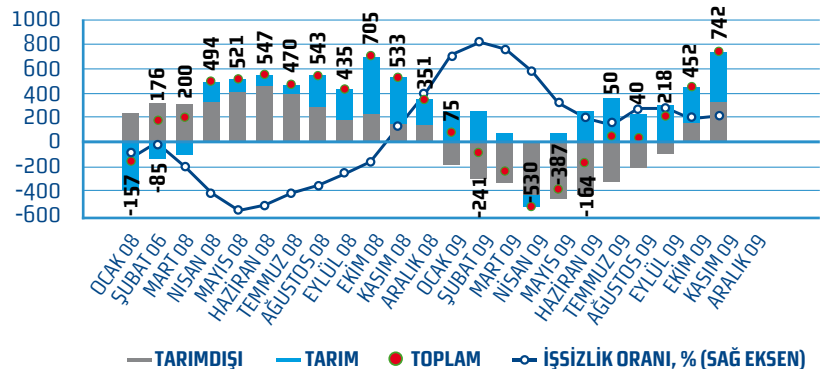

GRAFİK 3

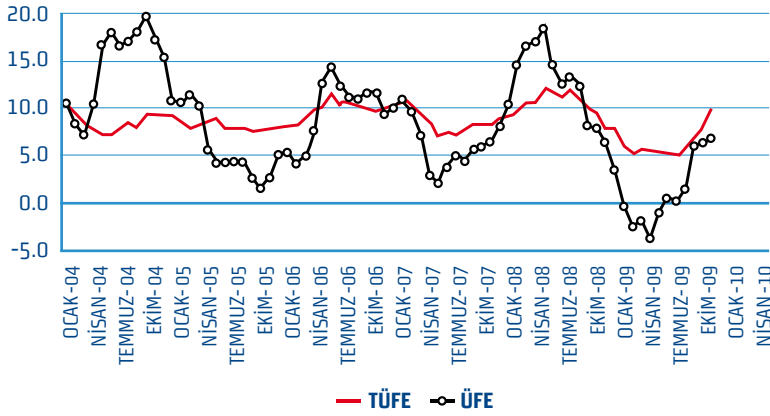
GRAFİK 4

Yaratılan İstihdam ve İşsizlik Oranı (bir önceki senenin aynı ayına göre değişim, bin kişi)

GRAFİK 5

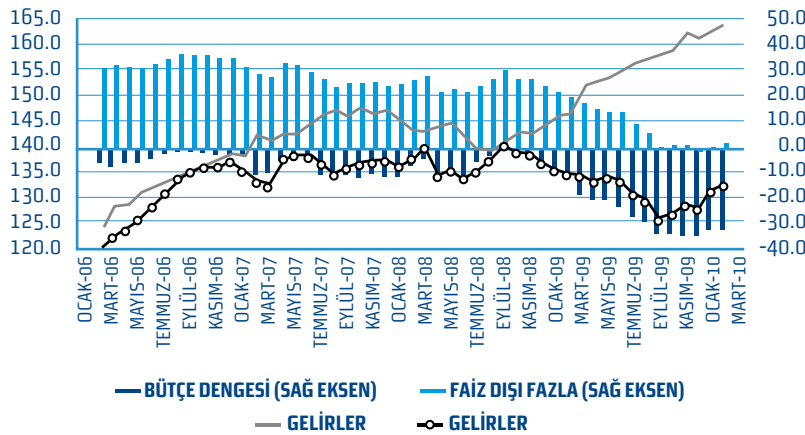
Enflasyon

GRAFİK 6

Kamu Hesapları

(2003 fiyatlarıyla 12 aylık kümülatif, milyar TL)

Dış ticaret cephesindeki gelişmeler, 2009'a kıyasla dış talebin beklenenden daha kuvvetli olacağını gösteriyor. Yine de kriz yorgunu bir dünyada, kuvvetli bir ihracat performansı konusunda çok da umutlu olmamak gerekiyor.

Yurtiçi talebin büyümeyi ne ölçüde destekleyeceği ise, esas olarak istihdam piyasalarındaki dinamiklere bağlı olacak. Ne istihdam ne de ücret verileri, canlı bir tüketim talebini desteklemiyor. Krizle birlikte %16'lara çıkmış olan işsizlik oranının %13'e gerilemiş olması işsizlik sorununun halledildiğini göstermiyor. Buna rağmen, Kasım ayında, bir önceki senenin aynı ayına göre 413 bini tarımda olmak üzere 742 bin kişilik yeni istihdam yaratılabildi. (Grafik 4) Tarımdışı istihdam yaratmanın yavaş seyretmesi, tüketim talebi artış hızını da sınırlayacak.

Kapasite kullanım verileri, ekonominin kapasite kısıtı ile karşılaşmanın çok uzağında olduğunu ve yatırımlarda bir canlanma beklenmemesi gerektiğini gösteriyor.

Enflasyon rakamlarında 2009'un sonunda başlayan tırmanma Şubat ayında yıllık enflasyon rakamını %10.1'e çıkarttı. Enflasyonun yıl ortasına kadar bu yüksek seviyeleri koruduktan sonra yavaşlamaya başlayacağı, yine de sene sonunda %8 gibi oldukça yüksek bir noktada kalacağı gözüküyor. Enflasyondaki bu hızlanma kuvvetli bir talep baskısından değil, bazı idari fiyatlardaki ve vergilerdeki artışlardan kaynaklanıyor. Üstelik, enflasyondaki hızlanma reel gelir seviyelerini aşağı çekerek talep büyümesini frenleme riski taşıyor. (Grafik 5)

İç talebin bir diğer bileşeni de kamu talebi. 2009 yılında özel sektör talebindeki hızlı daralma kamu talebindeki artışla dengelenmeye çalışılmış, bu yüzden de bütçe açığında şiddetli bir bozulma görülmüştü. Genişleyici maliye politikalarına ne kadar daha devam edilmesi tartışmalı bir konu. Genişleyici politikalardan erken vaz geçilmesi, zaten cılız olan büyüme sürecini olumsuz etkileme riski taşıyor. Öte taraftan, bütçe açığındaki bozulmanın mali dengelerin sürdürülebilirliğini tehlikeye sokması ve enflasyonu alevlendirmesi riski var.

Gerek 2009'un sonlarında yapılan fiyat ve vergi ayarlamaları, gerekse son dönemde ekonomik aktivitede görülen toparlanma sonucunda bütçe gelirlerinin, 2010 Ocak ayında %25 artış gösterdiği ve buna bağlı olarak bütçe açığındaki bozulmanın kesildiği görülüyor. Yine de kamu harcamalarında bir yavaşlama olmaması, maliye politikasının yukarıda işaret edilen riskleri taşımaya devam ettiğini gösteriyor. (Grafik 6)

Ekonomik göstergeler, resesyondan çıkışın tahmin edilenden biraz daha kuvvetli olabileceğine işaret ediyor. Ancak büyüme hızının yüksek seyretmesini garanti altına alacak koşullar henüz yaratılmış değil. Bunun için yatırım ortamını iyileştirecek ve ürün ve işgücü piyasalarındaki aksaklıkları ortadan kaldıracak kapsamlı bir reforma ihtiyaç var.

WINGS AVANS MİL PUAN İLE ÖNCE UÇUN,
SONRA MİL PUAN BİRİKTİRİN.

AXess
Wings
TÜRKİYE'NİN EN KOLAY
UÇURAN KARTI

Wings'e hemen başvurmak için:

444 00 11

www.wingscard.com.tr

444 25 25 www.wingscard.com.tr

AKBANK

SEÇİM SİSTEMİ REFORMUNU BEKLİYOR

Seyfettin Gürsel
Bahçeşehir Üniversitesi

Aksaklıkları nedeniyle kırılgan demokrasimiz açısından ciddi riskler içeren bir seçim sistemimiz var. Bu risklerin kimi geçmişte gerçekleşti, kiminin gerçekleşmesine ise ramak kaldı. Seçim sisteminin aksaklıklarının siyasal ve ekonomik krizlerde küçümsenmeyecek rolü oldu. Yüksek bedeller ödendi. Tüm bu talihsiz olgulara rağmen bir türlü seçim sistemi reformu yapılamadı. Tek parti iktidarı olarak Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) iktidarı, yönetimde istikrar amacını göz ardı etmeksizin, temsilde adalete özen gösteren bir seçim sistemi reformu yapmak için büyük fırsattı. Özellikle 2007 seçimlerinde AKP'nin aldığı yüzde 50'ye yakın seçmen desteği, seçim sistemini değiştirmek için meşru zemini sağlamaya yeterliydi.

Oysa AKP iktidarı, seçim sistemi reformunu uzun süre dillendirmekle yetindi. Ancak yargı reformunun gereği olarak kısmi

Anayasa değişikliği gündeme gelince, anayasa değişiklik paketinin içine seçim sistemi reformunun yolunu açacak düzenleme de konuldu. 550 milletvekilinin 100 tanesini ülke genelinde barajsız olarak nispi sistemle, kalan 450 milletvekilini de mevcut sistemle belirlemeyi öngören bu kısmi reformunun kaderi de anayasa değişiklik paketi referandumunun sonucuna bağlı olacak.

TÜSİAD yaklaşık 10 yıldır mevcut seçim sisteminin değişmesi için çaba harcıyor. Bu çabaya ben de 3 araştırma raporuyla katkı yapmaya çalıştım. Simülasyon modelleri yardımıyla yaptığım karşılaştırmalar mevcut sistemin aksaklıklarının asgariye indirilmesi açısından en az "sorunlu" seçim sisteminin 600 sandalyeli bir parlamentoda,

100 milletvekilinin barajsız nispi usulle ülke genelinde, 500 milletvekilinin ise tek sandalyeli seçim çevrelerinde iki türlü çoğunluk sistemi ile belirlendiği "Nisbi Takviyeli İki Turlu Seçim sistemi" olduğunu gösterdi. Ancak bu köklü değişiklik ne iktidar partisinden ne de muhalefet partilerinden destek gördü ve bir bakıma yakın dönem için gündemden düştü.

Halen kamuoyu ve siyasal sınıf, mevcut sistemin aksaklıklarını büyük ölçüde devam ettiren, bir sorunu gidermeye çalışırken yeni sorunlar yaratma eğilimi yüksek iki alternatif sistem üzerinde duruyor: Mevcut sistemin temel özelliklerine dokunmadan salt barajı aşağıya çekerek oluşturulacak

nispi ağırlıklı seçim sistemi ile, AKP'nin önerdiği karma seçim sistemi. Oysa bu iki alternatifi bir üçüncü alternatif ile bağdaştırarak gerek temsil adaletini, gerek siyasal istikrarı daha iyi gözetmek mümkün gözüküyor. Bu üç alternatif seçim sistemini tartışmadan önce mevcut sistemin sorun yaratan aksaklıklarını hatırlatalım.

Yüksek Barajlı Nispi Seçim Sisteminin Özellikleri

1. Partiler seçim çevrelerinde milletvekillikleri kazansalar bile, parlamentoda temsil edilebilmeleri için oy oranlarının ülke genelinde en az % 10 olması gerekiyor.
2. Sistem her ile en az 2 milletvekili şartını koşarak milletvekili dağılımında küçük illeri kayırıyor. Bu nedenle milletvekili başına düşen seçmen sayısı açısından büyük illerle küçük iller arasında uçurum oluşuyor.
3. Seçmenin tek bir oyu var ve bu oyla ancak bir partiyi destekleyebiliyor. Stratejik oy verme kaygılarıyla bu her zaman birinci tercih edilen parti olmayabiliyor.
4. Geniş seçim çevrelerinde parti listeleri ile otoriter parti yapıları birleşince, seçmenden kopuk, genel başkanlara aşırı bağımlı milletvekilleri ortaya çıkıyor.

Bu özelliklere bağlı olarak mevcut sistemin aksaklıklarını şöyle özetleyebiliriz:

Siyasal istikrarsızlık ve meşruiyet sorunu

1990'larda, aşırı parçalanmış siyasal partiler ortamı ile aşırı yüksek seçim barajı birleşince, mevcut seçim sistemi siyasal rekabete yıkıcı bir nitelik kazandırmıştı. Bu ortamda ideolojik konum itibarıyla birbirine en yakın partiler rakiplerini baraj altına iterek saf dışı bırakabilmek için kıyasıya çatışmaya giriştiler. Yıkıcı rekabet seçim sonrasında taktik pazarlıklarla oluşan tutarsız koalisyonlar üretti (DYP-SHP, RP-DYP, DSP-MHP-ANAP). Bu koalisyonların yarattığı yönetim sorunları ve popülizm 1994, 1999 ve 2001 ekonomik krizlerinde önemli rol oynadı.

Barajın yüzde 5'e düşürülmesinin en kestirme sonucu, yüzde 40'ın altında oyla tek parti iktidarına izin vermeyecek olmasıdır. Bu sonuç meşruiyet sorununu büyük ölçüde çözer.

AKP'nin Kasım 2002'de tek başına iktidara gelmesiyle tutarsız koalisyonlar dönemi de kapanmış oldu. Ancak bu kez de, iktidar partisinin aldığı oy oranı (yüzde 34) çok düşük kaldığından, meşruiyet sorunu ortaya çıktı. Demokratik rejimlerde bu kadar düşük azınlık oyu ile tek parti iktidarlarının, İngiltere istisnası dışında mümkün olmadığını belirtmek isterim. Genel teamül, seçim sisteminin yüzde 40'ın altında tek parti iktidarına izin vermeyecek özelliklere sahip olması şeklindedir. Aşırı azınlık oyu ile AKP'nin iktidara gelmesi, ekonomik istikrar açısından oldukça yararlı olduysa da, Cumhurbaşkanı seçiminin neden olduğu siyasal istikrarsızlığa engel olamadı.

Cumhurbaşkanı seçimi çatışmasının üzerine yapılan Temmuz 2007 seçimlerinde AKP bu kez meşruiyeti tartışamayacak bir oy oranı ile (yüzde 46) yine tek başına iktidara geldi. Buna rağmen Türkiye'nin tarihinden gelen siyasal ve ideolojik etkenlerle büyük gerilimlerin yaşanması engellenemedi. Tek parti iktidarı toplumun büyük çoğunluğunun karşı çıktığı 12 Eylül Anayasası'nın yerine yeni bir Anayasa koymayı başaramadı. Hatta yüksek yargının çıkardığı engeller nedeniyle kısmi reform dahi yapamadı. Dahası, Ergenekon davasından ve diğer davalardan anlaşıldığı üzere askeri darbe tehdidine maruz kaldı.

Kuşkusuz bu çatışmaların yarattığı istikrarsızlığın tümüyle seçim sisteminin aksaklıklarına bağlanması doğru olmaz. Bununla birlikte aşırı yüksek yüzde 10 barajının meşruiyet sorunu yaratma riskinin yüksekliğini kabul etmek gerekiyor. Kasım 2002 seçimlerinde bu yüksek baraj neredeyse seçmenlerin yarısının parlamentoda temsil edilmesini engelleyerek temsil adaletini demokratik ülkelerde görülmemiş ölçülerde çiğnedi. Ama daha vahimi, yüzde 10 barajı Kürt kimliğini öne çıkaran ve Kürt kökenli seçmenler arasında önemli desteğe sahip partilerin parlamentoda temsiline engel olmakta. Keza Saadet Partisi gibi kısmen bölgesel oy yoğunluğuna sahip partiler için de bu durum geçerlidir. Demokratik ülkelerin kullandığı hiç bir seçim sistemi temsil adaletini böylesine fütursuzca çiğneyen sonuçlar doğurmaz.

Reform seçeneklerinin değerlendirilmesi

Türkiye'de seçim sistemi reformunun yönü ve amaçları konusunda fikir birliği olduğu söylenemez. Seçim sistemi alet çantasında bulunan seçim formülü, seçim çevresi büyüklüğü, seçim barajları, birden fazla tercih açıklama ya da birden fazla oya sahip olma, milletvekili sayısı gibi aletleri kullanarak çok sayıda seçim sistemi tasarlayabiliriz.

**Baraj tümüyle kaldırılсын,
milletvekili sayısı 600'e
çıkarılсын, 100 milletvekili
Türkiye genelinde seçilsin,
500 milletvekilinin
belirleneceği seçim çevreleri
en fazla 5-6 milletvekili
içerecek şekilde daraltılсын,
seçmene iki oy hakkı verilsin.**

Bu yazıda halen kamuoyunun gündeminde olan ve mevcut sistemde minimal değişiklik öngören iki reform seçeneğini tartıştıktan sonra, mevcut sistemin aksaklıklarını önemli ölçüde giderebileceğini düşündüğüm üçüncü bir seçeneği tartışmaya açmak istiyorum. Birinci reform seçeneği yüzde 10 barajını yüzde 5'e indirmekle sınırlıdır. Bu basit değişikliğin mevcut sisteme kıyasla parlamento birleşiminde önemli değişiklikler yaratacağı aşıkardır.

Bu sistemi "Düşük Barajlı Nispi Sistem" olarak adlandırabiliriz. İkinci alternatif AKP'nin reform önerisidir. Yukarıda belirtildiği gibi AKP 100 milletvekilinin ülke genelinde barajsız nispi usulle, 450 milletvekilinin ise mevcut kurallar çerçevesinde belirlenmesini öneriyor. Bu değişiklik parlamentonun büyük çoğunluğu için yüzde 10 barajını koruduğundan mevcut sisteme yakın durmaktadır. Bu sistemi "Nispi Takviyeli Yüksek Barajlı Karma Sistem" olarak adlandıralım. Barajı tümünden kaldırıp, buna karşılık seçim çevrelerini (bölgelerini) önemli ölçüde daraltarak bu iki sistemi bağdaştıran üçüncü alternatifi de "Barajsız Daraltılmış Bölge Karma Sistem" adını verelim.

Düşük Barajlı Nispi Sistem

Barajın yüzde 5'e düşürülmesinin en kestirme sonucu, yüzde 40'ın altında oyla tek parti iktidarına izin vermeyecek olmasıdır. Bu sonuç meşruiyet sorununu büyük ölçüde çözer. Bu kadar kesin olmamakla birlikte barajın düşürülmesinin bir diğer sonucu da, daha temsili bir parlamentonun yolunu açacak olmasıdır. Geçmiş seçimlerdeki oy performansı dikkate alındığında, "Kürt" partisinin büyük olasılıkla hak ettiği temsile kavuşacağı ileri sürülebilir. Buna karşılık Konya gibi bir kaç ilden önemli seçmen desteğine sahip Saadet Partisi'nin yüzde

5 barajının biraz altında kalarak hiç milletvekili çıkaramama olasılığı da mevcuttur. Ayrıca bugün olmasa bile yarın Kürt kimliğini öne çıkaran başka Kürt partileri de gelişebilir. Bu partilerin ve mevcut "Kürt" partisinin seçim çevrelerinde milletvekili kazanacak kadar oy almaları, ama yüzde 5'lik ülke barajının altında kalarak "sıfır" çekmeleri mümkündür. Keza bu sistemde sosyalist partilerin de milletvekili çıkarma şansı simdilik sıfırdır. Dolayısıyla barajı yüzde 5'e çekmekle yetinen bir reformun temsil adaleti sorununu kökten çözmesi mümkün değildir.

Bu durumda sorulması gereken soru şudur. Neden yüzde 5? Sanırım bu soruya verilmesi en muhtemel yanıt, partiler sisteminin aşırı parçalanacağı ve bunun sonucunda az sayıda partiden oluşan koalisyon hükümetleri kurmanın zorlaşacağıdır. Ancak bu tehdidin gerçekleşmesi için barajın yüzde 5'e düşürülmesi de yeterli olabilir. Yüzde 5 barajı şu anda AKP, CHP gibi iç koalisyonlara sahip partileri bölebilir. Bu partilerin azınlıkları ayrı partiler kurarak şanslarını denemek isteyebilirler.

**100 milletvekilini Türkiye
genelinde barajsız nispi
sistemle seçmek küçük
partilerin de asgari ölçüde
parlamentoda temsil
edilmesini sağlayacak.
Bununla birlikte, "Kürt"
partisinin bu sistemde
çıkaraacağı milletvekili sayısı
6-7 ile sınırlı kalacak.**

Böyle bir gelişme, siyasal rekabete bağlı olarak üç-dört partili koalisyonları bile gündeme sokabilir. Bu zorlama koalisyonların yönetim istikrarına ağır tehdit yönelteceği açıktır.

Merkez Bankası'nın bağımsızlığı ile BDDK gibi kurumların ekonomik ve finansal istikrarı güvence altına aldıkları iddia edilebilir. Evet bu kurumsal yapı bir ölçüye kadar koalisyon hükümetlerinin popülizmini frenleyebilir, ama bir ölçüye kadar. Unutulmamalıdır ki, seçimlerden sonra taktik pazarlıklarla

oluşturulan tutarsız koalisyonların önceden seçmen desteğini almamış olmalarının, yeni anayasa, Kürt sorunu, Kıbrıs sorunu, gibi temel sorunların çözümünde büyük engeller oluşturması yüksek olasılıktır. Yönetim istikrarını gerçekleştirebilmek ya da en azından seçim sisteminin bu istikrara köstek değil destek olması için, kurulacak koalisyon hükümetinin, seçim öncesinde tutarlı bir program sunmuş, iç çatışmalarını asgariye indirmiş ve seçmenin mutlak çoğunluğunun olmasa bile kabul edilebilir makul bir çoğunluğunun desteğini almış bir hükümet olması gerekir. Barajı yüzde 5'e indirmekle yetinen sınırlı bir reformun koalisyon hükümetlerinin yaratacağı riskleri ekonomik kurumsal çıpalara rağmen bertaraf edebileceği çok şüphelidir.

Son olarak, baraj değişikliği ile sınırlı bir reformun, seçmen-milletvekili sayısı açısından iller arasındaki mevcut uçurumu değiştirmeyeceği gibi, "liderler sultasına" da çare olmayacağını belirtelim.

Nispi Takviyeli Yüksek Barajlı Karma sistem

AKP'nin yapmak istediği seçim sistemi reformu karma bir sistemi gündeme getiriyor. Karma seçim sistemleri birden fazla amaç güdüldüğünde etkili araçlardır. Türkiye'de büyük çoğunluk temsil adaleti ile siyasal istikrarı bir arada istiyor. Bu elbette meşru ve anlaşılır bir istek. Ancak sorun, istikrar ile temsil adaleti arasında genellikle bir ödünleşmenin var olmasıdır. 100 milletvekilini Türkiye genelinde barajsız nispi sistemle seçmek küçük partilerin de asgari ölçüde parlamentoda temsil edilmesini sağlayacağından, temsil adaleti açısından olumlu olacaktır. Bununla birlikte, yoğun bölgesel oy ağırlığına sahip "Kürt" partisinin bu sistemde çıkaracağı milletvekili sayısının 6-7 ile sınırlı kalacağı dikkate alınmalıdır. Bu parti, kimi seçim çevrelerinde alacağı çok yüksek oy oranlarına rağmen yüzde 10 barajı nedeniyle 450 milletvekilliğinden hiç birini kazanamayacaktır. Bu sorun

2007 seçimlerinde olduğu gibi bağımsız adaylarla kısmen aşılabılır. Ancak bunun yapay bir çözüm olduğu ve "Kürt" partisini hak ettiği hazine yardımıyla mahrum ettiği açıktır.

Bu sistemin bir diğer eksikliği de, yüzde 40'ın altında oy oranıyla tek parti iktidarlarının oluşması ihtimali devam edecek olmasıdır. Seçim simülasyonları, birinci gelen partiyle ikinci gelen parti arasında 11-12 puanlık bir fark olduğu takdirde, birinci gelen partinin Mecliste çoğunluğu sağlayabileceğini gösteriyor. Bu durumda meşruiyet sorunu yaratan azınlık iktidarlarının olasılığı biraz azalmakla birlikte devam edecektir.¹

Barajsız Daraltılmış Bölge Karma Sistem

Mevcut sistemde barajı yüz de 5 düşürmekle yetinen reform seçeneği ile yüzde 10 barajını koruyarak 100 milletvekilini ülke genelinde barajsız seçmeyi öngören reform seçeneğinin seçim sistemimizin sorun yaratan aksaklıklarını tatmin edici ölçüde çözemediği görülüyor. Aksaklıkların tümünü çözerek ideal bir seçim sistemi tasarlamamızın gücünü de bir kez daha vurgulayalım. Yine de, tüm aksaklıkları asgari ölçüde giderebilecek ve bu sayede üzerinde daha kolay mutabakat sağlanabilecek yeni bir seçim sisteminin mümkün olduğunu düşünüyorum. AKP'nin önerdiği karma sistemde dört değişiklik

yaparak, hem temsil adaletini önemli ölçüde iyileştirmek, hem de siyasal istikrarı kollamak mümkün gözüktüyor.

Söz konusu dört değişiklik başlıklar halinde şöyle tanımlanabilir:

- 1) Baraj tümüyle kaldırılсын,
- 2) Milletvekili sayısı 600'e çıkarılсын,
- 3) 500 milletvekilinin belirleneceği seçim çevreleri en fazla 5-6 milletvekili içerecek şekilde daraltılсын,
- 4) Seçmene iki oy hakkı verilsin.

1- Mevcut sistemde birinci gelen partinin tek başına iktidar olması için ikinci gelen parti ile arasındaki oy farkının 9 puan olması yeterli görülüyor. Örneğin mevcut sistemde ikinci parti yüzde 23 birinci parti yüzde 32 oranında oy aldığı takdirde tek parti iktidarı mümkün olurken, karma sistemde tek parti iktidarı için birinci partinin oy oranının en az yüzde 34 olması gerekiyor.

Milletvekili sayısının 550'den 600'e çıkarılmasının amacı basittir. Siyasal-tarihsel nedenlerle küçük illeri birleştirerek seçim çevreleri oluşturmadığımıza göre, milletvekili sayısı açısından iller arasındaki derin uçurumu hafifletmeni tek yolu, millet vekili sayısını artırmaktan geçiyor. Kaldı ki, AKP'nin önerdiği gibi illerden seçilecek milletvekili sayısı 450'ye indiği takdirde bu uçurum daha da derinleşecektir.

Barajı tümüyle kaldırmanın temsil adaletine yapacağı katkısı uzun boylu açıklamaya gerek yok. Burada endişe edilmesi gereken olgu, siyasal parti sisteminin aşırı parçalanarak vahim yönetim sorunlarına yol açmasıdır.

Ortalama seçim çevresi büyüklüğü 7 civarında olan, ve milletvekillerinin yarıya yakın kısmının 10'dan fazla sandalyeye sahip seçim çevrelerinden seçildiği mevcut sistemde parçalanma riski had safhaya çıkacaktır. Bu riski seçim çevrelerini köklü biçimde daraltarak bertaraf etmek mümkündür. En büyük seçim çevreleri 5-6 milletvekili ile sınırlanırsa, ortalama seçim çevresi büyüklüğü de, 3-4 arasında bir yerde olur. Bu koşullarda uygulamakta olduğumuz D'Hont sistemi birinci gelen partiyi daha fazla destekler. Ancak bu destek, baraj kalktığı için birinci gelen partinin yüzde 40'ın altında çoğunluk elde etmesine izin verecek ölçüde olmayacaktır. Bunun başlıca nedeni, başta "Kürt" partisi olmak üzere, bölgesel oy yoğunlaşmasına sahip partilerin hak ettikleri tüm milletvekilliklerini kazanacak olmalarıdır.

Böylece temsil adaletini iğdiş eden en önemli aksaklık giderilmiş olur. Buna karşılık, yüzde 40'ı aşan birinci parti çok büyük olasılıkla yine tek başına iktidar olabilecektir.

İki oy hakkına gelince. Her seçmene iki oy hakkı verildiği takdirde, sistemin temsil adaleti ve istikrar üretme kapasitesinin daha da artacağını düşünüyorum. Önerilen sistemde ülke genelindeki 100 milletvekilinin seçimi ile illerde seçim çevrelerinden seçilecek milletvekillerini iki ayrı seçim sistemi gibi düşünmek gerekir. Tıpkı yerel seçimlerde olduğu gibi iki seçim için iki ayrı sandık koymak, seçmene de iki ayrı oy pusulası vermek doğru olacaktır. Ayrıca iki oy hakkının karma seçim sistemlerinin doğası gereği olduğunu

belirtiyim. Buna en iyi örnek Alman seçim sistemidir. İki oy hakkı her seçmenin oylarını farklı partiler için kullanacağı anlamına gelmez. Bununla birlikte, Türkiye seçmenin ikinci tercihlerini araştıran anketler² seçmenlerin üçte ikisinin birden fazla parti tercihi açıkladıklarını gösteriyor. Bu bulgu, iki oy hakkı verildiği takdirde seçmenlerin küçümsenmeyecek bir bölümünün oylarını farklılaştırabileceğini gösteriyor.

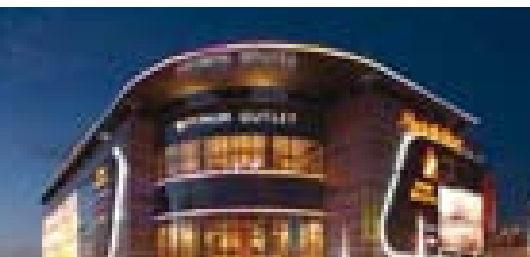
**Barajsız nispi
usulle seçilen 100
milletvekili için
kullanılan oylar,
stratejik oy kullanma
kaygısından kurtulan
seçmenlerin
birinci tercihlerini
gerçekçi bir biçimde
yansıtacaktır.
Buna karşılık 500
milletvekilinin
belirlenmesinde
seçmenlerin bir
bölümü oylarını
değiştirerek,
yönetim istikrarı
amacıyla en şanslı
gördükleri partiyi,
destekleyebilirler.**

Bu koşullarda, Türkiye genelinde barajsız nispi usule seçilen 100 milletvekili için kullanılan oylar, stratejik oy kullanma kaygısından kurtulan seçmenlerin birinci tercihlerini gerçekçi bir biçimde yansıtacaktır. Bu sayede küçük partiler de parlamentoda daha iyi temsil edilebileceklerdir. Buna karşılık 500 milletvekilinin belirlenmesinde seçmenlerin bir bölümü oylarını değiştirerek, yönetim istikrarı amacıyla en şanslı gördükleri partiyi, ya da tek parti iktidarı karşısında güçlü muhalefet yaratma güdüsüyle ikinci, hatta üçüncü tercihleri olan partileri destekleyebilirler. Sonuçta her partinin, iki farklı oy oranı ortaya çıkacaktır. İlleri temsil eden 500 milletvekilinin seçildiği sandıklardan yüzde 40 üzerinde bir destekle tek parti iktidarı ortaya çıksa bile, bu partinin 100 milletvekilinin seçildiği sandıkta daha düşük bir oy oranına sahip olması, ülkeyi toplumsal mutabakata uygun olarak yönetmesi için de güçlü bir siyasal mesaj oluşturabilir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin gelecek seçimleri mevcut sistem ile yapmasının, geçmişte olduğu bir yandan temsil adaletini vahim ölçülerde çiğneme, diğer yandan da siyasal istikrarsızlık yaratma riskleri küçümsenmemelidir. Riskleri asgariye indirmek, ne yüzde 10 barajını aşağıya çeken bir değişiklik ile, ne de mevcut sistemi koruyup sadece 100 milletvekilini ülke genelinde barajsız seçerek mümkün olabilir. Riskleri önemli ölçüde azaltmanın yolunun, 600 sandalyeli bir parlamentoda, 100 milletvekilinin ülke genelinde barajsız nispi usulle, 500 milletvekilinin ise daraltılmış seçim çevrelerinde yine barajsız mevcut D'Hondt usulüyle belirlendiği ve seçmene iki oy hakkı veren bir seçim sisteminden geçtiğini düşünüyorum.

RÖNESANS
GAYRİMENKUL YATIRIM

Avrupa Konseyi, Venedik Komisyonu Başkanı Gianni BUQUICCHIO:

Dr. Bahadır Kaleağası
TÜSIAD - Brüksel

DEMOKRASİ SİVİLİN ÜSTÜNLÜĞÜDÜR ANAYASA MAHKEMELERİ LAİKLİĞİ KORUR

Türkiye'nin de içinde bulunduğu 51 ülkenin temsilcileri bünyesinde barındıran ve kamuoyunda Venedik Komisyonu adıyla bilinen "Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu" Avrupa Konseyi'nin Anayasa Hukuku konusundaki danışma organıdır. Yalnızca Avrupa ülkelerinin Anayasal meseleleriyle ilgilenmeyen Venedik Komisyonu, uluslararası alanda da hukuk konularında bağımsız bir "think tank" kuruluşu olarak kabul edilmektedir. Komisyon, özellikle Anayasa reformu arayışı içindeki ülkelere, Avrupa'nın anayasa tecrübesinden hareketle tavsiyelerde bulunmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de siyasal parti özgürlüğü ve yasaklama rejimi konularında Venedik Komisyonu'nun görüşlerine paralel içtihat oluşturma eğilimindedir. Son birkaç yıldır, Anayasa reformu, Laiklik, Asker-Sivil ilişkileri, parti kapamaları ve yasaklamalar gibi konuların, Türkiye'nin gündeminden inmediğini dikkate alarak, bu tartışmalı konularla ilgili sorularımızı **Avrupa Konseyi, Venedik Komisyonu Başkanı Gianni BUQUICCHIO'ya** yönelttik.

Sayın Başkan, Venedik Komisyonu'nda gündeminiz nedir?

Şu anda elimizde, Venedik Komisyonu'nun ana konusu olan anayasal reformlar açısından bizi endişelendiren bir kaç dosya var. Bosna-Hersek'te anayasanın yeniden yapılandırılması çağrısında bulunuyoruz. Moldova'da parlamento devlet başkanını seçmek için gerekli olan 3/5 oranındaki çoğunluğa ulaşamayarak ikinci kere feshedildi. Venedik Komisyonu devlet başkanı seçmek için gerekli olan çoğunluk oranını azaltmayı öngören bir anayasa değişikliğinin kabulünü önerdi. Ukrayna'da devlet erkinin daha dengeli bir şekilde

kullanılmasını amaçlayan bir anayasa reformu yapılması gerektiğinin altını çiziyoruz. Venedik Komisyonu dünyanın diğer bölgelerinde de faaliyetlerini sürdürüyor. Komisyon, örneğin, Bolivya'da yeni anayasanın uygulanmasında ve Nepal'de yürütülmekte olan anayasal sürece katkıda bulunma çabalarında yer alıyor.

Önemli demokratik reformların gerçekleştirilmekte olduğu iki büyük ülke olan Rusya ve Türkiye de Komisyon için öncelik teşkil ediyor. Özellikle Türkiye'de bir anayasal reformun yararlı olabileceğine inanıyorum. Komisyon, ülkenize bu süreçte destek vermeye hazır. Son dönemde hükümet tarafından özellikle parti kapatma konusunda yapılan zamanlı girişimleri memnuniyetle karşılıyoruz; ancak, daha büyük çaplı reformların gerekli olduğu inancındayım.

Komisyon'un projeleri arasında özellikle anayasa mahkemeleri için bir dünya konferansı düzenleme projemizi saymalıyım. Bu proje, farklı anayasa mahkemelerinin hukuki öğretilerini karşılıklı olarak hem Avrupa Konseyi'nin temel değerleri, hem de evrensel değerler olan demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı çerçevesinde geliştirmelerine destek vermeyi hedefliyor.

Başkalarına, onların kültürlerine ve inançlarına karşı saygının toplumda tamamen yer etmesi gerekiyor ve Komisyon'un bu bağlamda, Avrupalı olmayan üye ülkeleriyle birlikte, demokrasi üzerine kültürler arası çalıştaylar düzenleyerek, kendi yetki alanı çerçevesinde bir katkısı olabileceğini düşünüyorum. Arap ülkeleriyle, özellikle de Akdeniz'in güney kıyılarında bulunan

lkelerle, zaten verimli bir diyalog oluşturuldu ve bunun daha da geliştirilmesinden yanayım.

Avrupa Birliği’ni kuran antlaşmanın 49. maddesi “6. maddedeki ilkeleri gözetten her Avrupa lkesi ye olmak için başvurabilir” ibaresini içeriyor. Türkiye bir Avrupa demokrasisi midir? Bu soruyu, Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy’nin Türkiye’nin bir demokrasi olabileceği fakat Avrupalı olmadığı yolundaki açıklamalarına ithafen soruyorum.

Türkiye Avrupa Konseyi’nin temel değerlerini paylaşıyor ve bu durum, lkenizin AB müktesebatını kabul etmesinde önemli bir rol oynadı ve oynamaya devam ediyor. Bu, ncelikle Türk toplumunun kendisi için, bununla birlikte de AB ile bütünleşmesi için önemli. Türkiye Avrupa Konseyi’nin kurucu üyelerinden bir tanesidir. Benim Türkiye’nin bir Avrupa demokrasisi olduğuna ve olmaya devam etmesi gerektiğine olan inancım tam.

Türkiye, Anayasa Mahkemesi’nde görülen birçok parti kapatma davasına sahne oldu. Fakat bunlardan üç tanesi daha çok ilgi çekti: 1998 yılında Refah Partisi “demokrasiye aykırı dinsel amaçlı politikaları” gerekçesiyle kapatıldı, AK Parti 2008 yılında benzer gerekçelerle kınandı fakat kapatılmadı. En son olarak da 2009’da DTP “teröre destek verdiği” gerekçesiyle kapatıldı. Avrupa Konseyi’nin ye ülkelerinden birinde görülen bu tarz davaları değerlendirme kıstasları ve usulleri nedir ?

Öncelikle, Avrupa Konseyi bünyesinde, görevi bütün ye ülkelerin tabi olacağı minimum Avrupa standartlarını belirlemek olan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi var. Bildiğiniz gibi, AİHM, Türkiye’den kendisine gelen bütün davalarda değil ama bir kaç davada minimum standartlarının ihlal edildiğini tespit etti. Venedik Komisyonu olarak biz de demokratik ilkelere ve siyasi parti kapatmanın çok nadir bir uygulama haline geldiği diğer Avrupa lkelerindeki uygulamaya dayanarak kendi kıstaslarımızı oluşturduk. Sadece şiddet kullanan veya şiddet kullanımını teşvik eden partilerin kapatılmasını öneriyoruz. Ayrıca, yelerinin parti tarafından ruhsat verilmeyen bireysel davranışları için bir siyasi partinin tümden sorumlu tutulamayacağının da altını iziyoruz. Türkiye’de siyasi parti kapatmanın son derece kısıtlı olarak kullanılan istisnai bir tedbir olmak yerine, oldukça yaygın bir uygulama olmasından endişe duyuyoruz. Bu

nedenle, bir siyasi partinin kapatılmasını gerektiren maddi kıstasların gözden geçirilerek çerçevelerinin daraltılmasını ve siyasi parti kapatma davalarının açılması konusundaki usllerin değiştirilmesini tavsiye ediyoruz. Parti kapatma talebi tek bir kamu görevlisinin takdirine bırakılmamalı.

Laiklik, demokrasi ve yargı arasındaki etikileşim nasıl olmalı?

Eğer laikliği devletin ve devlet kurumlarının kilise, din ya da dini inançlardan bağımsız olarak var olması gerektiği şeklinde algıyorsanız, laiklik demokrasinin bir dayanağıdır. Bununla birlikte, Avrupa’da bu ayrımın farklı derecelerini görebilirsiniz. Türkiye ve Fransa’da olduğu gibi laiklik anayasal bir ilke olarak kabul edilebilir. Ya da Kuzey lkeleri’nde olduğu gibi bir devlet dini olabilir ve sırf bu nedenle bu gibi ülkelerin demokratik olmadığını söyleyemezsiniz.

Laiklik aynı zamanda nasıl olursa olsun bir devletin ya da bir hükümetin vatandaşlarına bir dini zorlama yapmaması anlamına gelir. Bu Aydınlanma Devri’nden gelen eski bir ilkedir ve AİHM tarafından gerçekten takdir edilecek şekilde geliştirilmiştir.

AİHM’ye göre, din, vicdan ve inanç hürriyeti “demokratik toplum”un yapı taşlarındandır. Bunun anlamı ise, bir devletin tek bir dinin uygulanması ya da var olmasına iltimas sağlayamayacağı, bütün dini inançlara anlayış gösterilmesi gerektiğidir; çoğulculuk demokratik bir toplumun ayrılmaz bir parçasıdır.

Ulusal alanda anayasal bir ilke olarak benimsenmiş olan laiklik, anayasa mahkemeleri tarafından korunacaktır; tıpkı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi’nin laikliği koruma konusunda ne kadar kararlı olduğunu gösterdiği gibi.

Laikliği anayasal bir ilke olarak düzenlememiş olan, fakat devletin ve devlet kurumlarının varlığının ve işleyişinin kiliseden ya da bir inançtan tamamen bağımsız olduğu anayasalara baktığımızda, bu ülkelerde de anayasa mahkemesinin ya da en yüksek mahkemenin siyasi erkin demokratik olarak düzenlenmesini korumak bakımından benzer bir etkiye sahip olduğunu görüyoruz.

Eğer bir devlet, bir ulusal ya da uluslararası kurum bize laikliğin demokrasinin bir dayanağı olup olmadığını sorusunu

sorarsa, bundan mutluluk duyacağım. Bu sayede, laiklik kavramını bütün yönleriyle inceleyip, Avrupa anayasal mirasındaki ortak noktaları ya da birbirinden farklılaşan anlayışları ortaya koyabiliriz. Bu da, şu anda Avrupa genelinde yaşanan hukuki ve siyasi tartışmalara önemli bir katkı sağlayabilir.

Askeri güçlerin sivil irade tarafından kontrolünün Avrupa’da yaygın olan tanımı ve uygulaması nedir?

Buradaki ilk ilke, “Demokrasi, sivilin her zaman askeriye göre üstünlüğünü gerektirir,” olacaktır.

Silahlı kuvvetler yürütme erkinin bir parçasıdır ve bu, askeri mekanizmanın topluma karşı mesuliyetinin olması demektir. Avrupa’da son dönemde toplumun farkındalık düzeyi ve demokratik talepleri oldukça arttı. Devlet kurumlarının da faaliyetlerini buna göre düzenlemesi gerekiyor. Ordu ya da orduyla ilgili alınan kararlar toplumdan gelen bu güçlü denetim talebinin dışında kalmamalı.

2008 yılında Avrupa’da silahlı kuvvetlerin demokratik denetimiyle ilgili çok kapsamlı bir inceleme yaptık. Avrupa Konseyi üyesi farklı ülkelerde ulusal düzeyde karşımıza çıkan her denetim şeklini inceledik.

Ulusal olarak, silahlı kuvvetlerin parlamento denetiminde olduğu modeller daha yaygın. Bu denetimin kuvveti ülkeden ülkeye değişiyor; mesela, parlamento önceden mi sonradan mı müdahale edebiliyor, hangi faaliyetleri denetleyebilir, hangi yetkiler parlamentodaki güvenlik komisyonlarına verilmiş, vb. Avrupa’da bu konuda var olan çeşitlilik gerçekten etkileyici, fakat genel eğilim erkin demokratik organı olan parlamentolara daha çok yetki vermek yönünde.

Tabii burada silahlı kuvvetlerin yürütme denetiminde ya da askeri mahkemelerden daha geniş kapsamlı bir yargı denetiminde olduğu durumları da unutmamak gerekiyor. Son olarak, bazı ülkelerde önemli rol oynayan arabuluculuk ya da Sayıştay gibi diğer kurumların varlığını da hatırlamak gerekiyor.

Komisyon başkanlığı dönemimde bu raporun siyasileri farklı ülkelerdeki uygulamalar konusunda en etkin biçimde bilgilendirmesi için elimden geleni yapmayı hedefliyorum. Silahlı kuvvetlerin demokratik denetimi konusu Avrupa’nın her yerinde karşımıza çıkıyor; bu iyi bir şey ve birçok ülke bu

denetimi artırmak için reformlar yapıyor. Venedik Komisyonu bu konuda bu ülkelere destek vermeye hazır.

Bazı ülkelerde askeri mahkemeler var, bazılarında ise böyle bir kurum yok. Bu konuda, Avrupa ortak paydası nedir?

Türkiye Avrupa’da askeri mahkemelerin olduğu tek ülke değil. Bu mahkemelerin varlığı kendi başlarına Avrupa standartlarını çiğnemiyor. Ancak, ilk olarak şunu belirtmeliyim ki, Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi’nde yer alan, “her yargıcın bağımsız ve tarafsız olması” ilkesine askeri mahkemelerce de uyulması gerekmektedir. Askeri hiyerarşinin, yargıçların bireysel bağımsızlığına bir engel teşkil etme ihtimali nedeniyle, bu birçok ülkede askeri mahkemelerle ilgili ortaya çıkan bir sorundur. İkinci olarak, daha önce belirtmiş olduğunuz, silahlı kuvvetlerin sivil denetimi sorusu var. Bir ülkede askeri mahkemelerin varlığı askeri eylemleri sivil denetimden kaçırmak için bir yol olmamalı. Bu nedenle askeri mahkemelerin yargılama yetkisinin tercihan dar bir şekilde belirlenmesi ve sadece silahlı kuvvetlerin iç meselesi sayılabilecek konularla kısıtlanması gerekmektedir.

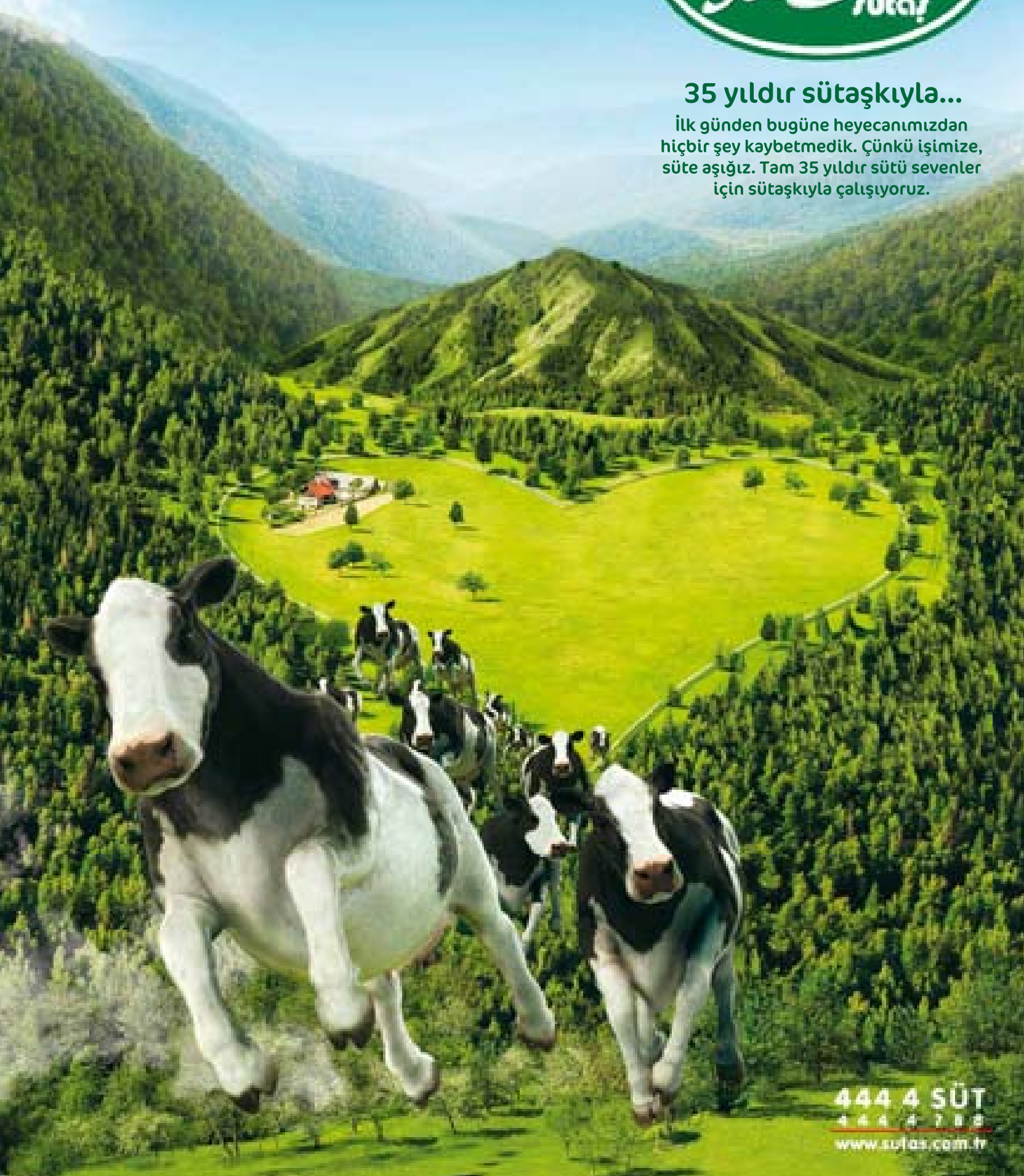
Türkiye’deki yargı gücünün reformu şu anda Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu’nun (HSYK) üye dağılımı üzerine odaklanmış durumda. Bu bağlamda, hem ulaşılması gereken hedefler, hem de başarılı bir reform süreci için uygulanması gereken usuller konusunda Türkiye’ye tavsiyeleriniz nedir?

Yargıyı hükümet müdahalesinden bağımsız hale getirmek iyi bir ilkedir ve biz bunu tamamen destekliyoruz. Ancak, Türkiye’de bu ilkedен her zaman doğru sonuçların alınıp alınmadığını da sorguluyoruz. Henüz Türkiye’deki durum ile ilgili ayrıntılı bir çalışma yapmamız istenmemiş olmakla birlikte, Türkiye’deki anayasal kurallara baktığımızda gördüğümüz durum, Adalet Bakanı ve müsteşarının dışında bütün HSYK üyelerinin sadece ülkenin yüksek mahkemeleri tarafından aday gösterilen kişiler arasından atandığı... Diğer yargıçların ya da toplumun diğer kesimlerinin bu sürece hiç bir etkisi yok. Bu da ülkede yargının toplumdan kopuk kişilerden meydana gelmesi riskini taşıyor. Bu nedenle HSYK’nın üye dağılımını gözden geçirmenin iyi bir fikir olduğunu düşünüyoruz. Ancak, kuralları “yargının hükümetin bir aracı haline gelmesi” riskini ortaya çıkarak şekilde değiştirmekten kaçınmak gerekir.

35 yıldır sütaşkıyla...

İlk günden bugüne heyecanımızdan hiçbir şey kaybetmedik. Çünkü işimize, süte aşığız. Tam 35 yıldır sütü sevenler için sütaşkıyla çalışıyoruz.

444 4 SÜT
444 4 788
www.sutas.com.tr

İLLERE SANDALYE DAĞILIMI BARAJDAN DAHA ÖNEMLİ

Ali Çarkoğlu
Sabancı Üniversitesi

Seyim sisteminin ayrılmaz bir parçası olan temsilin coğrafi temelini oluşturan, illere sandalye dağıtımı ve bu bağlamda bir seçmene bir oy prensibi, Türkiye’de işlememektedir. Mevcut sistemde ufak illere nüfus temelinde sahip olmaları gereken sandalyeden daha fazlası ayrılmakta ve bu illerde bir oyun sandalye olarak mecliste temsil şansı daha yüksek olmaktadır. Bu temel bir adaletsizliktir ve ülkenin görece daha gelişmiş, modern ekonomik faaliyetlerde önde olan, daha şehirleşmiş, görece yüksek eğitim ve sosyo-ekonomik statüde nüfusa sahip ve dolayısıyla da siyasi ve ideolojik olarak da görece daha az muhafazakâr diyebileceğimiz illerine nüfus temelinde hak ettiklerinden daha az sandalye ayrılmaktadır. Bu durum düzeltilmeden yapılacak her seçim sistemi reformu, temel bir adaletsizlik üzerine inşa edilmiş olacaktır.

Peki, illerin nüfusları temelinde mecliste sahip oldukları sandalyelerin dağılım sistemi nasıl düzeltilebilir? Akla gelen ilk seçenek ilk turda dağıtılan garanti sandalyeler kaldırılarak, mevcut meclis sandalyelerini nüfus paylarına göre mevcut

Mevcut sistemde ufak illere nüfus temelinde sahip olmaları gereken sandalyeden daha fazlası ayrılmakta, görece yüksek eğitim ve sosyo-ekonomik statüde nüfusa sahip illere nüfus temelinde hak ettiklerinden daha az sandalye ayrılmaktadır.

sisteme göre dağıtmaktır. Ancak sandalye dağılımı yalnızca nüfus paylarına indirgendiğinde bazı ufak iller tek bir sandalye bile

kazanamayabilecektir. Bunun bir çözümü tek bir sandalye bile alamayan illere ilave sandalye ihdas etmek, yani toplam meclis sandalye sayısını artırmaktır.

Daha radikal olarak görülebilecek bir diğer yöntem de mecliste temsil temelini il olmaktan çıkarıp Türkiye İstatistik Kurumu tarafından kullanılan AB İstatistik Bölge Birimlerine (NUTS) dönüştürmektir. Böylelikle ufak nüfusa sahip iller bir araya geleceğinden bölgelere sandalye düşmemesi gibi bir sorundan kurtulmuş olunacaktır. Ancak, bu şekilde milletvekillerinin illerin değil bölgelerinin temsilcileri olacağından yeni temsil sistemine uyum zor olabilecektir.

Temsilde adalet ve baraj

Coğrafi temelde nüfus dağılımını veri olarak belirlenen sandalye dağılım sisteminde yapılacak yeni düzenleme temsil sorununun tümünü çözemeyecektir. Ülke sathında %10 barajı bu düzeyin altında oy alabilen partilerin meclise girememesi nedeniyle seçmen tercihlerini bozmaktadır. Seçmen en başta tercih ettiği partinin baraj altında kalabileceğini düşündüğü zaman tercihlerinde ikinci hatta üçüncü partilere kaydırmakta ve oyunu en başta tercih ettiğine değil daha düşük düzeyde tercih ettiği partilere yönlendirmektedir.

Şu anda oluşmuş olan meclis oyların yaklaşık %85’ini yansıtır görünmektedir. Ancak bu şekilde yüksek bir baraj ile işleyen bir sistemde hiçbir parti almış olduğu oyun seçmenlerinin sadece birinci tercihlerini yansıttığını iddia edemez. Her partide değişik oranlarda ikinci ya da üçüncü tercihlerin yansımaları vardır. Örneğin AKP’ye oy vermiş bir seçmenin bu tercihi doğru bir şekilde DP, ya da yanlış bir hesaplama MHP’nin baraj altında kalacağı düşüncesiyle vermiş olma olasılığı göz ardı edilemeyecek düzeydedir. Yine benzer şekilde CHP’ye verilmiş bir oyun seçimde marjinal kalacağı kesin olan bir takım ufak partilere verilip heba edilmektense ana muhalefette olacağını kestirmenin güç olmadığı bir parti olarak CHP’ye verilmiş olma ihtimali de düşük değildir.

Keza meclisteki her partiye gitmiş bir oy aslında yüksek baraj yüzünden kurulamamış bir partiye gidebilecekken sadece mevcut olan ancak birinci derecede de pek tercih edilmeyen bir partiye de verilmiş olabilir, çünkü parti kurmak mevcut %10 barajı ile son derece zor olmaktadır.

Ancak bu baraj düzenlemesinin tercih ve dolayısıyla da temsil bozulmasına yol açan etkisi 2007 genel seçiminde DTP'nin bağımsız adayları desteklemesiyle en önemli temsil sorununu ortadan tam olmasa da önemli ölçüde kalkması sonucunu doğurmuştur. Evet, etnik temelde bir temsil doğrudan sağlamasa da, bağımsız adayların desteklenmesi yoluyla bu denli yüksek bir baraj ile de, temsil dolaylı olarak mümkün olabilmıştır.

Etnik temelde bir temsil doğrudan sağlamasa da, bağımsız adayların desteklenmesi yoluyla bu denli yüksek bir baraj ile de, temsil dolaylı olarak mümkün olabilmıştır. Cevaplanması gereken soru şudur: Baraj aşağıya çekilirse Kürt etnik kimliğine dayalı bir partinin oylarını anlamlı derecede yukarı çekeceğini savunmak mümkün müdür?

Şimdi cevaplanması gereken soru şudur: Baraj aşağıya çekilirse Kürt etnik kimliğine dayalı bir partinin şu anda mevcut oy potansiyelini anlamlı derecede yukarı çekeceğini savunmak mümkün müdür? Yani halen temsil edilemeyen bir boyutta bölgesel ve etnik Kürt oyu var mıdır? Elimizdeki verilerin bu soruya olumlu bir yanıtı desteklediğini düşünmüyorum. Gerek güneydoğu ve doğunun kır ve kentsel bölgelerinde gerek ülkenin geri kalan kentsel yerleşimlerinde Kürt etnisitesinin yoğunlukla bulunduğu yörelerde Kürt etnik kimliği temelinde bir seçmen mobilizasyonun 2007 genel ya da 2009 yerel seçimlerinde gözlenenin anlamlı derecede üzerinde oy çekebileceğini düşünmemizi gerektiren bir veri elimizde yoktur. Kürt etnik kimliğini temsil eden partilere verilecek oyların artması seçim barajındaki değişimlerden çok Kürt açılımı ve bölgeye yönelik siyasaaların değerlendirilmesi

temelinde oluşabilecektir. Yani Kürt kimliğinin mecliste temsili %10 barajıyla da artık mümkündür. Bu gerekçe ile bu barajın aşağı çekilmesini savunmak artık mümkün değildir.

AKP'nin 2002 den bu yana her seçimde Kürt etnisitesinin yoğun olduğu bölgelerden toplamda en yüksek oyu alan parti olarak çıkmış olması da dikkat edilmesi gereken başka bir konudur. AKP'ye verilen bu oyların Kürt kökenli vatandaşların birinci tercihlerini yansıtmadığı da 2007 seçimleri sonrasında söylenebilecek bir iddia değildir çünkü bu tarihten sonra Kürt kimliği üzerine siyaset yapıp adaylarıyla rekabete katılan DTP'ye rağmen iktidar partisi bölge seçmeni karşısında çekiciliğini korumuştur. 2009'a gelindiğinde biraz yitirmiş görünse de hala bölgenin birinci partisi olmayı sürdürmektedir.

%10 barajının aşağı çekilmesi Kürt etnisitesinin temsilini değil şu anda mecliste olmayan bazı sol ve sağ oluşumların meclise taşınabilirliğini kolaylaştıracak ya da eş zamanlı olarak halen mecliste olan partilere gitmiş olabilecek oyların ilk tercihlerine dönmesine yardımcı olabilecektir.

Seçmenin ilk tercihi ve yeni partiler

Elimizde seçmenlerin birinci tercihleri dışında ikinci ve üçüncü tercihleri hakkında güvenilir veriler yoktur. Bu açıdan yeni kurulabilecek ya da halen mevcut partilerin oylarının baraj düşürülmesiyle nasıl değişebileceğini tahmin etmek mümkün değildir. Ancak %10 altında bir baraj ile yeni parti kurulması teşvik edilmiş olacağı açıktır. Yine benzer bir mantık ile mevcut partilerin almış oldukları oylarda bir miktar azalma olacağı da tahmin edilebilir çünkü bu partilere ilk tercih edilen partilerin baraja takılabileceğinden hareket ile oy verilmeyip ikinci ya da daha düşük tercihlerdeki mevcut partilere yönlendirilmiş oy verilmiş olduğu düşünülebilir. Ancak bu oy oranları nedir bilmek mümkün değildir. Üstelik bu oy tercihleri yeni seçim ortamında baraj değişiklikleri veri alınarak dinamik olarak yeniden şekillenecektir. Bu ortamda herhangi bir tahmin iyice olanak dışıdır.

Genel prensip olarak düşük barajın halk tercihlerini daha doğrudan yansıtmakta bir iyileştirme yaratması beklenir. Baraj aşağı çekilince yeni parti kurmak kolaylaşacak, baraj zoruyla seçim öncesi kurulan seçim koalisyonları azalacak ya da sadece %1-2 civarında oy alabilen iyice küçük partilerle kısıtlı kalacaktır.

Ancak mevcut parti liderlik ve parti içi demokrasinin yapısı değişmedikçe bu iyileşmenin siyasa yapım süreçlerine yansması

otomatik olmayacaktır. Barajın üzerinde kalabilen parti sayısı artsa bile bu partilerin aday seçimleri, merkez, liderler ve onların patronaj ağları temelinde şekillenmeye devam ederse ortaya çıkacak yeni meclisin bildik sorunlarla boğuşmaktan iş yapamaz hale gelmesi gayet yüksek bir olasılıktır.

Yüksek seçim barajı mevcut partiler içinde değişik koalisyonların bulunmasını zorunlu hale getirmekte ve bunlar da yine mevcut lider sultas altında kendilerini ifade etme ve parti işleyişine katılma konularında zorluk çeker durumda kalmaktadırlar.

Parti işleyişinin düzenlenmesi

Eğer baraj düşürülemeyecekse bu işleyiş hafifletecek bir takım düzenlemeler düşünülebilir. Burada da kilit nokta parti delegelerinin hak ve hukukunun korunabileceği bir sistem oluşturmak ve her partinin böylelikle lider kontrolünde yönetimini zorlaştıracak kurumsal düzenlemeleri oluşturmaktır. Önemli olan delege listelerini lider kontrolünden çıkartmak, delegelerin özgür iradeleri ile ve liderler tarafından ikna edilerek parti organizasyonuna katılmalarını mümkün kılmaktır.

%10 barajının aşığı çekilmesi Kürt etnisitesinin temsilini değil, şu anda mecliste olmayan bazı sol ve sağ oluşumların meclise taşınabilirliğini kolaylaştıracak ya da eş zamanlı olarak halen mecliste olan partilere gitmiş olabilecek oyların ilk tercihlerine dönmesine yardımcı olabilecektir.

Böylelikle parti içinde koalisyon kurup delegeleri ikna ederek iş başına gelen liderlerin, partilerarası ilişkilerde ve hükümet olmak için koalisyon kurarken, konsensüs oluşturma yetisine ve dürtülerine sahip olmaları sağlanabilir. Ancak en büyük seçmen desteğine sahip parti olarak AKP içerisinde bu tür koalisyonlar içinde liderlik eden AKP liderinin, bu beklentilere karşılık veremediğini gözlediğimizde, yalnızca bu değişikliklerle, liderlerin, işbirliği ve ikna süreçlerine değer veren, partilerarası diyaloglara

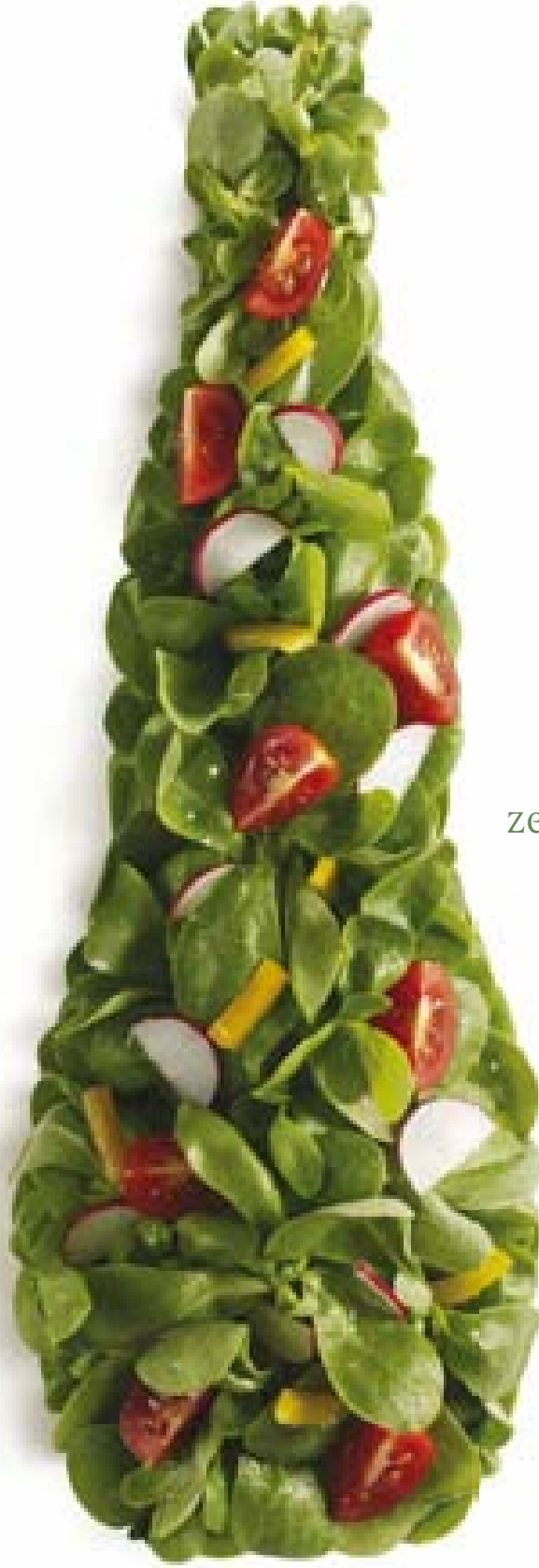
Barajın üzerinde kalabilen parti sayısı artsa bile bu partilerin aday seçimleri, merkez, liderler ve onların patronaj ağları temelinde şekillenmeye devam ederse, ortaya çıkacak yeni meclisin bildik sorunlarla boğuşmaktan iş yapamaz hale gelmesi gayet yüksek bir olasılıktır.

yatkın bir kimliğe kavuşmalarını beklemenin de pek temeli olmadığı düşünülebilir.

Parti sisteminde en başta gelmesi gereken kurumsal reform, parti finansmanına ilişkindir. Öncelikle, partilerin aldıkları devlet yardımlarının nasıl kullanıldığına dair düzenleme ve kontrollerin, parti içi demokrasi ve katılımı destekleyen bazı prensiplere bağlanması önerilebilir. Örneğin kadın ve genç delegelerin belli bir oranda tutulması devlet yardımıyla bir kriter olarak düşünülebilir. Bu bağlamda parti gelirleri değilse de harcamalarının kontrolü, partilerin işleyişine yeni bir disiplin getirecektir. Ancak ülke ekonomisinde enformel sektör ile mücadele sürdükçe parti finansmanında önemli gelişmeler elde etmenin de güç olduğu akılda tutulmalıdır. Burada amacın partileri paralyze etmek değil onları daha katılımcı ve temsile açık kurumlar haline getirmek olduğu unutulmamalıdır.

Sonuç

Seçim sisteminde barajın düşürülmesi, mecliste temsili olan partilerce gerekli desteği bulması zor bir karardır. Bu karar ile kayba uğrayacakların meclis çoğunluğuna hâkim olarak bu değişikliğin karşısında yer almaları beklenir. İllere sandalye dağılım sisteminde bir düzenleme bugün için gündemde değildir. Ancak, temel temsil adaletsizliğinin önüne geçilmesi açısından konumu %10 barajının bugünkü sonuçlarıyla karşılaştırmayacak kadar vahimdir. Yeni sandalye dağıtım sisteminde kaybedeceklerin kimler olacağının da çok açık olmaması, temsilde adaletin gereğinin burada yapılması yönünde sisteme bir ivme verebilir.

— 1878'den beri —

Yemeklerde
hakiki lezzet için
zeytinyağının hakikisi

Komili

SİYASİ PARTİLER REJİMİNDE DEĞİŞİKLİK ZAMANI

Serkan Ersöz

Siyasi Reformlar Bölümü Sorumlusu, TÜSİAD

Siyasi partiler, günümüz siyasi sistem uygulamalarının temel unsurlarındandır. Anayasamız da 68. maddesinde siyasi partileri “demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları” olarak nitelendirmiştir.

Siyasi partilerin önemi, sadece olumlu anlamda, “milli iradenin oluşmasını sağlamalarından” ve vatandaşlara siyasi görüşleri uğrunda faaliyette bulunmaları için ortam oluşturmalarından neşet etmemektedir. Aksine, Fransız kamu hukukçusu Georges Vedel’in ifade ettiği gibi¹;

“demokrasi siyasi partiler olmaksızın yaşayamaz, ancak siyasi partiler yüzünden de son bulabilir.” Siyasi partiler hem ulusal ve uluslararası hukuk kurallarıyla güvence altına alınmış hem de faaliyetlerinin sınırı en çok tartışılan konular arasında yer almıştır.

Parlamente sistem açısından siyasi partilerin şüphesiz özel bir önemi vardır. Genel teamüle uygun olarak, hükümetlerin parlamentodaki en büyük siyasi parti veya partiler grubundan çıkması nedeniyle, yasama-yürütme ilişkisi, partiler düzeninden doğrudan etkilenmektedir. Neredeyse, kuvvetler ayrılığı prensibinin sağlıklı işleyişi, siyasi partilerin sağlıklı işlemesine bağlıdır denebilir.

Türkiye’nin siyasi geleneklerinin siyasi partilerin iç işleyişlerinde demokrasiye yer vermemesinin, parti yönetimlerinin ya da genel başkanın “tek söz sahibi” olmasının yasama faaliyetini de etkilediği inkâr edilemez. Siyasi parti üzerinden kurulan ve çoğu zaman olağan parti disiplininin sınırlarını zorlayan “meclis grubu-hükümet birlikteliği”, yasama faaliyetinin bütününde fakat özellikle yasama denetiminin neredeyse işlevsiz hale gelmesinde vücut bulmaktadır.

Siyasi partiler rejimimizin uygulamasındaki aksaklıklar kamuoyunun gözünden de kaçmamıştır. TÜSİAD tarafından Sosyal Araştırmalar Merkezi’ne yaptırılmış olan bir araştırmaya göre, partilerde “lider hegemonyası”nın var olduğuna katılan vatandaşların oranı %73; milletvekillerini halkın değil liderlerin seçmesini “çok önemli ve önemli” bir sorun olarak görenlerin oranı %71 olarak belirlenmiştir². Bu sonuçların, siyasi istikrarsızlıkla geçen on yıllık bir dönemin sonunda, 2001 yılında yapılmış bir araştırmanın sonuçları olduğu unutulmamalıdır. Fakat bu oranların tam tersine dönmüş olamayacağını gösterecek şekilde, Eurobaromètre’in Şubat 2010’da açıklanan son araştırması, Türk halkının siyasi partilere güvenini %23 olarak tespit etmiştir.³ Siyasi yaşamda hayati bir işlev olan siyasi partiler nasıl düzenlenmelidir, Türk mevzuatında hangi değişikliklere veya yeni müesseselere ihtiyaç duyulmaktadır? Bu soruya yanıt olarak, TÜSİAD için 2001 yılında Prof. Dr. Süheyl Batum’un hazırladığı “Siyasal Partiler” başlıklı raporun önerileri tekrar dikkate getirilebilir.⁴

I. Parti içi demokrasi

İlk olarak, siyasi partilerin iç işleyişlerinin demokratik esaslara uygun olmasını öngören Anayasa’nın 69. maddesi, genel başkan ve parti merkez organlarının hegemonyasını engellemek amacıyla yeniden kaleme alınmalıdır.

Fransız kamu hukukçusu Georges Vedel’e göre, “demokrasi siyasi partiler olmaksızın yaşayamaz, ancak siyasi partiler yüzünden de son bulabilir.”

1- “Anayasa Hukuku”, Prof. Erdoğan Teziç. Beta Yayınları, 13. Baskı, Ağustos 2009

Siyasi partilerin iç işleyişi ile ilgili somut sorunlar ise Siyasi Partiler Kanunu'nda değişikliklerle çözülebilir. Parti üyeliği kurumu, siyasi partilerin en kötü işleyen yönlerinden biri olup, çoğu kez partilere ilişkin genel şikâyetlerin temelinde yatmaktadır. Üye kayıtlarını düzenleyen maddelerde değişiklik yapılarak, parti sicilinin ve üye sicil listelerinin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tutulması sağlanmalı ve üyelikten ihraç usulü yeniden düzenlenmelidir.

Siyasi partilerde kurumsallaşmanın sağlanmasını ve geleneklerin yerleşmesini temin etmek ve parti merkez yönetiminin etkisini bir ölçüde dengelemek için partili eski bakan ve parlamento üyelerinin kongrelerde doğal üye olması faydalı olacaktır.

Parti genel başkanlarının çok uzun sürelerle görevde kalmaları, "lider hegemonyası"na neden olan unsurlardandır. Bu nedenle genel başkanların, belli sayıda seçime girmeleri veya görev sürelerini belli bir zamanla sınırlamak düşünülebilir. Partilerin il ve ilçe teşkilatlarına ilişkin maddeler, delegelerin demokratik esaslar doğrultusunda seçilmesini sağlamak, teşkilat yönetimlerine işten el çektirilmesini ve parti örgütlerini etkisiz bırakma amaçlı faaliyetleri önlemek amacıyla gözden geçirilmelidir.

Milletvekili adayı belirleme sürecinin demokratikleştirilmesi için önseçimin zorunlu hale getirilmesi gereklidir. Genel merkezin aday gösterme kontenjanı çok kısıtlı tutulmalıdır.

II. Siyasi parti yasakları

Anayasa'nın 68. maddesinde siyasi partilerin uyacakları ilkeler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi sistemi göz önünde bulundurularak, "laik cumhuriyet", "demokratik cumhuriyet" ve "ülkenin bölünmezliği" olarak açıkça belirtilmelidir.

Siyasi Partiler Kanunu'nun "siyasi partilerle ilgili yasakları" ve "siyasi partilerin kapatılması"nı düzenleyen kısımları Anayasa'nın ilgili maddeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ilgili kararları doğrultusunda yeniden ele alınarak bazı yasaklar kaldırılmalı, bazılarında ise değişiklikler yapılmalıdır.

Bu çerçevede, Siyasi Partiler Kanunu'nun siyasi partilerle ilgili yasakları düzenleyen 4. kısmının bazı yasaklara yer veren 78 – 80. maddelerinin değiştirilmesi ve 81. maddenin kaldırılması, Diyanet

İşleri Başkanlığının genel idare içindeki yerinin tartışılmasını yasaklayan 89. maddenin ve ayrıca 90. maddenin ikinci fıkrasının tamamen kaldırılması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin TBKP kararı ile de mahkum edilmiş bulunan, "bazı parti adlarının kullanılmasını" yasaklayan 96. maddenin değiştirilmesi gereklidir.

Türkiye'nin siyasi geleneklerinin siyasi partilerin iç işleyişlerinde demokrasiye yer vermemesinin, parti yönetimlerinin ya da genel başkanın "tek söz sahibi" olmasının yasama faaliyetini de etkilediği inkâr edilemez.

III. Siyasi parti faaliyetlerinin finansmanı

Siyasal partilerin siyasal iktidara talip olurken, bu siyasal sistemin işleyişini çarpıtmamaları, hukuka uygun, demokratik bir işleyiş sağlayabilmeleri, "şeffaf bir sistem ve işleyiş" gerçekleştirmeleri için "parti hesaplarının ve gerek parti gerek aday düzeyinde seçim harcamalarının şeffaflığı ve denetimi" gereklidir.

Türkiye'de Siyasi Partiler Kanunu ve Milletvekili Seçimi Kanunu, birçok demokratik ülkenin (Fransa, İngiltere, ABD gibi) mevzuatlarında yer aldığı biçimi ile "seçimlerin ve partilerin finansmanı" konusuna ilişkin ayrıntılı bazı hükümlerle teçhiz edilmelidir.

Siyasi partilerin, gerçek ve tüzel kişilerden alacakları bağış ve yardımlar düzenlenirken, yapılacak bağış ve yardımlara, tutar sınırlaması veya partiye yapılan devlet yardımının belli bir oranını aşamaması gibi oransal bir sınır getirilmelidir. Seçim dönemleri içinse, seçim çevrelerinin nüfuslarına göre, hem partiler hem de adaylar için ayrıca sınırlar tespit edilmelidir.

Siyasi partilerin gelir ve harcamalarının denetlenmesi hususunda Anayasa Mahkemesi'ne ait olan yetki, bağımsız bir otoriteye devredilmelidir.

2- "Seçim ve Siyasi Partiler Araştırması", Sosyal Araştırmalar Merkezi. TÜSİAD, 2001 3- Eurobaromètre Standard 72, L'Opinion publique dans L'Union européenne: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_vol1_fr.pdf 4- "Türkiye'de Demokratikleşme Perspektifleri ve AB Kopenhag Siyasal Kriterleri –Görüşler ve Öncelikler- No:1 Siyasal Partiler", Prof. Dr. Süheyl Batum. TÜSİAD, Haziran 2001.

TÜRKİYE'DE YAPISAL İŞSİZLİK: TEMEL NOKTALAR VE BASİT BİR YOL HARİTASI

Hakan Ercan

Orta Doğu Teknik Üniversitesi

İçinde bulunduğumuz kriz, işsizliği Türkiye'nin gündeminde ön sıraya yerleştirmiştir. Kriz, esasen birkaç yıl içinde gözleyecek olduğumuz işsizlik oranlarını öne taşımıştır. Küresel 2008 krizinin ülkemizi özellikle Kasım 2008-Şubat 2009 döneminde sert bir biçimde vurması ile öncelikli ekonomik sorun olarak ortaya çıkan işsizlik, bir yıl sonra da bu konumunu korumaktadır. Türkiye'de 2001 krizi sonrasında gözlenmiş olan 'istihdamsız büyüme' olgusu, bu kriz sonrasında da gözlenecektir. Krizlerden sonraki ekonomik toparlanma, verimlilik artışlarına bağlı olarak yükselen piyasa ekonomilerinde olduğu gibi gelişmiş ekonomilerde de istihdamsız olabilmektedir.

Demografik yapı ve işsizlik

Türkiye'nin istihdam yaratma karnesi zaten kötüdür. Örneğin 1980-2002 döneminde, Türkiye'nin büyüme hızı yılda ortalama %4 olurken istihdamdaki ortalama yıllık artış %0,8'de kalmıştır. Ekonomik büyüme hızının %7'yi aştığı 2002-2006 döneminde bile işsizlik oranı değişmeden %10 civarında kalmaya devam etmiştir. Bu oran 2008'de hızla tırmanarak Şubat 2009 itibarıyla %16'ya ulaşmış ve 2009 yılında ortalama %14 olmuştur.

Kentsel Türkiye'de neredeyse çalışma çağındaki nüfus artışına denk gelecek kadar iş yaratılmaktadır (bkz. Ercan,

2007). Ancak tarım istihdamından ayrılanlar nedeniyle net istihdam artışı, krizsiz dönemlerde ortalama yılda 100 bin kişinin altında kalmaktadır.

Halen, nüfus ivmesi nedeniyle Türkiye'de çalışabilir yaştaki nüfus (15+) yıllık %1,8 hızında büyümektedir. Çalışma yaşındaki nüfusun yıllık artış hızı da % 2,4'tür. İşgücüne katılmama olgusu, işsizlik oranının daha da yükselmesini önlemektedir (İKO 2009 itibarı ile %48'dir).

Erkeklerde %75'e ulaşmayan işgücüne katılma oranı, kadınlarda %30'a bile ulaşmamaktadır (2008 ortalaması %24,5, 2009 ise %26). Üstelik Türkiye'de istihdamın halen %30'a yakın bir bölümü kadınların genellikle ücretsiz aile işçisi olarak kabul edildikleri tarımda yer almaktadır. Tarımdan gelen kesim, özellikle kadınlar, işgücünün dışına çıkmaktadır. Bu durum işsizlik oranının belirli bir düzeyde kalmasına olanak sağlasa da, sonuç olarak, mevcut insan kaynaklarının geliştirilmeden kalması anlamına gelmektedir.

Kadınlarda işgücüne katılım ve işsizlik

Türkiye'de kadınların işgücüne katılım oranı OECD ülkeleri içindeki en düşük orandır. Her ne kadar bu durum kısa vadede işsizlik oranının daha kötü olmasını önlemekteyse de, nüfusunun yarısının işgücü piyasası dışında kalması, kişi başına gelir düzeyinde AB ortalamasını yakalamayı engellemektedir. Zaten Türkiye iki yüz yıldır batılı sanayileşmiş ülke kişi başına gelir ortalamasının üçte ikisinin üzerine hiç çıkamamıştır (Pamuk, 2009).

Kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe, işgücüne katılım oranı artmaktadır. TÜİK Hanehalkı İşgücü Araştırması'nın bulgularına göre, Ekim 2009 itibarıyla okur-yazar olmayan kadınların % 17'si işgücüne katılırken, bu oran yüksek öğretim mezunlarında % 72'dir.

Türkiye'de 2001 krizi sonrasında gözlenmiş olan 'istihdamsız büyüme' olgusu, bu kriz sonrasında da gözlenecektir.

Yassı Alüminyum Sektöründe Türkiye'nin Lideri

- Avrupa'nın en büyük 3. folyo üreticisi
- Avrupa'nın en büyük 7. levha üreticisi
- 1003 çalışan
- 450 milyon dolar ciro
- 60 ülkeye 263 milyon dolar ihracat

İşsizlik oranı okur-yazar olmayan kadınlarda %2 iken yüksek öğretim mezunlarında %20'dir. Eğitim düzeyi yükseldikçe işgücüne katılım oranları artmaktadır. Kriz yılı olan 2008 yerine bir önceki 2007 yılı verilerinin kullanılmış olduğu Çizim'de görüldüğü gibi kentlerde üniversite mezunu kadınların işgücüne katılım oranı erkeklere çok yaklaşımaktadır. 'İnsana yaraşır iş' (decent work) daha çok, bu eğitilmiş kesim için geçerli olabilmektedir.

Kadının, yüksek eğitime erişimi istihdama katılımının artışı için ön koşul olmakla birlikte, tek başına yeterli değildir (Ercan, Hoşgör, Yılmaz, 2010). Birçok durumda kadın eğitim imkânlarına erişse bile sosyolojik etmenler istihdamı engellemektedir. ILO'nun 'insana yaraşır iş' tanımına uyan işlerde kadın istihdamının artmasının önünde kültürel ve toplumsal engeller bulunmaktadır. Türkiye'de çoğu zaman evde, tarlada çalışmak, kadınlık ve annelik rolü için önemli bir sorun yaratmazken, kentsel alanlarda ev dışında çalışan kadının toplumdaki geleneksel yeri sorgulanmaktadır.

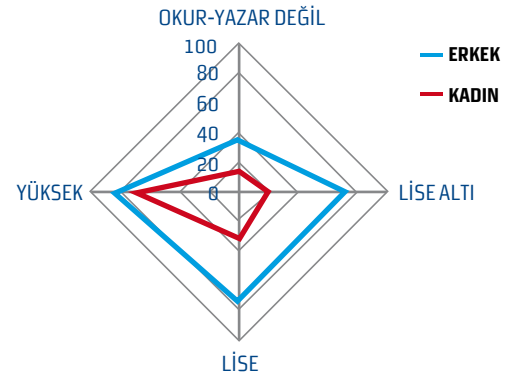
Kadın ve erkek arasındaki evdeki görev paylaşım algısı ve sosyal rol dağılımı değişmemektedir. Kadın ev dışında çalışsa bile ev işleri ve çocuk/yaşlı bakımı yine kendisinin yapması gereken işler olarak algılanmaktadır. Bu durumda pek çok kadın istihdama katılımı tercih etmemektedir. Örneğin, Ekim 2009 itibarıyla TÜİK Hane halkı İşgücü Araştırması "İşgücüne dâhil olmayanların nedene göre dağılım" verileri incelendiğinde kadınların yüzde 62'sinde "ev işleriyle meşgul" yanıtı görülmektedir. Erkeklerin çalışmama nedenleri arasında "ev işleriyle meşgul" seçeneği yoktur.

Nüfusunun yarısının işgücü piyasası dışında kalması, kişi başına gelir düzeyinde AB ortalamasını yakalamayı engellemektedir.

Çoğu zaman son işe alınan ama ilk işten çıkarılan kadınlardır. Evlenmek, gebe kalmak, doğum iznine ayrılmak, emzikli olmak, çocukların sağlık, okul gibi sorunları ile ilgilenmek işte sıkıntı yaratmaktadır, işe alınmanın önünde engel olabilmektedir.

Kriz yılı olan 2009'da kadınların işgücüne katılım oranları (kayıtsız) kendi hesabına çalışanlar kategorisindeki artışın etkisiyle bir buçuk puan yükselmiştir. Bu artış kriz dönemlerinde gözlenen 'eklenen çalışan etkisi' varsayımına uygundur. Zira asıl çalışan olan evdeki erkek işini kaybetmiştir. Krizde işini kaybedenler ağırlıklı olarak vasıfsız kesim olmuştur.

Eğitim ve işgücüne katılım (2007, Kent)

Kaynak: www.tuik.gov.tr sayfasından alınan veriler kullanılmıştır.

Kadınlar genellikle sosyal güvenlik kapsamı dışında çalışmaktadır. 2009'da istihdamdaki kadınların yüzde 60'ı ve erkeklerin yüzde 40'ı sosyal güvenlik kapsamı dışında kalmıştır. Bu durum, finansal destek politikaları, bankadan kredi alma, vergi indiriminden yararlanma gibi kadınların girişimciliğini ve istihdamını engelleyen sorunlar yaratmaktadır.

İşlendirme sorununun çözümünde öncelikle hedeflemesi gereken iki grup: gençler ve kadınlar.

Kriz dönemlerinde ve sonrasında, gençlerin ve kadınların istihdamı özellikle olumsuz etkilenmektedir. Her iki grup da işlendirme politikaları açısından özellik arz etmektedir.

Eğer bir genç, çalışma hayatına uzun süreli işsiz olarak başlarsa, onu bir daha çalışma hayatına, ya da 'insana yaraşır iş'lere çekebilmek çok zor olmaktadır. Genç nüfusa istihdam olanakları sağlanması ülkenin uzun vadedeki ekonomik istikrarı ve büyümesi açısından olmazsa olmaz bir bileşendir. Türkiye'de istihdam yaratma hem genel bir sorundur, hem de gençlere yeterli istihdam yaratamamak özel bir sorundur.

Genç işsizliği yıllarca %17-18 civarında yerinde saydıktan sonra, krizde birkaç ay içinde kentlerde %30'a tırmanmıştır. 2009 yılında tarım-dışında ortalama genç işsizliği %28 olmuştur.

Demografik veriler ve bize benzeyen Akdenizli Avrupa ülkelerinin deneyimi işsizlik sorununun daha uzun yıllar çözülemeyeceğini göstermektedir. Genç işsizliği AB ülkelerinde de bir sorun olup, Belçika, Fransa ve İspanya'daki inatçı genç işsizliği, bu sorunun AB üyesi olduğumuzda da(?) devam edeceğini göstermektedir.

Kadınların işgücüne katılmaması ise, en basitinden kaynak israfıdır. Kadınlarının dörtte üçünü iş hayatına katılmaması Türkiye'nin büyüme potansiyelini kısıtlamaktadır.

Türkiye'de gençlerin, özellikle genç kadınların istihdamıyla ilgili yakın gelecek parlak görünmemektedir. Genç kadınların formel istihdam kapsamında yer almalarının erkeklerden daha güç olduğu Türkiye'de durum, AB'dekinden farklıdır. Genç kadınlar için hem işgücüne katılım hem de istihdam oranları çok düşüktür. Bu durum bir ölçüde kırsaldan kentsele geçişle açıklanabilir.

Daha önceleri ücretsiz aile işçisi konumunda olanlar, daha fazla vasıf gerektiren kentli işgücü piyasasına ilk etapta katılmayacaklardır. Ancak, zamanla, genç kadınların oluşturduğu bu kesim işgücü piyasasına daha fazla katılacak ve bunun sonucunda bu kesimin işsizlik oranları yükselecektir. Hiç bir AB ülkesinde kırsalda bu kadar nüfus, ayrıca tarımda bu denli yüksek bir istihdam oranı gözlenmemiş olduğundan, AB ülkelerindeki uygulamalardan Türkiye'nin ders çıkarması veya işine yarayabilecek politika örnekleri bulması zordur.

Beşeri sermaye birikimini arttırmak

Hem gençlerde hem kadınlarda beşeri sermaye stoku

düşüktür. ILO'nun önceliklerinden biri, hem erkek hem de kız çocukların okula gitmesidir. Türkiye'nin hedefi, okul çağı nüfusunu okulda tutmak, çağ nüfusu dışındakilere eksik eğitimlerini olabildiğince tamamlamak, bu düzeyden sonra da uygun aktif işgücü politikaları ile 'işlendirilebilir' bireyler yaratmak olmalıdır.

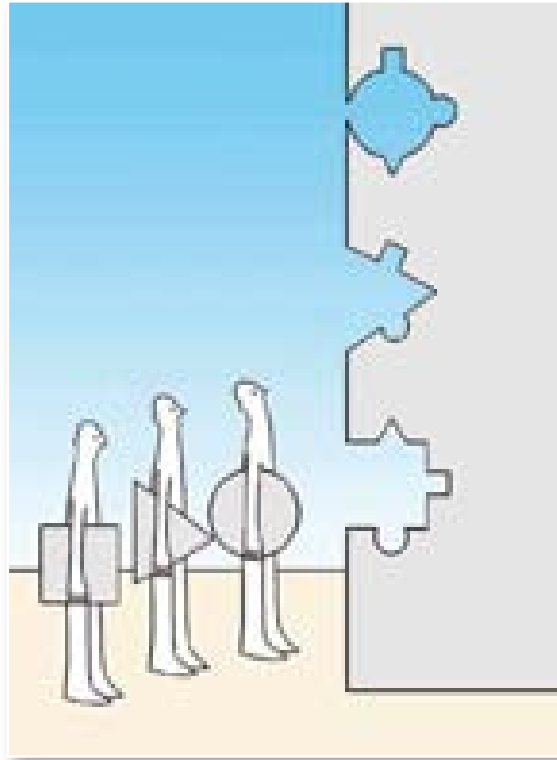
Ancak vasıf kazandırmanın da sorunu bütünüyle çözmesi beklenmemelidir. İŞKUR'un 2009 yılı Nisan ayında 258 bin işyerine uyguladığı, 4,3 milyon çalışanın temsil edildiği bir anket çalışmasında, erkekler ve kadınlar için ayrı ayrı

sıralanan ilk onar mesleğin her iki grupta da ilk sekiz tanesinde (beden işçiliği gibi) vasıf gerekmediği görülmektedir! Yani kolayca işe alınabilecek, kolayca işten çıkarılabilecek, örgütsüz, vasıfsız bireyler Türkiye'de çalışan profilinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Talebin bu durumda olduğu bir ekonomide, her bireyi 'en iyi' şekilde donatma çabası 'vasıflı' işsizler yaratacaktır.

Öte yandan, Bursa'da sanayi kesiminin destekleyerek kurduğu mesleki eğitim kuruluşu, Koç Holding'in teknik okul bursları (Meslek Lisesi Memleket Meselesi) gibi örnekler, belli vasıflarda da

açığa işaret etmektedir. Bu da, gençlerin doğru ve uygun yönlendirilebilmesi ile günümüz şartlarının gerektirdiği teknik donanımı kazandırabilecek meslek okullarının önemini ortaya koymaktadır. Ancak, mevcut durumda, meslek okulları mezunlarında işsizlik oranları, aynı yaş grubunun genel işsizlik oranlarından daha yüksektir.

Yukarıda bahsedilen düzenleme ve iyileştirmeler, büyük kentlerde, turizm bölgelerinde ve Türkiye'nin batısında, genç ve eğitilmiş kesimlerde etkili olabilecektir. Diğer bölge ve kesimler için kreş ve okul öncesi eğitim başta olmak üzere sosyal politikalar önem kazanmaktadır. Okul öncesi eğitim, eğitim ve çalışma hayatı açısından çok önemlidir. Kreş imkânı kadınların işgücüne katılımını sağladığı gibi, kadınlara istihdam da yaratır. Güvenli toplu

taşıma altyapısı da kadınların işgücüne katılımını kolaylaştırır, uzak ya da vardiyalı işlerde çalışabilmelerini sağlar.

Kadının ekonomik faaliyetlere katılımını kısıtlayan aile içinde kadına atfedilen roller, ataerkil ilişkiler ve işyerinde yaşanan ayrımcı uygulamalar ancak uzun dönemde değişebilecektir. Ercan (2007) çalışması, literatürdeki öncülleri gibi, çok ülkeli bir zaman serisi analizinde, kadınların işgücüne katılımının kişi başına gelir, ortalama eğitim düzeyi ve erkeklerin eğitim düzeyi tarafından belirlendiğini göstermektedir.

Eğitimli erkek, eşi de çalışan erkektir. Kadınların işgücüne katılımında en büyük katkısı, Ankara'nın hemen güneyinden başlayıp, geniş bir kuşak halinde Türkiye'nin doğusuna uzanan bir coğrafyada, artacak eğitim, kalkınma ve kentleşme süreçlerinin 'çağdaştıracığı' erkekler yapabilecektir:

İş hayatına yönelik olgularda, neredeyse evrensel bir 'yayvan S' biçimi gözlenir. Önce, x-eksenine yakın yavaş bir gelişim gözlenir. Sonra biraz daha hızlı, neredeyse doğrusal bir yukarı yönelim gözlenir ve nihayet durulan, yani azalarak artan bir dönem olan 'S' harfinin üst kısmına gelinir. Böylece, hızlı bir ataktan sonra, öndeki gruba yetişmek mümkün olur. Zaten, böyle bir gözlem olmasa, gerideki ülkelerin ilerideki ülkelere sistematik olarak yetişebilme gibi bir 'umudu' da kalmaz. X-eksenini zaman değil, çaba veya emek veya yatırım olarak değerlendirmek de mümkündür.

Türkiye'de kadınlar, beşeri sermaye açısından erkeklerden daha geride olduğundan, kadınların durumunu iyileştirmek için

yapılacak olan bir birim katkı, erkeklerin durumunu iyileştirmek için yapılacak olan bir birim katkıdan daha fazla getiri sağlayacaktır. Kısıtlı kaynağın şu anki akıllı kullanımı, eğitim ve iş yaratma seferberliğinde kadınlara ağırlık vermek ve iş hayatında onlar lehine pozitif ayrımcılık yapmaktır.

Kadınların işgücüne katılımında en büyük katkısı, artacak eğitim, kalkınma ve kentleşme süreçlerinin 'çağdaştıracığı' erkekler yapabilecektir:

Kadın istihdamıyla ilgili olan konulara toplumsal cinsiyet duyarlılığı olan yaklaşımların içselleştirilmesine katkı sağlanmalı ve aktif işgücü piyasası politikaları ile il düzeyinde gençlerin ve kadınların istihdamı desteklenmelidir. Bu konular, şu anda Çalışma Bakanlığı'nın hazırlamakta olduğu istihdam stratejisi belgesinde yerini bulabilir, İl İstihdam ve Meslek Kurullarının sahiplenmesi ile il düzeyinde İŞKUR tarafından hayata geçirilebilir.

Kaynaklar

DPT - Dünya Bankası Raporu (2007). "Social and Economic Benefits of More and better Job opportunities for Women in Turkey". www.worldbank.org.tr

Ercan, Hakan (2007). "Demographic Trends and Rural-to-Urban Migration in Turkey: Implications for the Labor Market and Education." Background chapter for the World Bank project on "Investing in Turkey's Next Generation: Making Youth Transition from School to Work Contribute to Turkey's Development."

Ercan, Hakan (2007). Youth Employment in Turkey. Ankara: ILO.

Ercan, Hakan, Ayşe Gündüz Hoşgör ve Özlem Yılmaz (2010). "Kadınların işgücüne katılımını belirleyen etmenler ve İl İstihdam ve Meslek Kurulları için öneriler: Ankara, Gaziantep ve Konya," ILO-Ankara Ofisi'nin yürüttüğü, "Ankara, Gaziantep ve Konya'da Kadınlar için Saygın İş" çalışmasının arka plan değerlendirmesi.

Pamuk, Şevket (2009). "Kişi başına gelirin son iki yüz yılı: Türkiye." Ankara: ODTÜ İktisat Bölümü'nün Ellinci Yılı çağrılı konuşması (Aralık).

World Bank (2005). Turkey: education sector study. Sustainable pathways to an effective, equitable and efficient education system for pre-school through secondary school education. Report No. 32450-TU, www.worldbank.org.tr.

World Bank (2006). Turkey Labor Market Study. Document of the World Bank, report no. 33254.

Kadın istihdamıyla ilgili olan konulara toplumsal cinsiyet duyarlılığı olan yaklaşımların içselleştirilmesine katkı sağlanmalı ve aktif işgücü piyasası politikaları ile il düzeyinde gençlerin ve kadınların istihdamı desteklenmelidir.

Arkas Acenteleri

Arkas Ofisleri

Romalılardan sonra, bizim için de...

mare nostrum*

*(bizim deniz)

Akdeniz ve Karadeniz'de
13 ülke, 39 ofis ve acentelerimizle;
hizmetinizdeyiz.

TÜRKİYE’NİN AB ÜYELİĞİ: NEDEN? NE ZAMAN? NASIL?

Dr. Bahadır Kaleağası

TÜSIAD - Brüksel

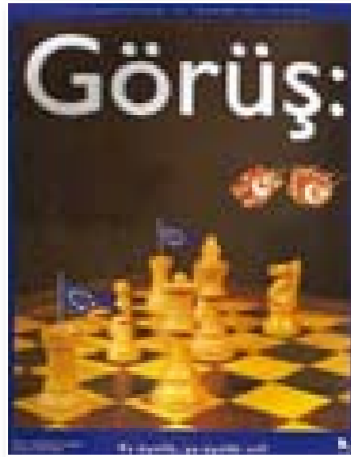
Satranç oynanıyor. Birisi ortaya zar atıyor. Görüş Dergisi, Mayıs 1995 sayısının kapağı.

Kapak anlatmaya çalışıyor ki, AB süreci bir satranç oyunu. Kuralları, taşları, birkaç tur sonraki hamleleri ve taktikleri ile çok boyutlu bir stratejik oyun. Türkiye başka bir oyun oynamaya çalışarak başarılı olamaz. Satranç tahtasına tavlâ zarı atarak bu iş olmaz.

Aradan on beş yıl geçti. Buna rağmen Görüş Dergisi’nin o sayısındaki makalemden neredeyse “kopyala-yapıştır” yaparak bugünkü analize içerik sağlayabiliyorum. Maalesef.

Geleceğin tarihinden alıntı

Batılı siyasal, akademik veya kitlesel iletişim platformlarında Türkiye-AB ilişkileri ele alındığında konu ana hatları ve ayrıntıları ile tartışılmaktadır. Fakat aynı platformlarda “Avrupa’nın geleceği”, “soğuk savaş sonrası Avrupa düzeni”

veya 2000 yılının Avrupa ekonomisi” gibi konular tartışıldığında, Türkiye-AB ilişkileri boyutu es geçilmekte. Bu çelişki “Türkiye Avrupalı mı?” sorusunun Batı’nın bilinçaltını aşan somut varlığının göstergesi. Aynı zamanda, Türkiye’nin “Batı ile ilişkileri geliştirme” döneminden, “Batılı politikalar üretme” aşamasına tam olarak geçemediğine işaret ediyor. Türkiye Avrupa ile ilişkilerinde hem Batı’nın kendisine karşı oluşturduğu bir entelektüel tıkanıklık ile, hem de kendi politikalarını ve yapısal sorunlarını Avrupalı bir çerçeveye oturtma gücüyle karşı karşıyadır.

Örneğin son birkaç ayın basını incelendiğinde, Türkiye ile AB arasında ne derecede önemli bir “gündem farkı” hatta gündem uçurumu”nun bulunduğu görülmektedir. İşsizlik, sanayinin verimliliği, bilgi teknolojileri, enerji tedariki, idari reform, vergi politikaları, eğitim ve teknolojik gelişmeler gibi farklı, fakat karşılıklı etkileşim içindeki sorunlar Türk medya gündeminde ağırlık sahibi değiller.

Artık Türkiye uluslararası iletişim yeteneği kazanmalı. Bu çerçevede Almanya ve Fransa'ya özel önem verilmeli. AB değişiyor. Kurumsal reform ile derinleşiyor, yeni üyeler ile genişliyor. Türkiye bu değişimi anlamalı, gümrük birliği bir tam üyelik aracına dönüşmeli, demokratik ve ekonomik reformlar hızlanmalı, sivil toplumun Avrupa ve dünyaya açılması teşvik edilmeli.

Türkiye dışında kalacağı bir AB'nin uydusu konumuna gelebilir. O zaman ulusal egemenlik erir. Çünkü coğrafyamızdaki ülkeler AB'nin politikaları ve standartlarına uyum alanı içindeler.

Avrasya ekseninde Türkiye'nin demokratik bir ekonomik dinamizm kaynağı olarak Dünya barışına ve refahına hizmet etmesi Avrupa'daki konumunun güçlenmesi ile doğrudan bağlantılıdır. Avrasya'ya açılım somutlaşmalı ve AB süreci ile sinerji içinde ilerlemeli, ...

Neden AB?

On beş yıl önce internet emekleme dönemindeydi. Küresel terör, göç hareketleri, karbondioksit yayılımı, Asya ile rekabet, yeni nükleer güç adayı ülkeler, dijital, finansal ve biyolojik virüsler gibi çeşitli sorunlar da bugünkü kadar belirgin değildi. Yıkılan soğuk savaş düzeninin toz dumanı da yeni dağılıyordu. On beş yıl önce gümrük birliği kararı gündemdeydi. O zaman, "neden AB?" sorusunun yanıtı somut bir ulusal çıkar analizine dayalı idi.

Bugün bu yanıt daha da güçlendi. AB ülkelerinin karşılaştıkları sorunlar sınırlar ötesi. Çözümleri de öyle. Uluslararası ticaret, teknolojik altyapı, salgın hastalıklar ve güvenlik gibi farklı alanlarda Avrupa ülkeleri Birlik içinde daha fazla küresel güç sahibiler. AB üyeliği yüzünden ne İngiltere, Fransa, İspanya gibi büyük ülkeler, ne de Yunanistan, Macaristan, Finlandiya gibi küçük ülkeler egemenlik kaybetti.

Türkiye'nin de içinde bulunduğu uluslararası dengelerde

AB en etkili ekonomik ve siyasal güç odağı. Türkiye dışında kalacağı bir AB'nin uydusu konumuna gelebilir. O zaman ulusal egemenlik erir. Çünkü coğrafyamızdaki ülkeler AB'nin politikaları ve standartlarına uyum alanı içindeler. Örneğin, İran'a sattığımız ürünler, Kore'den çekmeye çalıştığımız yatırımlar, limanlarımız için yaptığımız planlar, temiz enerji teknolojileri, iletişim altyapımız ve turizm gibi bir çok alanda AB standartları etkili. AB politikalarının manyetik alanı içindeyiz. Üye olarak bu politikaların karar sürecine katılmamız.

Tam üyelik tarihi

Bu durumda "ne zaman?" sorusu da kaçınılmaz. Aşağı yukarı bir tarih dilimi hedef olarak ufukta belirmeli. Daha önceki aday ülkelere de AB önce bir tarih vermedi. Bu ülkeler kendi tam üyelik tarihlerini kendileri saptadılar. Sonra da bu hedefin gereğini yaptılar. Demokratik reformlar, uyum çalışmaları ve iletişim etkinlikleri ile bu hedefe saygınlık kazandırdılar. Sonunda AB'ye de benimsettiler.

Ayrıca, bu süreç mutlaka büyük ülkeler için daha zor olmakta. Onlara kol kanat geren, himaye altına alan bir AB söz konusu olamıyor doğal olarak. Daha önce İngiltere ve İspanya bu nedenle çok zorlandılar. Dirençle eriştiler amaçlarına.

Peki ne zaman? Aslında sorunun yanıtı "dün" olmalıydı. Türkiye geçtiğimiz onbeş-yirmibeş yılda çok daha iyi yönetilmiş olsaydı, bugün küresel gerçekler açısından olağan bir konumda, bir AB üyesi olurdu. Önümüzdeki yıllarda iyi yönetilecek bir Türkiye, beş yıl içinde üyelik aşamasına rahatlıkla gelebilir. AB içindeki karşıt eğilimlerin hareket alanı bu durumda son derece darlaşır ve sorunlar aşılır.

Önümüzdeki yıllarda iyi yönetilecek bir Türkiye, beş yıl içinde üyelik aşamasına rahatlıkla gelebilir. AB içindeki karşıt eğilimlerin hareket alanı bu durumda son derece darlaşır ve sorunlar aşılır.

Ayrıca bunca zaman kaybına rağmen son onbeş yılın kazançları ve ilerlemeleri de göz ardı edilmemeli. Demokrasi, kurumsal değişim, mevzuat uyumu, ekonomik atılımlar, diplomatik başarılar gibi engin bir başarı yelpazemiz var. Son onbeş yılda her hükümet, önde gelen tüm siyasal partiler, diplomasi ve bürokrasinin bu sürece büyük emeği geçti. Toplumun bir çok kesimi çok önemli katkı sağladı. Son olarak AB Genel Sekreterliği 2014 hedefli Ulusal Program'a yönelik yeni bir atılım başlattı.

TÜSİAD da dünyada bir çok akademik araştırma, yayın ve medya ilgisine konu olan belirleyici katkılarını sağladı. Avrupa özel sektörünün çok etkili temsil kuruluşu BUSINESSEUROPE üyesi olarak TÜSİAD'ın çabaları geniş bir perspektifte ilerledi: her önemli siyasal karar öncesinde yönetim kurulunun yoğun AB başkentleri ziyaretleri, ikiyüzden fazla uzmanın katıldığı yirmibeş kadar çalışma grubu, dış temsilcilikler, sayısız konferans, temas, toplantı, yayın, rapor, demokratik reform seferberliği, kültürel etkinlik, tanıtım girişimi, projeler...

Bundan sonra da siyasete ulusal bir sorumluluk düşüyor. Artık tökezlemeden ve basiret krizleri yaşamadan, daha iyisini, daha hızlı ve daha yaratıcı bir şekilde başarmak yeterli olur.

Türkiye nasıl AB üyesi olur?

Türkiye'nin hangi koşullarda AB üyesi olabileceği belli. Bu koşulların bazıları hukuksal nitelikte, bazıları ise siyasal ve sosyo-ekonomik boyutta:

- Kopenhag siyasal kıstaslarına tam uyum: demokrasi, hukuk devleti, laiklik, insan hakları, bağımsız ve de tarafsız yargı. Özgür insanlar, özgür düşünceler, özgür medya,...
- AB mevzuatına uyum, müzakerelerin tamamlanması: Avrupa standartlarında bir ekonomik düzen, sosyal haklar, çevre, tüketici hakları, ...
- Eğitim, kadın hakları, bilgi toplumu, yeni teknolojiler, yeşil enerji devrimi, vatandaşa hizmet odaklı devlet anlayışı ve uluslararası iletişim gibi alanlarda yükselen bir ülke.
- AB geleceğini 2010 stratejisi ile yeniden planlıyor: Türkiye-AB ilişkilerinin ikili mantığını aşarak, girişimcilikten bilimsel ilerlemelere her alanda Avrupa'nın geleceğine yön veren tartışmalara, platformlara ve politikalara katılım.

Ancak küresel ekonomik rekabet gücü, siyasal bütünlüğü ve kurumsal etkinliği pekişmiş ve demokratik saygınlığı zedelenmemiş bir AB, Türkiye için çekim gücü yaymaya devam eder.

- Uluslararası ilişkilerde saygınlık: G20 üyeliğinin iyi değerlendirilmesi. Balkanlar, Karadeniz, Orta Asya ve Orta Doğu kuşağında AB hedefi ile tamamlayıcılık içinde etkili bir diplomasi. İçerideki istikrarlı demokrasinin bir uluslararası güç kaynağına dönüşmesi. Ekonomi, teknoloji, enerji ve en önemlisi Türk insanının refahı odaklı bir 21. yüzyıl dış politikası anlayışı.
- Dinsel ve etnik dogmalardan arınmış bir merkez sağ ile çağdaş ve Avrupalı bir merkez sola açılan siyasal partiler yelpazesi. Çoğulculuk ve demokrasi kültürü.
- Özetle, önümüzdeki yıllarda geçtiğimiz onbeş-yirmi yıla göre çok daha iyi yönetilecek bir Türkiye.

Bu çerçevede, "neden, ne zaman ve nasıl?" sorularına yalın bir yanıt ortaya çıkıyor: Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için, 2015 yılına kadar, çok çalışarak.

Peki ya Avrupa? Denklemden yalnızca Türkiye yok ki. Yakın gelecekteki Avrupa nasıl olacak? Hatta bir diğer belirleyici etken daha var. Uluslararası ortam nasıl bir evrim içinde olacak? Üç bilinmeyenli bir denklem.

Bu yönde bizim de AB'ye koşullarımız açık olmalı. AB sürecini tamamlama başarısı göstermiş bir Türkiye'nin AB'den beklentileri iyi vurgulanmalı. Ancak küresel ekonomik rekabet gücü, siyasal bütünlüğü ve kurumsal etkinliği pekişmiş ve demokratik saygınlığı zedelenmemiş bir AB, Türkiye için çekim gücü yaymaya devam eder.

Bu durumda yalnızca AB ve Türkiye değil Dünya da kazançlı çıkar. Üçlü bir kazan-kazan-kazan denklemi.

BEYMEN Chocolat

Sadece Beymen'lerde.

Kurumsal satış ve toplu siparişleriniz için 0 530 878 65 73 numaralı telefondan bize ulaşabilirsiniz.

KIBRIS'TA GÖZLER, KKTC'DEKİ CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE

Kıbrıs sorununa çözüm bulmayı amaçlayan toplumlararası görüşmeler, yaklaşık bir buçuk yıldır sürüyor. Bugüne kadar azımsanmayacak bir ilerleme bağlanmış olmasına rağmen, geride de henüz halledilmemiş çok sayıda önemli konu bulunuyor. Nisan ayında KKTC'de Cumhurbaşkanlığı seçimleri gerçekleştirilecek. Bu noktada, GÖRÜŞ dergisi olarak, görüşmelerin vardığı aşamayı, KKTC Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat'ın. BM ve AB ilişkileri'nden Sorumlu Temsilcisi ve Kıbrıs Türk İşadamları Derneği (İŞAD) eski başkanlarından **Özdil Nami** ile değerlendirdik.

Kıbrıs'ta toplumlararası müzakereler bugün ne noktada?

Kıbrıs sorununa kapsamlı çözüm bulmayı amaçlayan tam teşekküllü müzakereler, bilindiği gibi Eylül 2008 tarihinde başladı. Bu görüşmelerin öncesinde ise dört ay süren bir hazırlık dönemi geçirildi. Liderler, bugüne kadar 70'den fazla görüşme yaptılar. Kıbrıs'ta iki lider, geçtiğimiz bir buçuk yıl içerisinde ilk olarak ortak açıklamalar eliyle görüşmelerin zeminini belirlemiş, bilahare kapsamlı müzakerelerin başlaması ile birlikte özellikle "Yönetim ve Güç Paylaşımı", "Avrupa Birliği ve Ekonomi" başlıklarında önemli ilerlemeler sağlamışlardır.

Bu süreçte Kıbrıs Türk tarafı, Türkiye'den aldığı tam destekle, Kıbrıs Rum tarafına göre çok daha yapıcı ve kararlı bir tutum sergileyerek, müzakereleri yönlendiren ve görüşmelerden sonuç alınması için gayret gösteren taraf oldu. Türk tarafının yapıcı bir tutum izlediği başta BM olmak üzere uluslararası toplumun önde gelen tüm aktörleri tarafından da teslim edilmektedir.

BM Genel Sekreteri Ban ki-moon, Şubat ayında adaya bir ziyaret gerçekleştirerek, kapsamlı müzakerelerde önemli ilerlemeler sağlandığını teyit etmiş ve görüşmelerdeki

ivmeyi artırarak daha fazla ilerleme sağlanmasını teşvik etmiştir. Bu çerçevede, Mart ayının sonuna kadar, iki liderin daha fazla yakınlaşma sağlayarak, mümkünse yönetim, AB ve ekonomi konularında tam bir mutabakata varmaya çalışmaları hedef olarak konulmuştur. Müzakerelerin bundan sonraki döneminde ise, Nisan ayında KKTC'de yapılacak seçimlerin sonuçları belirleyici bir rol oynayacaktır.

Görüşmelerde ilerleme sağlanan ve kilitlenme yaratan konular neler?

Kapsamlı müzakerelerde, bugüne kadar, Kıbrıs sorununun tüm temel başlıkları ele alınmıştır. Bunlar; yönetim ve güç paylaşımı, mülkiyet, ekonomi, AB, toprak ile güvenlik ve garantiler konularıdır. Müzakerelerin seyri bize, iki tarafın yönetim, ekonomi ve AB konularında tam uzlaşma sağlamaya yakın olduğunu gösterirken, mülkiyet, toprak ile güvenlik ve garantiler konularında birbirlerinden uzak olduklarını gösterdi.

Müzakereler bakımından en temel sıkıntının mülkiyet konusunda yaşandığını söyleyebilirim. Taraflar arasında, haritanın en son görüşülmesi konusunda ortak bir anlayış

mevcut. Bu nedenle, bu konuda yapılacak olan tartışmaların ne şekilde sonuç vereceği de henüz belli değil.

Tüm bunlara karşın, Nisan ayında yapılacak seçimlerin ardından Sayın Cumhurbaşkanımızın göreve devam etmesi ve Kıbrıs Rum tarafının da gerekli siyasi iradeyi göstermesi durumunda, bu üç başlıkta da uzlaşa sağlanarak kapsamlı bir çözüme gidilebileceğine inanıyoruz.

Bu kilitlemelerin açılmasını sağlayacak ne tür dış faktörler var?

Türk tarafı olarak, kapsamlı müzakerelerin başladığı ilk günden beri BM'nin süreçte daha aktif bir rol oynaması gerektiğini, hatta en son aşamada hakemlik yapmasının gerekebileceğini söylüyoruz. Müzakerelerin ilanihaye devam edemeyeceği de ortadadır. Bunun için de makul bir takvim belirlenmesi gerektiğini pek çok kez dile getirdik. Ancak, Kıbrıs Rum tarafı, hem BM'nin hakemliğine, hem de bir takvim belirlenmesi karşı çıkmaktadır. Bu tutum, bize göre çok değerli olan zamanın yitirilmesine neden olmuştur. Bundan sonraki dönemde, 2004'den sonra yakalanan bu önemli çözüm fırsatının da kaçırılmaması için uluslararası toplumun müzakere sürecine daha fazla ilgi göstermesi ve Kıbrıs Rum tarafı üzerinde daha fazla baskı kurması gerekmektedir.

Toplumlarasası anlaşma sağlandıktan sonra bunun uluslararası planda kabul görmesi için başka adımlara da ihtiyaç olacak mı?

Kıbrıs'ta iki tarafın varacağı bir anlaşmanın uluslararası camia tarafından kabul görmemesi söz konusu değildir. Kıbrıs'ta varılacak bir uzlaşa Doğu Akdeniz bölgesinde güvenlik ve refahın sağlanması için son derece önemlidir.

“Kıbrıs Türk tarafı, Türkiye’den aldığı tam destekle, müzakereleri yönlendiren ve görüşmelerden sonuç alınması için gayret gösteren taraf oldu. Türk tarafının yapıcı bir tutum izlediği başta BM olmak üzere uluslararası toplumun önde gelen tüm aktörleri tarafından da teslim edilmektedir.”

“Müzakerelerin çökmesi ve Kıbrıs Rum tarafının görüşmelerden sorumluluğu Türk tarafına yıkarak çıkması durumunda, bunun Kıbrıs Türk tarafına ve Türkiye’ye çok olumsuz etkileri olacağı tartışılmaz bir gerçektir.”

Avrupa Birliği, ABD ve Rusya’nın olumlu ya da olumsuz ne gibi etkileri olur?

Uluslararası toplumun çözümün gerekliliğine vurgu yapması ve bir çözüm için Rum tarafını cesaretlendirmesi tabii ki önemlidir. Bu konuda esas görev, çözümden önce Rum tarafını tek yanlı olarak AB üyesi yapan ve böylece çözüm yönündeki istencini azaltan AB’ye düşmektedir. Ne yazık ki, AB bunun tam tersi yönde bir tutum sergileyerek, çözümü zora sokacak adımlar atmaya devam etmektedir.

BM daimi üyesi olan, Rusya, Fransa ve Çin de Kıbrıs Rum tarafının çıkarları doğrultusunda hareket eden ülkelerdir. Bu bağlamda, bu ülkelerin Kıbrıs’ta daha dengeli bir siyaset izlemeleri çözüm için önemli bir kazanç olacaktır.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Mehmet Ali Talat kaybederse müzakerecinin değişmesi kaçınılmaz mıdır?

Kıbrıs’ta iki taraf arasında 40 yılı aşkın süredir devam eden müzakereleri teamül gereği iki tarafın liderleri, yani Cumhurbaşkanları yürütmektedir. Kıbrıs Türk halkının yeni bir Cumhurbaşkanı seçmesi durumunda, seçilen kişi müzakerecilik görevini de üstlenmiş olacaktır.

Müzakereci değişikliğinin Türkiye ile ilişkilere ve görüşmelere etkisi olur mu?

Müzakereci değişikliğinin etkisi, seçilen Cumhurbaşkanı’nın müzakerelerde izleyeceği tutumla alakalıdır. Eğer seçilen kişi, yerleşmiş BM parametreleri ve çözüm müktesebatının dışında bir taleple müzakere masasına oturursa, böyle bir

yaklaşımın karşı tarafça kabulü veya bunun uluslararası camia tarafından hoş karşılanması beklenemez. Böyle bir durumda, müzakerelerin kısa bir sürede çökmesi ve Kıbrıs sorununun bir çıkmaza girmesi kaçınılmazdır.

Türk tarafı, Kıbrıs sorunu bağlamında uzun bir süredir uluslararası alanda moral üstünlüğü eline geçirmiş durumdadır. Kıbrıs’ta çözümü samimiyetle isteyen taraf olduğumuz, 2004 yılında yapılan referandumda Annan Planı’na “evet” diyerek ve bugüne kadar aynı çizgide kalarak ispatlanmıştır. 2004 yılından beridir sürdürülen çözüm politikası dünya ile uyumlu bir politikadır. Kıbrıs Türk tarafı uzun yıllardan beridir ilk kez uluslararası toplumun anladığı dilden konuşmaya başlamış ve bunun da olumlu neticelerini almıştır. Bu politikanın başlıca mimarının şu anki Cumhurbaşkanı olduğu gerçeğini sanırım kimse inkâr edemez.

Kıbrıs Türk tarafı uzun yıllardan beridir ilk kez uluslararası toplumun anladığı dilden konuşmaya başlamış ve bunun da olumlu neticelerini almıştır. Bu politikanın başlıca mimarının şu anki Cumhurbaşkanı olduğu gerçeğini sanırım kimse inkâr edemez.

Olumsuz bir senaryoda Türkiye’nin tutumu ne olabilir?

Müzakerelerin çökmesi ve Kıbrıs Rum tarafının görüşmelerden sorumluluğu Türk tarafına yıkarak çıkması durumunda, bunun Kıbrıs Türk tarafına ve Türkiye’ye çok olumsuz etkileri olacağı tartışılmaz bir gerçektir. Kıbrıslı Türklerin, dünyadan daha fazla soyutlanması ve başta AB olmak üzere dünya ile ilişkilerde Kıbrıs yüzünden eski dönemlerde olduğu gibi sorunlar yaşaması karşısında elbette Türkiye kendi çıkarları doğrultusunda en doğru politikaları belirleyecektir.

TÜRKİYE'DE
İLK VE
TEK!

Sadece Selpak'ta olan özel 1-Yaprak Teknolojisi!

Bir yaprak kullanımı için ideal
büyüklükte yaprak boyutu

Mikro dokulu eşsiz
kadife yumuşaklığı

Bir yaprak
kullanımına özel
geliştirilmiş
kenar dokusu

Hoş koku veren
özel içerik

Tuvalete atıldığında eriyen
özel Selpak kağıdı

Dolgunluğu, emiciliği,
dayanıklılığı artıran katmanlar

1-Yaprak

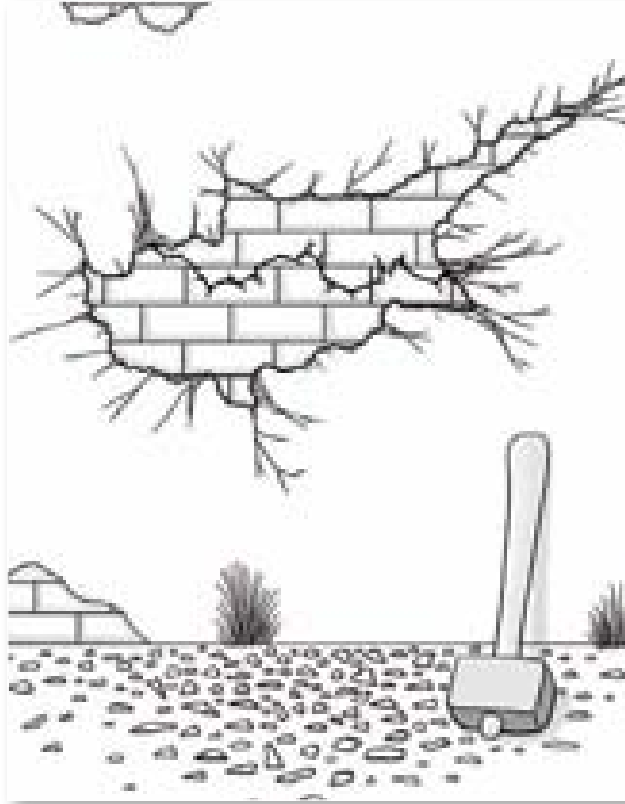
TUVALET KAĞIDI

“KIBRIS”: BİR MİLLİ POLİTİKA KLASİĞİNİN EKONOMİSİ

Metin Yalçın

Kıbrıs Türk İşadamları Derneği (İŞAD) Yönetim Kurulu Başkanı

Ister çok geniş bir tarih ve politika bilgisine dayansın isterse sadece haritadaki yeri bilinsin, Türkiye’de hemen herkesin bir “Kıbrıs Görüşü” vardır. Bu görüşün şekillenmesinde en etkin rol şüphesiz yazılı ve görsel basın dünyasındadır. Programı yapan veya haberi yazan medya mensubu her zaman tarafsız, iyi bir araştırmacı ve gözlemci olmayabildiği gibi belli bir amacın ya da görüşün sözcüsü de olabilmektedir. Bu durum, ortak adı “Milli Dava” olan Kıbrıs sorunu hakkında çok çeşitli ve birbiriyle çelişen görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

bir tahlil yapmak zorundayız. Yapacağımız tahlil hedeflenen düzene geçebilmek için neleri düzeltmek zorunda olduğumuzu ortaya koyacaktır. Müstakbel düzende ne ile baş edebilmek veya neyi düzeltmek zorunda olduğumuzu bilmek zorundayız.

Bugün hem Türkiye hem de KKTC’de geniş bir kesimde şikâyetle neden olan bu yapılanmanın en önemli nedeni kuşkusuz, politikaların uygulama esaslarının tespitinde ana unsuru ekonominin doğal kurallarının değil siyasetin oluşturmuş olmasıdır.

Bu yapıda ekonominin ana aktörü özel sektör ve iş dünyası değil ekonomiden koparılarak suni olarak gelişme fırsatı verilen kamu kesimi olmuştur.

Hangi görüşte olunursa olunsun bugün bizce görünen yalın gerçek, geleceğe dönük olarak Türkiye ve KKTC’nin hem ekonomik hem de siyasi açılardan rahatlayabilmesi, Kıbrıs siyasi sorununun sürmesi değil çözüme kavuşması ile sağlanabilecektir..

Bunun nedenini anlayabilmek veya başka bir ifade ile Kıbrıs ekonomisi açısından çözüm ve barışın önemini anlatabilmek için biraz geriye dönüp 1974’den sonra uygulanan politikalarının Kıbrıs’ın kuzeyinde nasıl bir siyasi ve ekonomik tabloyu ortaya çıkardığına bakmak gerekecektir.

Elbette bu tablo çözüm sonrası sürdürülebilecek bir yapı değildir. O halde çözüme uyumlaştırma için öncelikle sağlıklı

Sadece mülkiyetin müstakbel çözüm şeklinin (Annan Planı’nda) ortaya konması dahi birçok dış yatırımı Kuzey Kıbrıs’a yönlendirebilmiştir. Bu ani yükseliş çözümün ekonomiye yapacağı katkısı göstermesi açısından yeterli bir örnek oluşturmuştur.

1974'ten sonraki süreçte Kıbrıs Türk özel sektörünün öne çıkabileceği ortamlar ancak bazı özel koşulların oluşması ile ve çok sınırlı zaman dilimi içinde yaşanabilmıştır.

İlk yıllarda çok cılız olan özel sektör, henüz kapalı bir ekonomi döneminde Türkiye ile yapılan sınır ticareti sayesinde belirli bir gelişme sağlamıştır. 1985 sonrasında iş dünyası yeni fırsatlarla karşılaşır. Başbakan merhum Turgut Özal'ın, üretime geçişi de barındıran, kısaca "yardım değil karşılıklı ticaret" olarak ifade edilebilecek çağdaş ve sürdürülebilir bir ekonomik yapılanmayı hedefleyen önerileri, Türkiye'nin ilk kez Kıbrıs Türk Üreticisine pazarını açtığı yeni bir dönem başlatılır. Böylece, Kıbrıs Türk özel sektörü, ağırlıklı olarak Türkiye'den gelen işadamları ile kurulan ortaklıklarla, ülkede ciddi istihdam yaratan bir gelişim gösterir.

Kıbrıs'ta iki taraf arasında yaşanan geçmişi dikkate almayan, salt günlük ticari çıkarları öne çıkaran ve Kıbrıs Türk ekonomisini Güney Kıbrıs'ın egemenliğine mahkum edecek, provokasyonlara açık, kırılgan bir yapıya meydan verilmemesi gerekir.

Ancak, kısa süre sonra, özellikle aynı sektörlerde üretim yapan Türkiye sanayicisinin karşı lobisi yüzünden, Türkiye pazarı Kıbrıs Türk üreticilerine kapanır.

Eğer KKTC'yi normal ve rekabet edilebilir herhangi bir ülke olarak kabul edecek olsaydık, bu tür engeller de normal karşılanabilirdi.

Oysa, KKTC'yi tanıyan tek ülke olan Türkiye'nin kendi pazarına erişimi de kısıtlı hale getirmesinin üzerine, siyasal sorun nedeniyle yaşanan izolasyonlar da eklenince ve bunu dengeleyecek yeni bir yapı oluşturulamayınca KKTC'de sağlıklı bir ekonominin hayata geçmesi ciddi oranda zorlaştırmıştır. Bu durum KKTC'yi kişi başına dış yardımda rekortmen düzeye çıkarmış ve dışa bağımlılığı sürekli hale getirmiştir.

İlk yıllardan itibaren ekonomik göstergelerdeki değişim istikametleri, birden çok köprü ile doğrudan bağlı olunan Türkiye ekonomisi ile paralellik göstermektedir. Bugün, KKTC ekonomisini etkileyen faktörler, KKTC'nin kendi dinamiklerinden değil ağırlıklı olarak dış dinamiklerden kaynaklanmaktadır.

Son dönemde ise bu süreci en çok etkileyen unsur Kıbrıs siyasal sorunundaki gelişmeler olmuştur. Bu durum çözümle birlikte yaşanabilecek olası gelişmelerin de ipuçlarını vermektedir. 31 Mart 2004 'te son şekli yayınlanmış olan BM Kapsamlı Çözüm Önerileri (Annan Planı) , Nisan referandumunda Rum tarafınca ret edilerek uygulanmamasına karşın, Kıbrıs sorununun çözümünde uluslararası destek almış bir çözüm örneği ortaya koymuştur. Planın, çözümü getirmemiş olmasına karşın, aldığı destekle iş dünyası için sağladığı öngörülebilirlik, Kuzey Kıbrıs'ta ciddi boyutta bir gelişme getirmiştir.

Sadece mülkiyetin müstakbel çözüm şeklinin ortaya koyulması dahi birçok dış yatırımı Kuzey Kıbrıs'a yönlendirebilmiştir. Yatırımın spekülatif öğeler taşıması, yöneldiği yörenin gelişimine yaptığı katkısı göz ardı etmemizi gerektirmez. Sadece tek bir alanda yaşanan bu ani yükseliş dahi, diğer alanlarla birlikte değerlendirildiğinde, çözümün ekonomiye yapacağı katkısı göstermesi açısından yeterli bir örnek oluşturmuştur.

Çözümle birlikte yukarıda hastalıklı yanları özetlenen Kuzey Kıbrıs ekonomisinin belli bir uyum sürecine ihtiyacı olacağı ortadadır. Yine aynı zamanda uluslar arası hukuk ve ekonomik sisteme dahil olacağı dikkate alındığında yakalayacağı fırsatlar da kolaylıkla görülebilir.

Önemli olan, tüm ada ekonomilerinde olduğu gibi, tabi olacağı, rekabet şansı en yüksek ana kara ekonomisi olan Türkiye ekonomisi ile birleşik federal Kıbrıs'ta Kıbrıs Türkleri ile Türkiye ekonomi unsurlarının birlikte ortaya koyabileceği ortaklıklardır. Kıbrıs'ta iki taraf arasında yaşanan geçmişi dikkate almayan, salt günlük ticari çıkarları öne çıkaran ve Kıbrıs Türk ekonomisini Güney Kıbrıs'ın egemenliğine mahkum edecek, provokasyonlara açık, kırılgan bir yapıya meydan verilmemesi gerekir.

Kıbrıs Türk ve Türkiye iş dünyalarının bu geçmişi ve her iki tarafa yaptığı etkileri, ortak hafızaya aldığı umudundayız.

ZÜRİCH DENGELERİ VE PARALEL SÜREÇLER

Mensur Akgün

İstanbul Kültür Üniversitesi

Türkiye Ermenistan'ın bağımsızlığını 16 Aralık 1991'de tanıdı. Diplomatik ilişki kurmadı ama sınırlarını, Azerbaycan'ın kendi sınırları içinde olan Kelbecer'in Ermeni güçlerince işgaline, daha doğrusu bunu kınayan BM Güvenlik Konseyi'nin 30 Nisan 1993'de aldığı 822 sayılı kararına kadar açık tuttu. Ancak ilişkiler işgal öncesinde de sonrasında da hep gergin oldu. Karabağ sorunu, Türkiye'nin Azerbaycan ile geliştirdiği özel ilişkiler, Ermenistan'ın bugünkü sınırları kabulde zorlanması, hepsinden önemlisi de 1915'de yaşanan trajedinin tanımlanması konusundaki görüş ayrılıkları diplomatik ilişkilerin kurulmasını ve kara sınır kapısının açılmasını yıllarca engelledi.

Ermenistan ilişkilerin önkoşulsuz geliştirilmesi gerektiğini söylerken, Türkiye normalleşme için bir buçuk önkoşul öne sürdü. Birinci koşul kaba hatlarıyla Erivan ile Bakû arasında bir uzlaşma sağlanması, daha doğrusu Ermenistan'ın işgal ettiği topraklardan çekilmesi idi. Buçuk olan önkoşul ise Ermenistan'ın 1915 trajedisini soykırım olarak dünyaya tanıtmaya çabalarından vazgeçmesi. Ermenistan'ın 23 Ekim 1921 tarihli Kars Antlaşması ile belirlenmiş sınırları tanımaması da sık sık gündeme getirilmekle birlikte, bu Türkiye için vazgeçilmez bir önkoşul değildi. Türkiye'yi yönetenler Ermenistan'ın sınır tanımama lüksüne ne hukuken ne de fiilen sahip olmadığını farkındaydı.

Ermenistan ise ilişkilerin geliştirilmesinin önkoşullara bağlanmasına oldum olası karşıydı. Karşı olduğunu da her fırsatta dile getirdi. Buna rağmen 22 Nisan 2009'da iki ülkenin ilişkilerini ne şekilde geliştirecekleri konusunda bir mutabakata varıldığı dünyaya ilan edildi. 10 Ekim 2009'da Zürich Üniversitesi'nde düzenlenen bir törenle de biri diplomatik ilişkilerin kurulmasına, diğeri de sınır kapısının açılmasına ilişkin iki belge, üç saate yakın süren mini bir krizin ardından, Dışişleri Bakanları Ahmet Davutoğlu ve

Edward Nalbandian tarafından sessiz bir törenle şahit ve kefillerin huzurunda imzalandı.

“Yapıcı muğlâklık” denen üslupla kaleme alınmış belgeler taraflara önyargılarla şartlanmış kamuoylarına karşı esneklik temin etmekte, Türkiye'nin önkoşullarını sürecin içine yedirmekteydi. Protokollerle Azerbaycan ön şartı

**Mart sonu itibarıyla geline
nuktada Türkiye protokollerin
onay sürecini Azerbaycan-
Ermenistan ilişkilerinin
seyrine endekslemiş
bulunuyor. Asıl sorun paralel
süreçteki tıkanıklık. Bu
tıkanıklık aşılmadan iktidarın
protokollerin onayı için etkin
bir siyasi irade göstermesi
mümkün görünmüyor.**

kalkmakta, yerini bölgesel ilişkilerin gelişmesi beklentisine bırakmaktaydı. Buna karşılık “soykırım” sorunu, “tarihsel kaynak ve arşivlerin tarafsız bilimsel incelemesini de içerecek şekilde tarihsel boyuta ilişkin” bir alt komisyonda konuşulacaktı.

Muğlâklıkla ne Ermenistan yönetimi Bağımsızlık Deklarasyonu'nun 11. maddesinde ifadesini bulan ve Anayasa'nın giriş kısmına dolaylı olarak aktarılan soykırım tanıtmaya misyonundan fedakârlık etmiş olmakta, ne de Türkiye soykırım konusunda kurulmasını istediği komisyondan vazgeçmekteydi. Protokoller her iki tarafa

da kendini savunabileceği kadar malzeme sağlamakta ve haklı gerekçelerle bugün var olan siyasi anlayışın ilişkilerin gelişmesi ile değişeceğini varsaymaktaydı.

Fakat muhalefet ve Azerbaycan'ın baskısı Türkiye'nin eski önkoşulunu yeniden tedavüle sokmasına, paralel süreçler mantığından vazgeçmesine yol açtı. Zaten protokollerin Zürih'te imzalanmasından aylar önce, 13 Mayıs 2009'da Başbakan Erdoğan, Azerbaycan Milli Meclis'inde yaptığı yaklaşık yarım saat süren konuşmasında Ermenistan ile olan ilişkileri Dağlık Karabağ sorununun çözümüne bağlamıştı. Başbakan, Türkiye'nin Karabağ'dan vazgeçmesine imkân olmadığının altını çizmişti. Her ne kadar Türkiye'nin bilinen resmi pozisyonu Karabağ sorununun çözümüne değil, işgal edilmiş topraklardan çekilmesini talebine dayanmaktaysa da, Başbakan Erdoğan Bakû'de çıtayı yükseltmişti.

Başbakan'ın çıtasına rağmen 10 Ekim'de "Türkiye Cumhuriyeti ile Ermenistan Cumhuriyeti Arasında Diplomatik İlişkilerin Kurulmasına Dair Protokol" ile iki ülke ilişkilerinin geliştirilmesine dair ikinci protokol imzalandı ve Ermenistan tarafı önkoşulsuzluk konusundaki direncini sürdürdü. Erivan bulduğu her fırsatta Türkiye'nin öne sürdüğü paralel süreçler mantığını, yani protokollerin onay süreci ile Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki sorunların çözüm süreci arasındaki bağı eleştirdi. Bir sürecin diğerinin önkoşulu olmasının varılan mutabakata aykırı olduğunu anlattı.

Türkiye ise ısrarla Minsk Süreci içinde ya da dışında Azerbaycan ile Ermenistan arasında bir mutabakat beklemeyi sürdürdü. Dağlık Karabağ sorununun çözümünün temel parametrelerini belirleyecek Madrid İlkeleri'nin revizyonu süreciyle Ermenistan ile olan ilişkilerinin gelişmesi arasındaki bağı hiç kopartmadı. Ankara, gerçek nedeni soykırım tanıma kampanyalarından kaçınma olan protokolleri, Amerika Birleşik Devletleri Temsilciler Meclisi'nin baskısına karşın, Kafkaslara barış ve istikrar getireceğini söylediği diğer süreçten ayırmadı. AKP iktidarı, Amerika ile ilişkilerini germeyi göze alarak kendi pozisyonunu korudu. Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesi'nin 4 Mart'ta tek oy farkla aldığı ve 1915 trajedisi karşısında kelimesi kelimesine Ermeni pozisyonunu yansıtan 24 Nisan'ın soykırım günü olarak tanınması kararından sonra Washington Büyükelçisini danışma gerekçesiyle geri çağırıldı.

Mart sonu itibarıyla gelinen noktada Türkiye protokollerin

Türkiye'nin bugünkü konumunda ısrarcı olmak, ama aynı zamanda da gecikmeyi minimum siyasi ve diplomatik zayıfla atlatmak için siyasi üslubuna dikkat etmesi şart. Türkiye'de kaçak yaşayan Ermeniler konusunda âlicenaplık ispatı olarak yapılan açıklamalar da görüldüğü gibi geri tepiyor.

onay sürecini Azerbaycan-Ermenistan ilişkilerinin seyrine endekslemiş bulunuyor. Her ne kadar Ermenistan Anayasa Mahkemesi'nin 12 Ocak 2010'da aldığı karar konusundaki çekincelerini dillendirmiş olsa da asıl sorun paralel süreçteki tıkanıklık. Türkiye'nin kendi içinde yaşadığı diğer sorunlar düşünüldüğünde de bu tıkanıklık aşılmadan iktidarın protokollerin onayı için etkin bir siyasi irade göstermesi mümkün görünmüyor.

Ermenistan ile Türkiye arasındaki ilişkilerin gelişmesini önemseyen üçüncü tarafların diğer sürece ağırlık vermeleri ve Azerbaycan ile Ermenistan'a Revize Edilmiş Madrid İlkeleri üstünde uzlaşmaları için baskı yapmaları gerekiyor. Türkiye'nin de bugünkü konumunda ısrarcı olmak, ama aynı zamanda da gecikmeyi minimum siyasi ve diplomatik zayıfla atlatmak için siyasi üslubuna dikkat etmesi şart. Türkiye'de kaçak yaşayan Ermeniler konusunda âlicenaplık ispatı olarak yapılan açıklamalar da görüldüğü gibi geri tepiyor.

Ayrıca Türkiye, daha doğrusu Türkiye'yi yönetenler, eğer gerçekten 1915 trajedisinin 1948 Soykırım Suçunun Önlemesi ve Cezalandırılması Sözleşmesi'nin 2. maddesine göre suç sayılamayacağına inanıyorlarsa, başka bir değişle niyet ya da saik kavramlarına ağırlık veriyorlarsa, o zaman Tehcir nedeniyle yerinden edilen ve ölen insanlar için üzüldüklerini belirten siyasi jestler yapmak zorundalar. Unutmayalım ki protokollerin öngördüğü alt komisyon kurulunca tarih inkâr edilmeyecek, sadece ne zaman, nerede ve nasıl bir trajedinin yaşandığı araştırılacak, tanımı yapılacak.

KÜRESEL KRİZ SONRASINDA DÜNYA: “YENİ NORMAL”

Dr. Ümit İzmen

TÜSİAD - Boğaziçi Üniversitesi

Finansal sektörde, daha temkinli bir düzenleme çerçevesi bekleniyor. Buna borçlanma oranlarının düşürülmesi oranlarının düşürülmesi de eklenince küresel finansal akımlarda eski bolluğun yaşanmayacak. Bu ise KOBİ'lerin krediye erişiminden, büyük yatırımların finansmanına ve hane halkının tüketim harcamalarına kadar geniş bir alanda etkili olacak.

Kriz, tasarruf fazlası yaratan ülkelerin cari fazlalarını eritirken, tasarruf açığı veren ülkelerin de cari açıklarını azalttı. Bu sürecin gelecek yıllarda da devam etmesi, Amerikalıların daha fazla üretmeye ve tasarruf etmeye başlaması, Çinlilerin de daha fazla tüketmesi gerekecek.

Birçok ülkede küresel krizin dip noktası artık geride kaldı. ABD'den Çin'e çok sayıda ülkeden gelen veriler, tahminlerden daha iyi. Ekonomilerin nihayet kriz koşullarını geride bırakıp normale dönmeye başlaması bir umut yaratıyor ama geleceğe ilişkin beklentiler hiç de o kadar pozitif değil. Ekonominin normale döneceği kesin de bu nasıl bir normal olacak? Korkulan, bizi bekleyen geleceğin kriz öncesinin alıştığımız normali değil de alışmamız gereken yeni bir normal olması.

Finansal sektörde, daha temkinli bir düzenleme çerçevesi bekleniyor. Buna borçlanma oranlarının düşürülmesi de eklenince küresel finansal akımlarda eski bolluğun yaşanmayacak. Bu ise KOBİ'lerin krediye erişiminden, büyük yatırımların finansmanına ve hane halkının tüketim harcamalarına kadar geniş bir alanda etkili olacak.

Geçen sene ortaya atıldıktan sonra “yeni normal” terimi şimdi istihdamdan gayrimenkul piyasasına, KOBİ'lerin finansmanından hane halklarının tüketimine kadar tüm alanlara yayıldı. Çıkış noktasında “büyüme ama zayıf bir büyüme” ima eden bu terim, geleceğin, geçmişin altın parıltılı yıllarından bir hayli farklı olacağını anlatıyor. Bizi bekleyen, büyümenin yavaşladığı, tüketici kredilerinin azaldığı, hane halkı tasarruflarının arttığı, kredi bulmanın zorlaştığı ve muhtemelen maliyetinin de arttığı bir gelecek. Küresel kriz sonrasında dünyanın eskisi gibi olmayacağını anlatan “yeni normal” terimi çok katmanlı bir değerlendirmeyi gerektiriyor.

Tarihte küresel krizler ve 2008 krizi

2008 krizi tüm dünyada büyük bir şaşkınlık yarattı. Yükselen piyasa ekonomilerinin 1990'ların sonlarında yaşadıkları borç krizi dalgasından sonra dünyada finansal krizlerin ateşinin sönmüş olduğu düşünülüyordu. Gelişmekte olan ülkeler makro ekonomik politika çerçevesini sağlamlaştırmış, bütçe açıklarını kapatmış, cari açıkları azaltmış, kur riskini düşürmüş, enflasyonu kontrol altına almıştı. Sonuçta, ortalama büyüme hızı yükselmiş ve dalgalanmalar azalmıştı. 2004-2007 döneminde küresel ekonominin büyüme hızı, tarihsel ortalama olan %3'ün epey üzerine çıkarak %5'e ulaşmıştı.

Makroekonomik politikaların gelişmiş ülkelerdeki uygulamalara yakınsadığı bu dönemde, birçok gelişmekte olan ülke finansal liberalizasyonu tamamlamıştı. Finansal piyasaların derinleşmesi ve kredi verme fonksiyonunu yerine getirmesini sağlayacak yapısal reformlara hız verilmiş, merkez bankalarının bağımsızlığı, finansal piyasaların düzenlemesi ve denetimi konusunda önemli mesafe alınmıştı.

Ülkelerin ekonomik yapılarının krizler karşısında sağlamlaştığı, küresel finansal akımların daha önce hiç görülmedik seviyelere ulaştığı 2000'li yılların sakin ortamında, tam “küresel krizler çağı nihayet tarihe gömüldü” derken 2007'nin sonunda patlak veren kriz, durumun hiç de böyle olmadığını gösterdi. Reinhart

ve Rogoff'un (2008) tarihsel krizlerin sekiz yüzyıllık tarihini inceledikleri "bu sefer farklı" başlıklı araştırmayla anlatmaya çalıştıkları gibi, bu sefer de farklı olmadığı ortaya çıktı. Küresel kriz, en azından gelişmiş dünya için krizlerin artık geride bırakılmış olduğuna duyulan güveni derinden sarstı. Finansal liberalizasyonun etkilerinin ne ölçüde olumlu olduğu tartışmaları bir kez daha alevlendi. İrlanda ve Yunanistan'da yüzeye çıkan sorunlar, bundan önce olduğu gibi, bu krizin de yeni bir dalgayı tetikleme ihtimalini aklara getirdi.

1860'lardan 1930'lara kadar olan küresel finansal krizlerin anatomisi, 1929 Büyük Buhranı gibi bir krizin ne kadar yakıcı etkileri olabileceğini ortaya koyuyor. Eichengreen ve O'Rourke'nun (2009) gösterdiği gibi, bu krizin ilk aylarında dünyada finansal piyasaların, ticaretin ve üretiminin seyri Büyük Buhran'la tam bir paralellik gösteriyordu. Hatta dünya ticaretindeki gerileme ve borsalardaki düşüşler 1929 sonrasına göre bu sefer daha şiddetliydi. Bu karşılaştırma, 2008 krizinin büyük bir felakete dönüşmesi riskinin hiç de yabana atılmaması gerektiğini gösteriyordu. 1929'da başlayan Büyük Buhran gelişmiş ülkelerde %28, gelişmekte olan ülkelere ise %21'e varan bir üretim kaybına yol açmakla kalmamış, kişi başına düşen gelirin tekrar kriz öncesi seviyesini yakalaması onyıllar almıştı. Bu ekonomik kayıpların ötesinde, 1929 bunalımından sonra tüm dünyayı kaplamış olan korumacılık dalgası ve yükselişe geçen milliyetçilik, dünyayı faşizme ve nihayetinde İkinci Dünya Savaşı'na sürüklemişti.

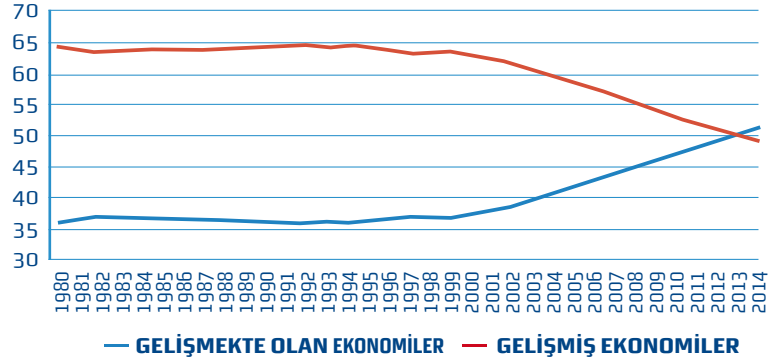
Benzeri bir felaketin bir kez daha yaşanmaması için 1929 Bunalımı'nın derslerinden yararlanıldı. Krizlerin sayısal özelliklerini konu alan çalışmalar, son dönemde giderek yaygınlık kazanıyor. Bu çalışmalar, kriz sırasında ve krizden çıkışta ne gibi politikalar uygulanması gerektiğine ışık tutuyor. Claessens ve diğerlerinin çalışması (2008) krizin başında ortaya çıkacak üretim kaybının sınırlandırılmasının, resesyondan çıkışı hızlandıracağını ve kolaylaştıracağını ve bu amaçla hızla iç talebi uyarmak üzere para ve maliye politikalarının devreye sokulmasının önemini göstermişti. Başka çalışmalar, maliye politikalarından beklenen faydanın alınması için ülkeler arasında koordinasyon sağlanması gerektiğini gösteriyordu.

Küresel krize karşı alınan tedbirler, dünyanın sekiz yüzyıllık kapitalizmin ve krizlerin tarihinden önemli dersler çıkartabilmiş olduğunu gösteriyor. Sonuçta, dünya bir başka büyük bunalım riskini bertaraf edebildi. 2009 yılında

%1 daralmış olduğu hesaplanan dünya ekonomisinin 2010 yılından itibaren yeniden büyüme sürecine girmesi bekleniyor. Ancak, gelecek yıllarda büyümenin motoru artık gelişmiş ülkeler değil gelişmekte olan ülkeler olacak.

GRAFİK 1

Dünya ekonomisi içinde pay satın alma gücü paritesine göre GSYH

Zaten, büyümede 2000'li yıllardaki hızlanma esas olarak gelişmekte olan ekonomilerden kaynaklanmış, bu ülkelerde büyüme hızı 1980-1999 döneminde %3.4 iken, 2000-2007 döneminde neredeyse iki katına çıkarak %6.4'e ulaşmıştı. Aynı dönem içinde gelişmiş ekonomilerin büyüme hızı ise %2.9'dan %2.4'e gerilemişti. Kriz sonrasında gelişmiş ekonomiler biraz daha yavaşlarken, gelişmekte olan ekonomilerin hızla büyümeye devam edeceği tahmin ediliyor. Böylece 2013 yılına gelindiğinde gelişmekte olan ekonomilerin dünya ekonomisindeki payı, tarihte ilk kez gelişmiş ekonomilerin payını aşacak. Bunun, sadece dünya ekonomisinde değil, dünya siyasetinde de yeni bir denge durumuna işaret ettiği açık.

Kriz sonrası dünya ekonomisinde yeni dengeler

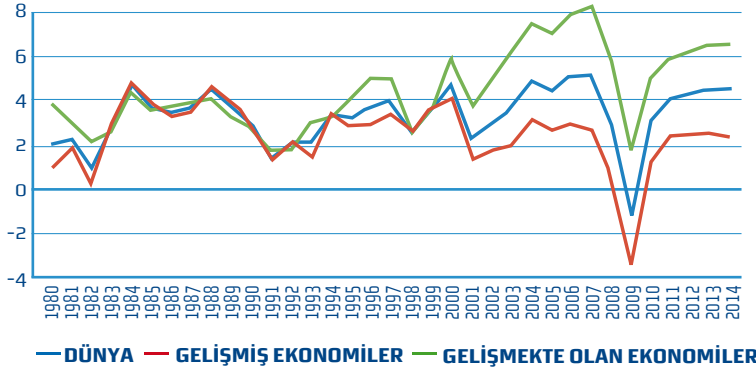
Resesyondan çıkılıyor olmasına rağmen, orta vadeli perspektifler dünyanın 2000'li yıllardaki ortalama büyüme performansına ulaşamayacağına işaret ediyor. Yatırımların, istihdamın ve kredi hacminin süratle kriz öncesi seviyelere dönmesinde finansal krizlerin sayısal analizinin işaret ettiği zorluklar bir yana, küresel dengelerin sağlanması ihtiyacı da kriz sonrasında, kriz öncesine benzemeyeceğini ortaya koyuyor. Talep göstergelerinin kriz sonrasında alması beklenen değer, yani yeni normal seviye, kriz öncesinden düşük olacak. Ama yenilik sadece tüketimin, üretimin, yatırımların vb. alacağı yeni değerlerle sınırlı olmayacak.

Krize karşı para politikasında ve maliye politikasında yapılması gereken her şey yapıldı ama finansal sektörün yeninde yapılanması

sürecindeki gelişmeler yavaş seyrediyor. Bu tip krizlerden sonra, finansal sektörün yeniden yapılanması kaçınılmaz. Kaldı ki, krizin nedenlerine baktığımızda, finansal sektördeki düzenleme ve denetim yaklaşımının, finansal enstrümanlardaki değişme ve gelişmenin hızına yetişememiş olduğunu görüyoruz. Bu durumun devam etmesi mümkün değil.

GRAFİK 2

Büyüme hızı, GSYH, % değişim

Kaynak: MF WEO veritabanı

Finansal sektörde, piyasaları bütünsel yapısı içinde ele alacak daha temkinli bir düzenleme çerçevesi bekleniyor. Gerek borçlanma oranlarının düşürülmesi sürecinin devam edecek olması, gerekse daha temkinli davranmayı zorunlu kılacak olan düzenleme anlayışı, küresel finansal akımlarda eski bolluğun yaşanmasını engelleyecek. Bu ise KOBİ'lerin krediye erişiminden, büyük yatırımların finansmanına ve hane halklarının kredi ile finanse ettikleri tüketim harcamalarına kadar geniş bir alanda etkili olacak.

İktisadi öğretiyeye göre normal olarak tasarruf fazlasının gelişmiş ülkelerde ortaya çıkması ve fonların getiri oranı daha yüksek olan gelişmekte olan ülkelere doğru akması beklenirken olan bunun tam tersiydi. Fonlar, gelişmekte olan ülkelere ABD'ye akıyordu. Küresel ekonominin yeni kriz dalgalarına yol açmaması için, bu küresel dengesizliğin azaltılması gerekecek. Almanya, Çin, Japonya, diğer Asya ülkeleri ve petrol ihracatçısı ülkeler ABD gibi tasarruf açığı veren ülkeleri eskisi gibi finanse etmeye devam etmeyecek. Kriz, tasarruf fazlası yaratan ülkelerin cari fazlalarını eritirken, tasarruf açığı veren ülkelerin de cari açıklarını azalttı. Bu sürecin gelecek yıllarda da devam etmesi, Amerikalıların gelirinin %134'ü kadar borçlanarak tüketmek yerine daha fazla üretmeye ve tasarruf etmeye başlaması, buna karşılık Çinlilerin de gelirinin yarısını tasarruf etmek yerine daha fazla tüketmesi gerekecek. Yani gelecek, küresel üretim, tüketim, tasarruf eğilimlerinde yeni dengelere sahne olacak. Ancak bu sefer oluşacak yeni dengeler teoriye uygun ve bu anlamda gerçekten normali yansıtır olacak.

Yeni küresel dengeler, yeni ekonomi politikaları

Kriz, politika faizleri, enflasyon hedefi, maliye politikasının kullanımı, finansal regülasyonların kalitesi gibi bundan önce pek sorgulanmayan bir dizi alanın mercek altına alınmasına yol açtı. Küresel krizle birlikte patlayan gayrimenkul balonunun oluşmasında çok uzun süre çok düşük seviyelerde seyreden faiz oranlarının etkisi göz ardı edilemez. Brezilya'nın geçen sene sermaye hareketlerine kısıtlama getirmesinin uygulamada yol açtığı tartışma şimdi teorik olarak da sürdürülüyor.

Sermaye hareketlerinin yıkıcı etkilerinin azaltılması gayretleri, enflasyon hedefinin yükseltilmesi tartışmaları, 2000'li yılların egemen makroekonomi çerçevesinde daha şimdiden ciddi gedikler açmış durumda. Blanchard ve diğerlerinin (2010) daha geçen ay yayınlanan bir makalesi makroekonomik politika çerçevesi üzerinde sıkı bir tartışma başlatmaya aday. Geçmişin yerleşik ekonomi anlayışı, özellikle finansal piyasaların etkin işlediği kabulü, mortgage piyasasındaki sorunlara yol

açan başlıca faktörlerden birisi olarak zaten büyük yara almıştı. Ekonomik istikrarsızlığın çok düşük olduğu 2000'li yılların verilerini kullanan matematik ve istatistiki yöntemlere dayalı risk yönetme anlayışı iflas etti. Finansal piyasa düzenlemelerinin krizin derinleşmesindeki ve yayılmasındaki önemi net olarak görüldü. Bu resme, hükümet harcamalarının krizden çıkıştaki rolü ve de eklenince, kriz sonrasının makroekonomik politika mimarisinde yeni bir normalin aranması şaşırtıcı olmayacak.

2008 krizi, küresel krizler tarihinde şimdiye kadar görülen yedi kriz epizoduna bir yenisini ekledi. Ekonomilerin toparlanmaya başladığı bu günlerde bir yıl öncesinin tozu dumanı artık dağılmaya yüz tutmuş durumda. Ölçekler hakkında tam bir fikrimiz olmasa da, artık değişimin yönünü büyük ölçüde öngörebiliyoruz. Küresel ekonomiyi bekleyen gelecek 2008 öncesinden farklı olacak.

Kaynaklar:

Blanchard, Olivier, Giovanni Dell'Ariccia, and Paolo Mauro, 2010, "Rethinking Macroeconomic Policy" IMF Staff Position Note SPN/10/03

Claessens, Stijn, M. Ayhan Kose, and Marco E. Terrone, 2008, "What Happens During Recessions, Crunches and Busts?" IMF Working Papers 08/274 Eichengreen, Barry, and Kevin H. O'Rourke, A Tale of Two Depressions, June 2009, voxEu.org

Obstfeld, Maurice, 2008, "International Finance and Growth in Developing Countries: What Have We Learned?" Commission on Growth and Development Working Paper No:34, 2008,

Reinhart, Carmen M., and Kenneth S. Rogoff, 2008, "This time is Different: A Panoramic View of Eight Centuries of Financial Crisis," NBER Working Paper 13882, March

SİZE HİÇ YABANCI DEĞİL

TÜRK TİCARET KANUNU TASARISI'NIN HEDEFLERİ VE GETİRDİKLERİ

İsmail Yüce

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürü

Yürürlüğe girdiği 1957 yılından beri uygulana gelen 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu yürürlükte kaldığı süre zarfında çok fazla değişikliğe uğramamıştır. Avrupa Birliği süreci, Dünya Ticaret Örgütü'nün kuruluşu ve açılımları, bilişim teknolojilerinde meydana gelen olağanüstü değişimler, ülkelerin sosyal ve ekonomik yaşantılarını derinden etkilemiştir. Özellikle finans ve sermaye piyasaları başta olmak üzere, mal ve hizmet ticaretinin bölgesel ve küresel etki alanlarına girmesi mevcut Kanunda değişiklik yapılmasını bir zorunluluk haline getirmiştir.

Diğer taraftan, ülkemizin 3 Ekim 2005 tarihinden itibaren AB tam üyelik için müzakerelere başlamış olması, başta temel kanunlar olmak üzere tüm mevzuatımızın AB müktesebatı ile uyumlu hale getirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu çerçevede, Adalet Bakanlığı tarafından 1999 yılında oluşturulan “Yeni Ticaret Kanunu Hazırlık Komisyonu” tarafından yürütülen çalışmalar sonucunda 1535 maddeden oluşan Türk Ticaret Kanun Tasarısı hazırlanarak, TBMM Gündemine kadar gelmiştir. 2008 yılı sonunda Tasarının 78 maddesi TBMM Genel Kurulunda kabul edilmişti. Tasarının tümünün bir an önce görüşülerek kanunlaşması beklenmektedir. Tasarısının yasallaşması ile birlikte, ülkemiz ticari hayatı için önemli bir değişim süreci başlayacak, şirketlerin yönetim ve denetiminde köklü değişiklikler getirilecektir. Bu değişim, hiç kuşkusuz ticari işletmeleri, ticaret şirketlerini, ticaret hayatını, yargıyı, akademisyenleri ve uygulayıcıları yakından ilgilendirmektedir.

Yeni Türk Ticaret Kanunu ile ulaşılmaya çalışılan temel hedefler şunlardır:

- tüketicilerimizin korunması,
- pay sahipliği demokrasisinin gelişmesi,
- elektronik ortamda hukukî işlem kurmanın yaygınlık kazanması,
- denetim mekanizmasına etkinlik ve işlerlik kazandırılması,

- ticari yaşamımızda şeffaflaşmanın ve hesap verebilirliğin sağlanması,
- işletmelerimizin yönetim etkinliğinin artırılması ve kurumsallaşması,
- Türk işletmelerinin, uluslararası rekabet piyasalarında daha rahat çalışabilmelerini sağlayacak kurum ve sistemlere yer verilmesi,
- modern ticaret hukukuyla uyum sağlanması,
- mevcut bilimsel birikimin korunması,
- yargı kararlarıyla bugüne kadar sağlanmış olan hukukî gelişimin ticari hayata yansıtılması,

Mevzuatımızda bulunmayan şirketler topluluğu hukuku ilk kez düzenlenmiş ve kurallara bağlanmıştır. Düzenleme ile ana ve yavru ortaklıklar arasındaki ilişkiler şeffaflık, hesap verebilirlik ve menfaat dengesi temelinde kurallara bağlanmıştır.

Bu temel hedefler çerçevesinde, Tasarının öngördüğü, ticari hayatı düzenleyici ve kolaylaştırıcı nitelikteki bazı yenilikleri özetle aşağıdaki gibidir:

- Şirket yönetim ve genel kurul toplantılarının elektronik ortamda yapılması imkanı getirilmektedir,
- Şeffaflığın sağlanması amacıyla her sermaye şirketlerine web sitesi açma yükümlülüğü getirilmektedir,
- Ticaret sicili kayıtlarının elektronik ortamda tutulması ve bu bilgilere elektronik ortamda ulaşılması sağlanacaktır. Bilgilere

elektronik ortamda ulaşılabilirliği ile sadece bilgi toplumunun gereklerinden biri yerine getirilmiş olmayacak, aynı zamanda geniş aleniyetle gerçek anlamda şeffaflık gerçekleştirilerek kayıtlardaki yolsuzlukların, aykırılıkların ve düzensizliklerin önüne geçilebilecektir.

- Ticari defterlerin uluslararası standartlara uygun tutulması sağlanacaktır.
- Tacirlerin, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını yansıtır şekilde hazırlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına, bu standartlarda hüküm bulunmayan hallerde ise doğrudan Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre, ticarî işletmesini ve malvarlığını açıkça gösterir şekilde defter tutması şartı getirilecektir.
- Tek kişilik anonim ve limited şirket kurulması ile tek kişilik yönetim kurulu mümkün olmaktadır. Böylece, şirket kurucuları asgari ortak sayısına ulaşmak için katlandıkları külfetten kurtulacaktır.
- Dışarıdan yönetim kurulu üyesi atanması imkanı getirilerek, yönetim kurulunun nitelik yönünden düzeyinin yükseltilmesi ve profesyonel üyelerin seçimine zemin hazırlanarak kurumsal yönetim ilkeleriyle uyum sağlanacaktır.
- A.Ş. kurucuları kuruluş beyanı vermekle yükümlü olacaktır. Beyanın amacı, kamuyu aydınlatarak sermayenin korunmasını sağlamak, kurucuların menfaatine olarak bir anlamda kötüye kullanılmasına engel olmak; genel olarak yolsuzlukları önlemek, kuruluşun denetlenmesini kolaylaştırmak ve sorumluluk davalarına akışkanlık kazandırmaktır.
- Limited şirketler intifa senedi çıkarabilecektir.
- Limited Şirketlerin de en az anonim şirketler kadar ticaret ve sanayi hayatında işlev sahibi olması sağlanacaktır.
- Şirket birleşmeleri ve nev'i değişikliklerinde yeni düzenlemeler getirilmektedir.
- Anonim, sermayesi paylara bölünmüş komandit, kolektif, komandit ve kooperatif şirketlerinin birbirleriyle birleşmelerine imkan verilmektedir. Böylece mevcut kanundaki birleşecek şirketlerin aynı türde olması şartı terk edilerek, türler arası birleşme serbestisi ilkesi ile geniş bir birleşme yelpazesi oluşturulmuştur. Şirketlere nev'i değiştirme serbestisi tanınmış ve şirketlerin dönüşebileceği türler yeniden tespit edilmiştir.
- Mevzuatımızda bulunmayan şirketler topluluğu hukuku ilk kez düzenlenmiş ve kurallara bağlanmıştır. Düzenleme ile ana ve yavru ortaklıklar arasındaki ilişkiler şeffaflık, hesap verebilirlik ve menfaat dengesi temelinde kurallara bağlanmıştır.
- Kayıtlı sermaye sistemine geçiş imkanı getirilmektedir. Halka açık olmayan anonim şirketlerin de kayıtlı sermaye sistemini kabul etmelerine imkan tanınmaktadır.

- Şirket genel kurullarında bulunan "hükümet komiseri" 'nin adı artık "hükümet temsilcisi" olarak değiştirilmektedir. Hükümet temsilcisi bulundurma zorunluluğu yeniden düzenlenerek kuruluşuna Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca izin verilen şirketler dışındaki şirketler için ihtiyari hale getirilmektedir.
- Mevcut sistemde anonim şirketin organlarından birisi olan denetim kurulu, tasarının kanunlaşması ile birlikte şirket organı olmaktan çıkarılacaktır. Denetçilerin bu görevi 3568 (Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik Ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun) sayılı Kanunla belirlenen kişi ve kuruluşlar tarafından yerine getirilecektir.

Bilanço büyüklerine, satış tutarlarına ve çalışan sayısına göre işletmeler ve sermaye şirketleri küçük, orta ve büyük ölçekli olmak üzere üç ana sınıfta değerlendirilecektir.

- Yeni Ticaret Kanunu gereği, bütün şirketlerin bağımsız denetimden geçecektir. Bu denetim, şirketin ve şirketler topluluğunun yıl sonu finansal tabloları ile yıllık raporlarının ve envanter de dahil olmak üzere tüm muhasebenin denetimini kapsayacaktır.
- Anonim şirket kuruluşlarında kuruluş denetçisi rapor düzenleyecektir. Bu uygulama hukukumuzda ilk kez düzenlenmektedir. Kuruluş denetçisi (işlem denetimi) raporu ile, sermayenin taahhüdünde ve ödenmesinde, menfaat tahsisinde, tüm işlemlerde, borçlanmalarda, tasarruflarda, harcamalarda, kanunlara, sözleşmelere aykırı hareket edilip edilmediğini; yanıltma, yolsuzluk ve hile ve benzeri işlemlerin bulunup bulunmadığını belirtmek üzere hazırlanacaktır.
- Halktan izinsiz para toplayanlara hapis cezası getirilmektedir. Bu düzenleme ile, Sermaye Piyasası Kurulundan izin alınmaksızın özellikle yurt dışında bir anonim şirket kurmak veya sermayeyi artırmak amacıyla para toplanmasına engel olunması; böyle bir olayla karşılaşıldığında önlem alınabilmesi; bu yolla vatandaşlarımızın aldatılmasının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

- Ölçeklerine göre işletmeler ve sermaye şirketleri sınıflandırılmaktadır. Bilanço büyüklerine, satış tutarlarına ve çalışan sayısına göre işletmeler ve sermaye şirketleri küçük, orta ve büyük ölçekli olmak üzere üç ana sınıfta değerlendirilecektir.

Kanununun uygulanmasına yön verecek ikincil mevzuat çalışmaları da son derece önemlidir. Tasarının yasalasmasından sonra, 3 tüzük, 8 yönetmelik ve çok sayıda uygulama tebliğinden oluşan ikincil mevzuat düzenlemeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından hazırlanarak uygulamaya koyulacaktır. İç Ticaret Genel Müdürlüğü ikincil mevzuat hazırlıklarında büyük mesafe almıştır. Tasarının

kanunlaşmasının müteakip çalışmalar kısa süre içerisinde tamamlanabilecek durumdadır.

İkincil mevzuat çalışmalarına Tasarıyı hazırlayan Bilim Komisyonu Başkanı Sayın Prof. Dr. Ünal TEKİNALP bizzat hazırlık çalışmalarına katılarak ve son derece önemli bir tüzüğü büyük ölçüde kaleme alarak önemli destek vermiştir. Kanunun dili ve öngörülleri ile ikincil mevzuatın uyumu uygulama açısından çok önemlidir. Bu nedenle, Hazırlık Komisyonu üyesi akademisyenler ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla çok sayıda çalışma komisyonu oluşturulmuştur. Kısaca, ikincil mevzuat çalışmaları da tüm tarafların katılımı ile tamamen katılımcı bir anlayışla yürütölmektedir.

TİCARETTE ONLINE TEKNOLOJİLER

Türk Ticaret Kanun Tasarısının gündeme getirdiğı bir başka husus da elektronik ortamda işlem tesis edilebilmesidir. Dünyada ve ölkemizde elektronik ortamda hizmet ağı baş döndürücü bir hızla gelişme göstermektedir. Hızlı ve ucuz kamu hizmeti almak güvenilir bilgiye hızlı ve kolay ulaşabilmek bilgi çağının bir gereğidir.

Şirketlerimiz ve işletmelerimiz ve ilgili kamu kuruluşları açısından büyük önem taşıyan ticaret sicili işlemlerinin elektronik yürütölebilmesi ve bunun sonucunda merkezi bir veri tabanı oluşturularak şirket işlemlerinin elektronik ortamda çevrimiçi olarak yapılması faaliyetleri son yıllarda hız kazanmıştır.

Devlet Planlama Teşkilatı 2006-2010 yılları arasında gerçekleştirilmek üzere 111 projeden oluşan “Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı” hazırlamıştır. Bu eylem planı içerisinde yer alan, Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Kayıt Sistemi (MTK) ve Çevrimiçi Şirket İşlemleri Projeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı sorumluluğunda yürütölmektedir.

Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi Projesinin yazılımı 2008 yılı sonu itibarıyla tamamlanmış, uygulamaya alınması çalışmalarında ise son aşamaya gelmiştir. Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sisteminin ölk genelinde uygulamaya alınması ile, ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütölmesi, tüzel kişiliklerle ilgili bilgilerin tek bir numara ile bir sistemde birleştirilmesi, şirket kuruluşlarının çevrimiçi olarak yapılabilmesi ve tüzel kişilere ait kayıtların güncel halde elektronik ortamda merkezi bir sistemde tutulması hedeflenmektedir.

Böylece tüzel kişiliklerin de gerçek kişiler gibi tek numara üzerinden izlenebilecek, ölkemizde tutulan siciller arasında Tüzel kişiler için benzersiz bir geçiş anahtarı oluşturularak kamu kurumlarının tüzel kişiliklerle ilgili olarak ihtiyaç duyacağı bilgi tek noktadan sunulacak, sistemde tutulan şirket bilgileri uluslararası standartlara uyumlu hale getirilecektir. Ayrıca, sistemde yer alan bilgilerin, “kişisel olanlarının mahremiyeti korunmak suretiyle ve AB müktesebatı çerçevesinde belirlenecek kurallara göre üçüncü taraflarla paylaşımı gerçekleştirilecektir.

Merkezi Tüzel Kişilik Bilgi Sistemi sayesinde, mevcut şirketleri ve bundan sonra kurulacak şirketleri temsil eden ve gerçek kişiler için verilen Vatandaşlık Kimlik Numarası formatındaki bir Tüzel Kişi Numarası verilebilmesi ile şirketin bundan sonra ticaret sicilde yapacağı her türlü değişiklik takip edilebilecektir.

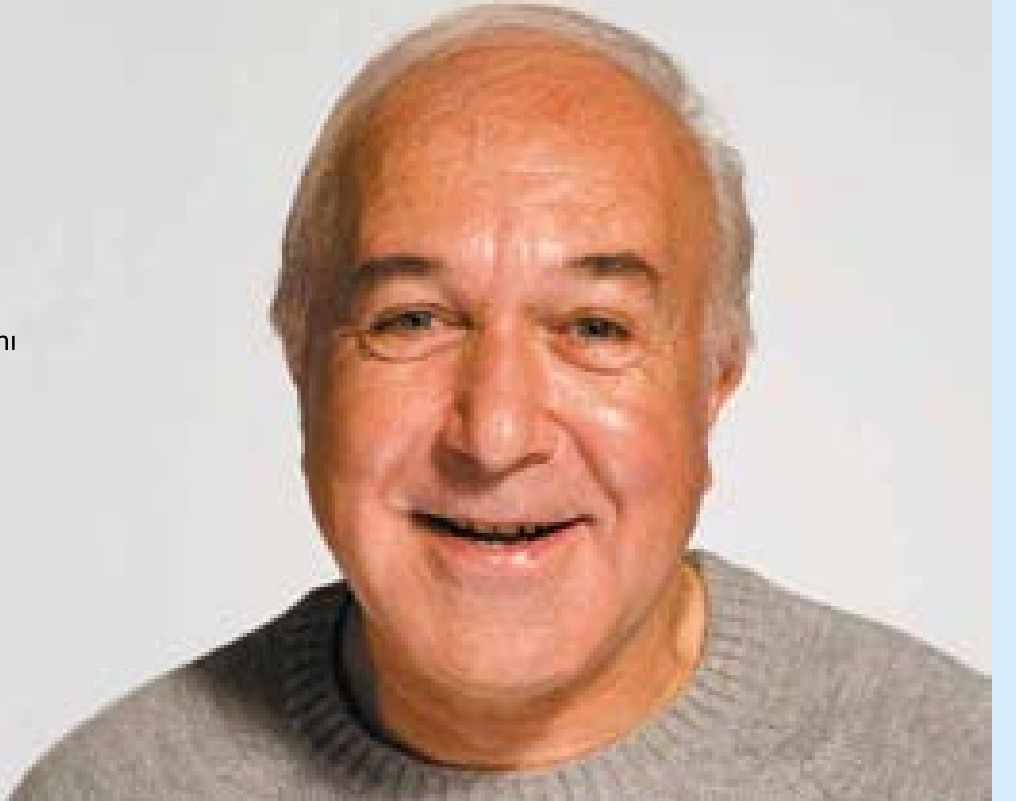
Şirket kuruluşlarının ve değişiklik işlemlerinin online yapılabilmesine imkan verecek tüm çalışmalar nihai aşamaya gelmiştir. Belirli bir takvim dahilinde gerekli alt yapı ve eğitim çalışmalarının tamamlanmasını müteakip ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Kanunlaşması ve ilgili ikincil mevzuatın yürürlöğe girmesiyle birlikte şirket kuruluşlarının ve değişiklik işlemlerinin online (çevrimiçi) yapılması mümkün hale gelecektir. Türk Ticaret Kanunu Tasarısının kanunlaşmasındaki belirsizlik nedeniyle, söz konusu projelerin bir an önce uygulamaya alınması için Başbakanlık e-Devlet Çalışma Grubu tarafından hazırlanan son e-devlet uygulamaları esaslı Kanun Tasarısında bu yönde bazı ilave düzenlemeler öngörmektedir.

YAŞAMLARI DAHA FAZLA YIL, YILLARI DAHA FAZLA YAŞAMLA DOLDURMAK İÇİN ÇALIŞIYORUZ

Kendilerini hayatın her döneminde
sağlığın ve yaşam kalitesinin
iyileştirilmesine adanmış olan Pfizer ve Wyeth,
yeni ve farklı tedavi alanlarında faaliyet
göstermek üzere güçlerini birleştirdi.

Yeni Pfizer,
insan ve hayvan sağlığı alanlarında
geliştirdiği yenilikçi aşılar ve
tedavi yöntemleri,
genişleyen ürün yelpazesi ve
bünyesinde topladığı dünyanın
en iyi bilim adamları ile
her yaştan daha fazla insanın hayatını
değiştirmek için yola çıkıyor...

DAHA SAĞLIKLI BİR YAŞAM İÇİN™

www.pfizer.com.tr

TÜRK TİCARET KANUNU: TİCARETİN YENİ FELSEFESİ

Ünal Tekinalp

Türk Ticaret Kanunu Komisyonu Başkanı

Son yıllarda klasik ticaret kanunlarının kapsamına giren konularda, Avrupa Birliğinde ve çeşitli ülkelerde yapılan çalışmalar ile ABD'deki yasama ve öğreti faaliyetleri başlıca altı noktada odaklanıyor.

1.Resmi olmayan ve Birleşmiş Milletler gibi örgütlere bağlı bulunmayan tamamen özel nitelikteki kuruluşlar tarafından çıkarılan standartlar (milletlerüstü yeni kurallar) süratle iç hukuk düzenlemelerinin yerini alıyor. Uluslararası finansal raporlama standartları (IFRS), uluslararası denetim standartları (IAS), kurumsal yönetim ilkeleri (corporate governance), Basel Uzlaşıları, E-Finans ve Borç Yönetimi İlkeleri, Sigortacılık Endüstrisinin Şeffaflığına İlişkin Esaslar bunların bilinen birkaç örneğidir.

Bu değişimin sebebi basittir. Standartlar ne kadar küreselliğe açıksa ne kadar nesnelse, milli düzenlemeler o kadar ülkesel, öznel, iç piyasaya ve o piyasanın şartlarına dönüktür. Standartlar geniş bir rekabetçiliği esas alır, piyasaların diliyle konuşur. Buna karşılık milli düzenlemeler sadece ülkesel sorunlara dönüktür; milletlerarası piyasaların beklentilerine cevap vermez.

Bugün tüm endüstrileşmiş ülkelerde hukukçular yeni bir dal olan “standartlar hukuku”nu tartışıyor, kuramsal temelini araştırıyor ve öğretiler üretiyor.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısının hedeflerinden biri de endüstrileşmiş ülkelerdeki gelişmenin arkasından sürüklenmemek, trendleri ve o piyasanın şartlarını

**Türk Ticaret Kanunu
Tasarısının hedeflerinden
biri de endüstrileşmiş
ülkelerdeki gelişmenin
arkasından sürüklenmemek,
trendleri ve o piyasanın
şartlarını karşılamak ve
açılımlara, milli menfaatlere
denk düşen uyumu
sağlamaktır.**

karşlamak ve açılımlara, milli menfaatlere denk düşen uyumu sağlamaktır. IFRS'nin karşısında, 1950'lerin Vergi Usul Kanununun muhasebe hükümleri ile mücadele edemeyiz; rekabetçi işletmelere sahip olamayız, işletmelerimizi rekabetçi piyasaların aktörleri haline getiremeyiz.

2. Konvansiyonlar ve Klozlar. Ticarî işletme, ticaret şirketleri ve finans alanında, milletlerarası standartlar hangi işlevi haizse, deniz ticaretinde de konvansiyonlar benzer önemdedirler. Bu alanda milli düzenlemeler tamamen durağanlaşmıştır; ikinci plana atılmıştır.

Aynı yargı deniz sigortaları alanında piyasada Enstitü Kuralları diye anılan İngiliz sigorta endüstrisinin oluşturduğu “kloz”lar için geçerlidir. Piyasayı bu “kloz”lar yönetiyor. Aynen taşıma piyasalarına, FIATA'nın (International Federation of Freight Forwarders Associations) ilkelerinin egemen olması gibi.

Geniş bilgi alma ve erişim hakları, bağımsız denetim, kolay işleyen karar verme mekanizmaları, risk yönetimi ve finans denetimi, yeni işletmeler/şirketler düzeninin zirve noktalarıdır.

Bu sebeple Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ticarî işletme ve şirketler alanında standartlara önem verdiği gibi, deniz ticaretinde de en yeni konvansiyonları esas almıştır. Tasarı, deniz ve petrol atıkları sorununda milletlerarası kuralları hukukumuza yansıtmış, taşıma hukukunu modernleştirmiştir.

3. Endüstri ülkelerinin ticaret kanunları “paysahipleri demokrasisi”ni tüm katılımcı-çoğulcu açılımlarıyla yerleştiriyor, alacaklıları da risk yönetimi dahil yeni sistemlerle koruyor. Paysahipleri demokrasisi yeni hukukun merkez kavramıdır. Bunun gibi geniş bilgi alma ve erişim hakları, bağımsız denetim, kolay işleyen karar verme mekanizmaları, risk yönetimi ve finans denetimi, yeni işletmeler/şirketler düzeninin zirve noktalarıdır.

Oysa Türkiye, Türk Ticaret Kanununun eski çoğunluk anlayışı ile sermaye piyasasını derinleştirebileceğine inanıyor. Böyle olunca sermaye piyasamız beklentileri karşılayamıyor, bir finans kaynağı

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, işletmeleri rekabetçi piyasa aktörleri haline getirmeyi, deniz ve petrol atıkları sorununda milletlerarası kuralları hukukumuza yansıtmayı, sağlıklı ve güvenilir bir sermaye piyasasının aktörlerini yaratmayı, interneti işlevsel kılmayı, iş adamına yeni organizasyon seçenekleri sunmayı hedefliyor.

olarak görev yapamıyor ve kolayca “manüplü” ediliyor. Türk Ticaret Kanunu derin, sağlıklı ve güvenilir bir sermaye piyasasının aktörlerini yaratmayı hedefliyor.

4. Internet tüm AB ülkelerinde e-ticaretin, yatırımcının ve finansal tablo kullanıcılarının güvenilir bilgiye ulaşma aracı olarak kullanılıyor. Bugün dünyada e-ticaret fizikî ticaretin yerini almaya başlamıştır. E-kurullar ve e-kararlar gün geçtikçe yaygınlaşıyor ve daha da mükemmelleşiyor. Ülkemiz interneti sörf alanı ve mesajlaşma olanağı olarak anılıyor. Ondan bilgi toplumu hizmetlerinde, yatırımcıya bilgi ve hesap verme konularında hiç yararlanılmıyor. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı interneti işlevsel kılmayı hedefliyor.

5. Yeni yörünge gereksinimi. Endüstrileşmiş ülkelerin ticaret kanunlarının yeni yörüngesi şeffaflık, hesap verilebilirlik ve kurumsal yönetim kurallarından, bilgi toplumu hizmetlerinden oluşuyor. Avrupa’da gittikçe daha esnek kurallara bağlanıyor. Geleceklerini planlayan ülkeler ticaretlerini bu yörüngeye oturtmaya çalışıyor.

6. İş adamına yeni organizasyon seçenekleri sunmak şarttır. Türk Ticaret Kanunu Tasarısının tek kişilik şirketi getirmesinin sebebi bu yeni organizasyon biçiminin Avrupa’da çok kullanılır olması ve yabancı sermayenin aradığı bir araç niteliği taşımasıdır. .

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı yukarıdaki altı noktayı Türkiye’ye getirmeye çalışıyor, gereklerini somutlaştırmaya çaba harcıyor, yeni felsefeyi kurmak istiyor.

YENİ TTK EK MALİYET Mİ, ASGARİ REKABETÇİ DÜZEN Mİ?

Cansen Başaran Symes

Pricewaterhouse Coopers Türkiye Başkanı
TÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi

Bilgi açısından en zengin olduğumuz bir dönemde küresel ekonominin ani değişimlere açık olduğu ve sınırların olmadığı bir dünyada yaşıyoruz. Bu yeni düzen içerisinde ulusların ve şirketlerin rekabet gücünün artmasında iş hayatında uygulanan kuralların küresel standartlara uyumlu olması büyük önem taşımaktadır. Artan rekabetle birlikte küresel iş dünyasının değişen gündeminde, şirketlerin büyüme ve gelişme potansiyellerinin değerlendirilmesi, kurumsal yönetim, kamu güveni ve şeffaflık gibi konular öncelikli konuma gelmiştir.

Yaklaşık 55 yıldır yürürlükte olan ve ticari yaşamımızın en üst düzenlemesini oluşturan mevcut Türk Ticaret Kanunu ("Kanun") ise bu önceliklere cevap vermekte ve şirketlerimizin, hızlı değişimlerin yaşandığı bugünün dünyasında rekabetçi olmasına olanak sağlayacak zemini oluşturmakta artık yeterli değildir.

Küresel rekabette sınırları zorlayan ve hızlı bir dönüşüm sürecindeki Türk iş dünyasının daha şeffaf kurumsal yönetim ilkeleriyle çalışması Türk işletmelerinin küresel rekabet gücünü artırmasında büyük öneme sahiptir. Dünya ekonomisi ile entegre olma, yüksek ve sürdürülebilir büyüme oranları ile ekonomik istikrarı sürekli kılma hedefi doğrultusunda; şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri üzerine kurulu olan yeni

Tasarı'ya hakim olan düşünce kurumsal yönetimin, esasında tüm işletmelere uygulanması gereken bir yatırımcıya güven verme, sürdürülebilir gelişme sağlama kodeksi olduğudur.

Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın ("Tasarı") yasalaşmasıyla toplumun tüm paydaşlarının bilgiye erişebilirliği ve çıkarlarının korunması da sağlanacaktır.

Tasarı'nın ülkemiz ticari hayatı için önemli bir değişim süreci başlatacağı öngörülmektedir. Bu nedenle iş dünyasının Tasarı'nın getirdiği temel değişiklikler ve muhtemel etkileri hakkında bilgi sahibi olması büyük önem taşımaktadır.

Kurumsal yönetim ilkeleri

Tasarı'ya hakim olan düşünce; halen borsa şirketleri için öngörülen kurallar bütünü olmasına rağmen, kurumsal yönetimin, esasında tüm işletmelere uygulanması gereken bir yatırımcıya güven verme, sürdürülebilir gelişme sağlama kodeksi olduğudur. Bu anlayışla, kurumsal yönetim ilkelerine ilişkin düzenlemelere Tasarı'nın birçok maddesinde yer verilerek, kurumsal yönetim ilkelerinin şeffaflık, adillik, hesap verebilirlik ve sorumluluktan oluşan temel kriterlerinin hayata geçirilmesi hedeflenmektedir.

Bu ilkelerden şeffaflık, şirketin ve şirketler topluluğunun finansal tablolarında, faaliyet raporunda, bağımsız denetimde, işlem denetçisinde ve tüm denetleme raporlarında aranmıştır. Yine her sermaye şirketinin bir internet sitesinin olması zorunluluğu ve internet sitesinde şirketle ilgili olup, pay sahibini, küçük yatırımcıyı, alacaklıyı ve şirkette menfaati olan kişileri ilgilendiren tüm bilgilerin yer alması zorunluluğu şeffaflık ilkesinin bir uzantısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca, Tasarı ile, denetlenmiş finansal tabloların da internet sitesinde yer alması zorunluluğu gelmektedir.

Önemli bir diğer husus da; mevcut Kanun'da var olan azınlık haklarının Tasarı'da adillik ilkesi göz önünde bulundurularak daha da güçlendirilmesidir. Örneğin azınlıkların, "Kurumsal Temsilcilik" yapısı ile örgütlenerek daha fazla söz sahibi olmaları mümkün kılınmaktadır. Pay sahiplerine tanınan dava,

aktif ve pasif bilgi alma, inceleme hakları, kolay işleyen hukuki mekanizmalar eşliğinde oluşturulmaktadır.

Hesap verebilirlik, yönetim kurulu raporlarında, bilgi akışında, geniş bilgi ve inceleme haklarında somutlaşmıştır ve sorumluluk hesap verebilirliğe paralel olarak düzenlenmiştir.

Yönetim kurullarında bağımsız üyeler

Tasarı'da, şirketin yönetim kurulu dahil tüm organlarında profesyonelliğe ve uzmanlaşmaya vurgu yapılmıştır. Yeni anlayışı hayata geçirebilmek adına, yönetim kurulunun dörtte birinin üniversite mezunu olması şartı aranırken, yönetim kurulu üyelerinin şirkette pay sahibi olması zorunluluğu da kaldırılmıştır. Yönetim kurulunun sadece sermayedar haklarının temsil edildiği bir yer değil tüm paydaşların çıkarlarının gözetildiği, bağımsız üyeleri de içeren ve piyasa koşullarına göre karar alabilen bir yapı haline gelmesi amaçlanmaktadır.

Murakıplık müessesesi kaldırılarak, tüm sermaye şirketlerine bağımsız denetim zorunluluğu getirilmiştir. Bağımsız denetim hizmetinin artık bağımsız denetim şirketleri tarafından verilmesi söz konusu olurken, küçük ve orta ölçekli şirketlerde bir veya birden fazla SMMM ya da YMM'nin de bu hizmeti verebileceği öngörülmüştür. Bağımsız denetim hizmeti Uluslararası Denetim Standartları ile tam uyumlu Türkiye Denetim Standartları'na uygun olarak yerine getirilecektir.

Kurumsal sistemin denetlenmesi; yönetim kuruluna gözlem ve kontrol imkanı tanınmasıyla birlikte işletmenin sürdürülebilirliği açısından iç kontrol sisteminin kurulması önemli değişikliklerden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Denetçi tarafından sunulacak olan denetim raporunda; yönetim kurulunun yasalara uygun hareket edip etmediği, şirketin varlığını tehdit eden olguların bulunup bulunmadığı, ticari defterlerin hukuka uygun tutulup tutulmadığı, finansal tabloların ve yıllık faaliyet raporunun dürüstlük ve şeffaflık ilkesine uygun olup olmadığı, denetimin kapsamı ve niteliği belirtilecektir. Diğer taraftan kuruluş, birleşme, bölünme ve devir gibi işlemlerin "İşlem Denetimi" kapsamında denetlenmesi, getirilen yenilikler arasında yer almaktadır.

Kurumsal sistemin denetlenmesi; yönetim kuruluna gözlem ve kontrol imkanı tanınmasıyla birlikte işletmenin sürdürülebilirliği açısından iç kontrol sisteminin kurulması önemli değişikliklerden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. İç kontrol sistemini kurmakla, işletmenin faaliyetlerini verimli kılma, şirket varlıklarının korunması ve işlemlerin mevzuata uygun gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Dünya ile bütünleşen finansal raporlamalar

Tasarı, halka açık olsun ya da olmasın, tüm işletmelere muhasebe ve finansal raporlama konularında, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS/UMS) ile tam uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK) tarafından yayınlanmış Türkiye Finansal Raporlama Standartları'na (TFRS/TMS) uyma zorunluluğu getirmektedir. Böylece uygulamadaki çok başlılığın önüne geçilerek zaman ve maliyet tasarrufu sağlanırken, muhasebe bilgi sistemlerinde dünya ile aynı dilin konuşulması sağlanmış olacaktır.

Mevcut Kanun şirketler topluluğu hakkında hiçbir tanımlama ya da düzenlemeye yer vermezken Tasarı'da şirketler topluluğu geniş biçimde ele alınmıştır. Hakim (ana) ve bağlı (yavru) şirketler tanımlamalarına yer verilirken; bunların kuruluş, çalışma esasları, şirketlerin birbiri ile olan ilişkileri ve karşılıklı sorumlulukları Tasarı'da düzenlenmiştir. Buna bağlı olarak şirketler topluluğunun konsolide finansal tablo hazırlama esasları TFRS/TMS'lere atıfta bulunularak düzenlenmiştir.

Tasarı, Kanun'da yer alan asgari ortak sayısı hükümlerini kaldırarak anonim ve limited şirketlerde tek pay sahipliğinin

de hayata geçirilmesine olanak tanımıştır. Böylece formaliteyi yerine getirmek amacıyla şirkete ortak veya yönetim kurulu üyesi olan kişilerin neden olduğu sorunlar ve bu sorunların yol açtığı pek çok hukuki uyumsuzluğun yargıya taşınma riskinin de ortadan kaldırılması sağlanmış olmaktadır.

Dikkate değer önemli yeniliklerden biri; pay sahiplerinin şirkete karşı borçlanma yasağıdır. Tasarı'da belirtilen

Tasarı şirketlerimizin yeni dünya düzeninde rekabet etmelerini ve sürdürülebilir olmalarını sağlayacak altyapıyı ve önemli değişiklikleri getirmektedir. Aile şirketlerinin de nesiller boyunca sürdürülebilirliğini sağlayacak kurumsallaşma, Tasarı ile zorunlu hale gelmektedir.

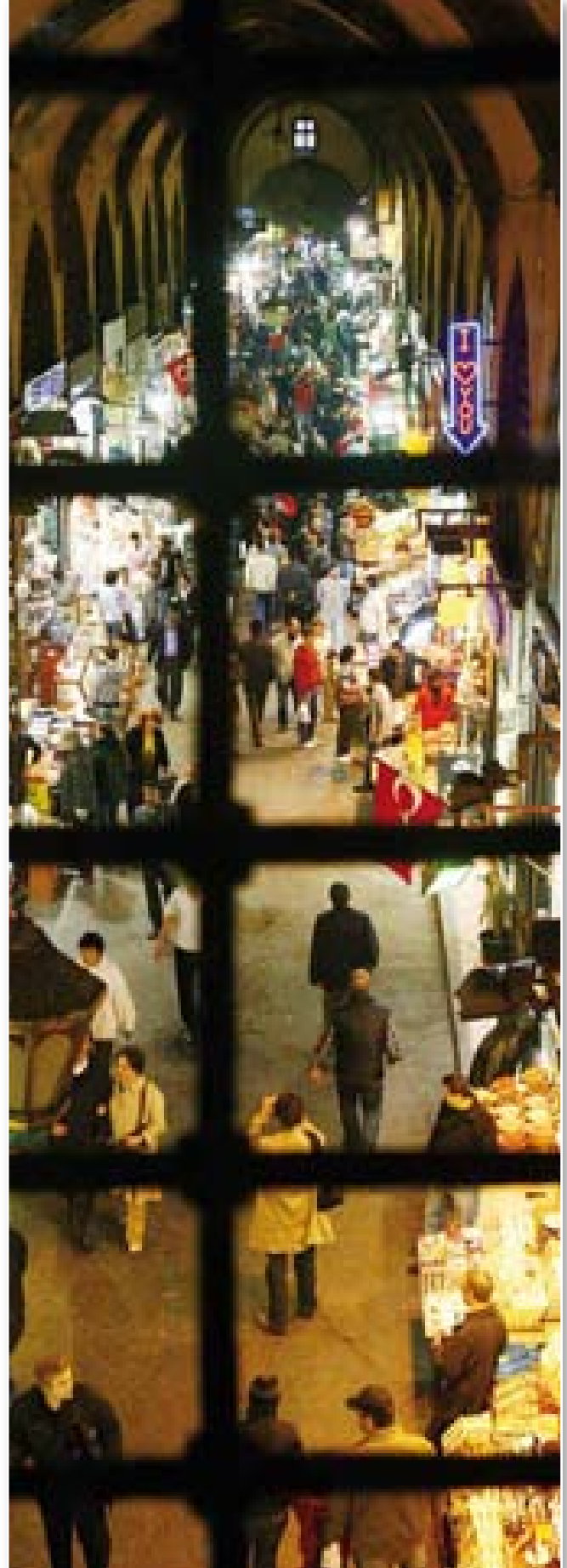
özel haller ve kar dağıtımı dışında şirket kasasından para alınması net bir biçimde yasaklanmıştır. Bu yeni uygulama ile şirket sermayesinin muvazaalı işlemlerle şirket dışına çıkarılarak işletmenin mali bünyesinin zayıflatılmasının önüne geçilmektedir.

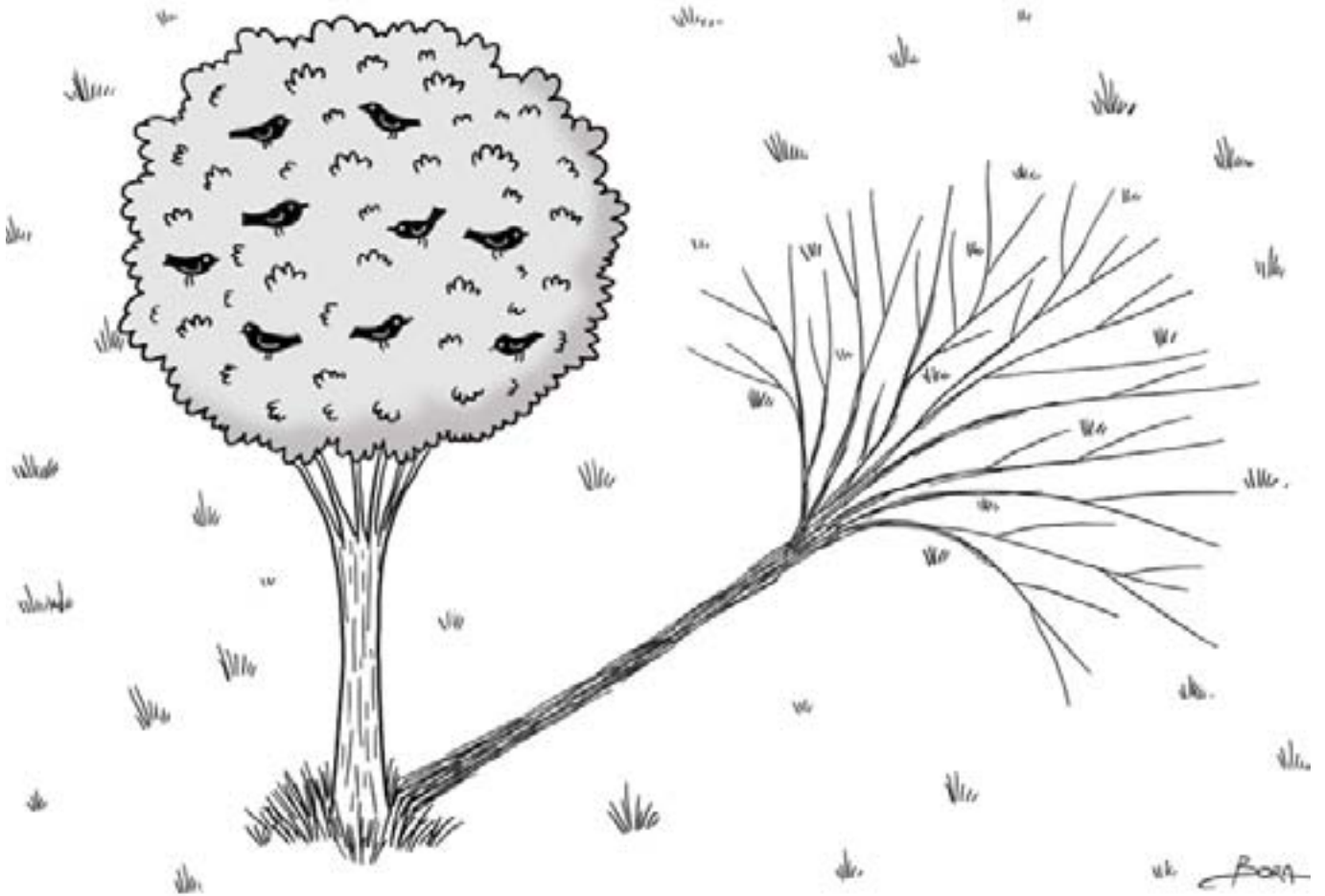
Yeni Türk Ticaret Kanunu Tasarısı, Şirketler Hukuku kapsamında özellikle anonim ve limited şirketlerin kuruluşu ve sermaye sistemleri, sermaye artırımı türleri, yönetim kurulunun oluşumu, tür değiştirme ve birleşme, kurucuların, yönetim kurulu üyelerinin ve denetçilerin hukuki ve cezai sorumluluğu gibi konularda da köklü değişiklikler öngörmektedir. Şirketler topluluğu ve bölünme gibi kurumlara da tasarı metninde ilk defa yer verilmektedir.

Formaliteyi yerine getirmek amacıyla şirkete ortak veya yönetim kurulu üyesi olan kişilerin neden olduğu sorunlar ve bu sorunların yol açtığı pek çok hukuki uyuşmazlığın yargıya taşınma riskinin de ortadan kaldırılması sağlanmış olmaktadır.

Dünya ile rekabet edebilen bir Türkiye

Sonuç olarak, Tasarı şirketlerimizin yeni dünya düzeninde rekabet etmelerini ve sürdürülebilir olmalarını sağlayacak altyapıyı ve önemli değişiklikleri getirmektedir. Aile şirketlerinin de nesiller boyunca sürdürülebilirliğini sağlayacak kurumsallaşma, Tasarı ile zorunlu hale gelmektedir. Bu çerçevede, Tasarı'nın getirdiği yenilikleri ek bir maliyet gibi görmek yerine, aydınlık geleceğe doğru gidilen yolda gerekli olan asgari maliyetler olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. Buna paralel olarak, kurumsal yönetim ilkelerine ve aynı zamanda Tasarı'ya uyum adına şimdiden bir yol haritası hazırlamanın, şirketlerimiz tarafından yarının dünyasında var olmanın ön koşulu olarak değerlendirilmesi doğru bir yaklaşım olacaktır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ: ÇEVRE SORUNUNUN ÇOK ÖTESİNDE

Hande Baloğlu
Kıdemli uzman, TÜSİAD

Dünyanın hızla kirlenen ve tükenen kaynakları bugünkü tüketim, üretim ve yaşam modellerini devam ettirmek için artık yetmemektedir. Sürdürülebilir kalkınma prensipleri çerçevesinde gerek zihinsel gerekse üretim ve tüketim şekil ve alışkanlıklarında bir değişim ve dönüşüme ihtiyaç vardır.

İklim değişikliği ile mücadele ve adaptasyon sadece çevre politikalarını ilgilendiren bir konu değildir. Enerji, ulaştırma, sanayileşme, yatırım alanları, dış ticaret, yerel yönetimler, sağlık, bölgesel kalkınma ve tüketici hakları gibi neredeyse tüm sektörleri ve tüm politikaları yatay kesen bu konu entegre bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Bilimsel çalışmalar önlem alınmadığı takdirde, 2050 yılına kadar dünyamızın 4-6 derece ısınacağını ve dünya ekonomisinin her sene %5 küçüleceğini göstermektedir. Buna karşılık önlem almanın yıllık maliyeti küresel GSYH'nin %1'i olarak hesaplanmaktadır.

İklim değişikliğine uyum ve emisyon azaltımı için alınacak önlemlerin toplam maliyetinin yaklaşık %85'inin özel sektör tarafından karşılanacağı tahmin edilmektedir. Bu da, sanayici açısından çevre ve iklim değişikliği politikalarına uyumun, ulusal ve uluslararası pazarlardaki rekabet gücü üzerindeki etkisini ön plana çıkartmaktadır. Dolayısıyla sorun, çevreyle dost bir ekonomik kalkınmanın nasıl başarılabileceğidir.

İçinde bulunduğumuz ekonomik kriz ve ekolojik kriz ortamından beraberce çıkış yolları tartışılmalıdır. Düşük karbonlu ekonomiye geçiş modeli bu soruna bir çözüm alternatifi sunmaktadır.

Birçok sektörü yatay kesen ve hemen hemen tüm sektörleri ve tüm politikaları ilgilendiren çevre konuları entegre bir yaklaşım ve vizyoner bir bakış açısı ile ele alınmalıdır.

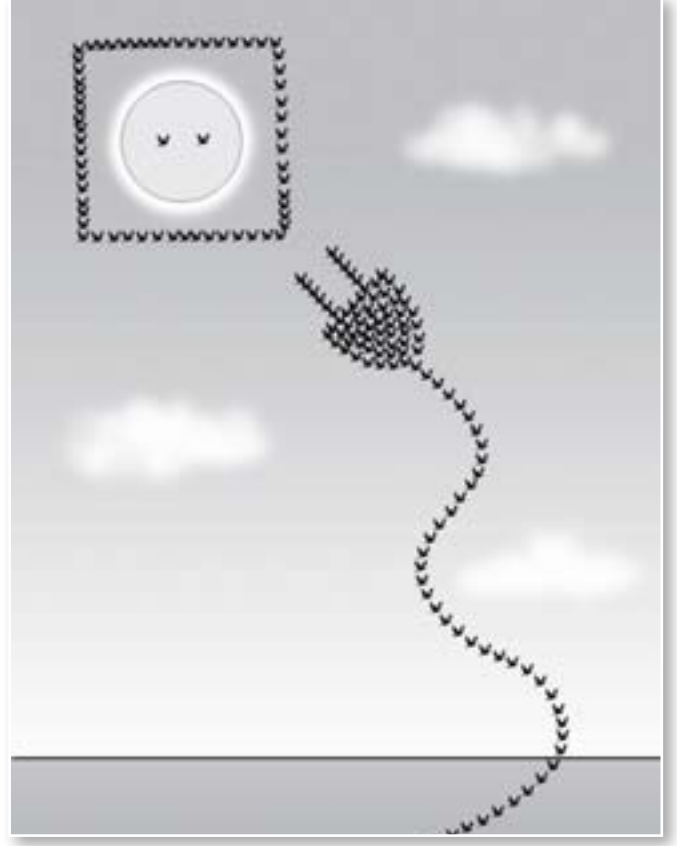
2012 Sonrası İklim Anlaşması: Ortak fakat farklı sorumluluklar

Küresel bir sorun olan iklim değişikliği ile mücadele, atmosfere en çok sera gazı salan tüm ülkelerin sorumluluk alacakları ve samimi bir irade gösterecekleri küresel düzeyde bir işbirliğiyle gerçekleştirilebilir.

2012 sonrası yeni iklim rejimi küresel, kapsamlı, esaslı, gerçekçi, hakkaniyetli ve farklı ulusal şartlara ve imkanlara sahip ülkelerin de yer alacağı bir esneklikte olmalıdır. Bu süreçte sadece tarihsel sorumluluğu fazla olan gelişmiş ülkelerin emisyon indirimi tedbirleri almaları yeterli olmayacaktır. Dolayısıyla, kişi başı emisyon oranları ve tarihsel sorumluluğu az olan ve giderek emisyonları artan gelişmekte olan ülkelerin de emisyon azaltımı için ciddi tedbirler almaları gerekmektedir.

“Ortak fakat farklı sorumluluklar” ilkesi çerçevesinde tüm ülkelerin kendi kapasiteleri oranında çaba göstermesi gerektiği bu süreçte dünyadaki toplam emisyon oranında çok büyük paylara sahip olan ABD, Çin ve Hindistan gibi ülkelerin ciddi sorumluluk alması önem taşımaktadır.

7-18 Aralık 2009 tarihlerinde Kopenhag’da gerçekleştirilen 15. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Taraflar Toplantısı’nda (COP 15) sorumlulukların paylaşımı konusunda bir anlaşma zemini oluşturulamadığı için yasal bağlayıcılığı olan küresel bir anlaşma yerine birkaç ülkenin önderliğinde siyasi bir metin olan Kopenhag Mutabakatı ortaya çıkmıştır. Ancak, 2012

sonrası yeni iklim rejimi için müzakereler 2010 yılında da devam edeceği için sürecin yakından takip edilmesi ve gerekli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Türkiye’nin 2012 sonrası uluslararası iklim değişikliği müzakerelerini başarıyla yürütebilmesi, güvenilir veri ve bilgiye dayanan güçlü bir müzakere pozisyonu geliştirmesini gerektirmektedir.

Türkiye’nin İklim Değişikliği Politikaları

2008-2012 yıllarında yürürlükte olan Kyoto Protokolü’ne 2009 yılında taraf olan Türkiye’nin herhangi bir emisyon azaltma yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Türkiye, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin EK 1

(gelişmiş) ülkeler listesinde yer alırken Kyoto Protokolü'nde Ek B'de yer almayan tek ülkedir. Yasal bağlayıcılığı olmasa da EK 1 ülkelerinden emisyon indirimi talep eden Kopenhag Mutabakatı sonrası Türkiye'nin müzakere alanı yeniden değerlendirilmelidir.

Türkiye iklim değişikliği ile mücadele ve düşük karbonlu ekonomiye geçmeye yönelik uluslararası çabalardan uzak kalmaması gerekmektedir. Bu aynı zamanda, AB üyelik perspektifi açısından da gerekliliktir. 2020 yılında 1990 yılına göre %20 emisyon indirimi ve %20 enerji verimliliği ve %20 yenilenebilir enerji kullanımı hedefi koyan AB, Kopenhag'da küresel bir irade gösterilirse emisyon azaltım hedefini %30'a çıkaracağını beyan etmektedir.

AB, yeni üye olan, katılım sürecinde olan ve aday ülkelerin de bu doğrultuda hedef almalarını beklemektedir. Çevre faslının müzakerelere açılmasıyla Türkiye'nin emisyon azaltım yükümlülüğü alma konusundaki AB'nin siyasi duruşu uluslararası baskı ile birleşmiştir.

Gerek AB üyelik süreci, gerekse BM çerçevesinde yürütülen görüşmeler, emisyon azaltımını gerekli kılsa da, kişi başına düşen milli geliri ve sanayileşme seviyesi göz önünde bulundurulduğunda, 2012 sonrası yeni oluşturulacak iklim rejiminde Türkiye'nin gelişmiş ülkeler düzeyinde bir emisyon azaltım yükümlülüğü alması beklenmemelidir. Üstlenilecek yükümlülükler, mevcut demografik yapı da veri alındığında, ekonominin yıllık %5-6 büyümesi ihtiyacına bağlı olarak oluşacak temel referans senaryo veri alınarak planlanmalıdır.

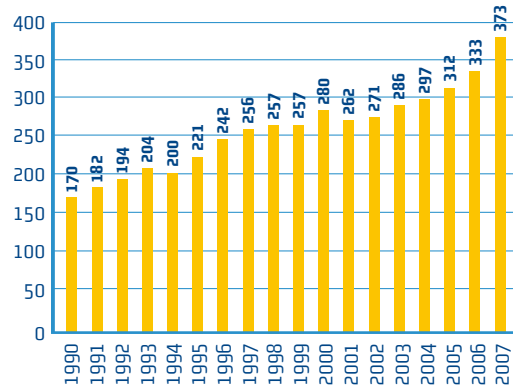
Kalkınmakta olan ülkelerde iklim değişikliği adaptasyon çalışmaları için ulusal politika enstrümanları yeni kalkınma fırsatları da yaratmaktadır.

Türkiye'nin iklim değişikliği müzakerelerini başarıyla yürütebilmesi, güvenilir veri ve bilgiye dayanan güçlü bir müzakere pozisyonu geliştirmesini gerektirmektedir. Bu pozisyon, düşük karbonlu ekonomiye geçişi destekleyen entegre bir iklim değişikliği politikasına uygun olmalı ve

ülkemizin gelişmişlik düzeyini de göz önünde bulundurmalıdır. Sürdürülebilir kalkınmamızı ve refahımızı tehlikeye atacak taahhütlerden kaçınılması gereken bu süreçte tüm paydaşlarla işbirliği başarıyı pekiştirecektir.

Kalkınmakta olan ülkelerde iklim değişikliği adaptasyon çalışmaları için ulusal politika enstrümanları yeni kalkınma fırsatları da yaratmaktadır. Ülkelerin yeni yükümlülükler almak durumunda kalacağı 2012 sonrası iklim rejiminde çevre dostu teknik ve teknolojilerin geliştirilmesi durumunda, sanayi için rekabet gücü kaybı değil, tam tersine bir rekabet avantajı sağlanması imkanı da bulunmaktadır.

1990-2007 Yılları arası Toplam Sera Gazı Emisyonları

1990-2007 %119 artış

Kaynak: Çevre ve Orman Bakanlığı

Global, bölgesel ve ulusal gelişmeleri dikkate alarak yapılacak çalışmalarda ülkemizdeki mevcut istihdam dinamikleri göz önünde bulundurularak yeni iş imkanları yarabilecek kapasite geliştirilmesine öncelik verilmelidir.

Uluslararası Enerji Ajansı yıllardır süregelen enerji politikaları devam ederse iklim değişikliğinin etkilerinin daha da ciddi ve önlenemez olacağı konusunda uyarmaktadır. Dolayısıyla, toplam küresel sera gazı emisyonlarının üçte ikisinden sorumlu olan enerji sektöründe radikal değişiklikler yapılması gerekmektedir. Bu da inovasyon ve temiz teknolojileri öne çıkartmaktadır. Özellikle yeni ve yenilenebilir enerji teknolojileri ve enerjinin tasarrufu ve verimli kullanımı alanlarındaki projeler ve Ar-Ge faaliyetleri desteklenmeli, toplumsal bilinç ve hassasiyetin oluşması için eğitici faaliyetler yaygınlaştırılmalıdır.

DÜNYANIN EN SESSİZİ

Arçelik'ten duyulmamış teknoloji.
Çok sessiz çalışan bulaşık makinesi.

62105 H model bulaşık makinesi ekonomi programında
39 desibel ses seviyesi ile yıkama yapmaktadır.

TÜSİAD İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ PROJELERİ

İş Dünyası ve Sanayi Sivil Toplum Kuruluşu (BINGO) faaliyetleri

TÜSİAD, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Sekreteryası'na "İş Dünyası ve Sanayi Sivil Toplum Kuruluşu" (BINGO) alanında Türkiye'den ilk akredite kuruluştur. Bu çerçevede, Aralık 2008'de Polonya'da gerçekleşen 14. Taraflar Toplantısına katılan TÜSİAD, Aralık 2009'da Kopenhag'da gerçekleşen 15. Taraflar Toplantısına Türk Resmi Heyeti dahilinde katılım sağlamıştır.

Türkiye'de İklim Değişikliği Yönetimine İlişkin Kapasite Geliştirme Projesi

UNDP-Türkiye, Çevre ve Orman Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı işbirliği ile yürütülen "Türkiye'de İklim Değişikliği Yönetimine İlişkin Kapasite Geliştirme Projesi"ne TÜSİAD da taraftır ve destek olmaktadır. 2010 yılının ilk aylarında tamamlanması planlanan proje ile Türkiye'nin uluslararası iklim değişikliği müzakerelerine etkin katılımının sağlanması ve gönüllü karbon piyasalarında daha iyi deneyimler elde ederek Kyoto Protokolü'nün esneklik mekanizmalarında yer alması yönünde kapasitenin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje dahilinde gerçekleştirilen Özel Sektör-Kamu İklim

Değişikliği Toplantı Serisinde özel sektör temsilcileri ile Çevre ve Orman Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Enerji Bakanlığı ve TÜİK temsilcilerinin bir araya gelerek bilgi alışverişinde bulunmuşlardır.

İklim Platformu

TÜSİAD, Bölgesel Çevre Merkezi – REC Türkiye ile iklim değişikliği ile mücadele ve Türkiye'de düşük karbon ekonomisine geçiş yolunda, iş dünyasına destek sağlamak amacıyla "İklim Platformu" nu kurdu. Düşük karbonlu işletmelerin geliştirilmesi için gerekli değişimin sağlanması amacıyla özel sektörü temsil eden farklı kuruluşların bir araya geldiği İklim Platformu, ulusal ve uluslararası iklim politikalarının desteklenmesi ve Türk iş dünyasının uluslararası süreçlere etkili bir şekilde katılımını hedeflemektedir. İklim Platformu dahilinde 13 Kasım tarihinde, bilim, iş, siyaset ve medya dünyasından üst düzey temsilcilerin konuşmacı olarak katılımıyla, "İklim Değişikliği: Bilim, Siyaset, İş ve Medya Dünyasına Yansımaları" başlıklı bir tartışma toplantısı düzenledi. Ayrıca, 23 Kasım tarihinde "Türkiye'de Karbon Ekonomisine Geçiş için Arayışlar" başlıklı bir konferans gerçekleştirildi.

KARBON SAYDAMLIK PROJESİ (CDP) - AKBANK - SABANCI ÜNİVERSİTESİ

Sabancı Üniversitesi Kurumsal Yönetim Forumu'nun tarafından Akbank desteğiyle "Karbon Saydamlık Projesi" Türkiye'de de başlatıldı. 2000 yılı itibarıyla dünya genelinde başlatılan ve geçen sene Brezilya, Çin Halk Cumhuriyeti, Kore ve Hindistan'da hayata geçirilen Karbon Saydamlık Projesi, dünyanın en büyük halka açık şirketlerini sera gazı salınımlarını açıklamaya davet ediyor.

Şirketlerin karbon ayak izini görülebilir kılmayı amaçlayan bu küresel proje kapsamında şirketlerin sera gazı salınım miktarlarının ve iklim değişikliği ile ilgili yönetim politikalarının kurumsal yatırımcıların bilgisine sunulması amaçlanıyor. İklim değişikliği risklerini yatırım kararlarında dikkate almak isteyen kurumsal yatırımcılar CDP veri bankaları aracılığı ile ülkeler ve sektörler bazında karşılaştırılabilir bilgilere erişim olanağı buluyorlar.

2009 yılında, piyasa değeri açısından dünyanın en büyük 500 şirketinin %82'si sera gazı salım miktarlarını ve enerji politikalarını Karbon Saydamlık Projesi aracılığı ile açıkladılar. 2010 yılında da İMKB-50 endeksine dahil olan şirketler sera gazı salımlarını ve iklim değişikliğiyle ilgili politikalarını açıklamaya davet ediliyorlar.

2010 yılı itibarıyla 64 trilyon dolar varlığı yöneten 534 kurumsal yatırımcının desteğini alan projenin Türkiye'deki çalışması doğrultusunda; bankacılık, inşaat, telekomünikasyon, enerji, demir-çelik, rafineri, madencilik, otomotiv vb. alanlarda Türkiye'nin lider şirketlerinin sera gazı salım miktarlarının ve iklim değişikliği ile ilgili yönetim politikalarının kurumsal yatırımcıların bilgisine sunulması amaçlanıyor.

İSTANBUL, 2012'DE BİR TASARIM BİENALİNE KAVUŞACAK

Ferhat Boratav

Istanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın ( KSV) yeni Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı, ilk söyleşisini Görüş dergisi ile yaptı.  KSV'nin yeni merkezi Deniz Palas'ta yaptığımız söyleşide Eczacıbaşı, İstanbul'un 2012'de bir Tasarım Bienali'ne kavuşacağı müjdesini verdi.

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı, 38 yılı geride bırakırken yönetimi  stlendiniz. Göreve başlarken nasıl bir bilanço çıkarıyorsunuz?

Bu süre içinde  KSV'nin kurumsallaşma yolunda ilerlemiş olması, bence en önemli kazanım. Aynı zamanda, vakfın etkinliklerinin kapsamının genişlediğini de görüyoruz. Aslında bu ikisi paralel olarak yürüyen süreçler; etkinliklerin kapsamı genişledikçe kurumsallaşma ihtiya ı artıyor, kurumsallaşma yolunda ilerledikçe de daha iyi, ileri etkinlikler yapılıyor.

Yine bu dönem içinde İstanbul Festivalleri'nin her biri, dünya çapında en seçkin festivaller arasında yer alacak yetkinliğe ulaştı. Son on yıldır  KSV yalnızca festival dönemlerinde değil, yıl boyunca etkinlikler düzenleyen bir kurum haline geldi.

Bir önemli gelişme de şu: 2004 yılından başlayarak,  KSV, artık yalnızca İstanbul'da değil, Avrupa'nın önemli kentlerinde festivaller, etkinlikler düzenlemeye de başladı. Bu etkinlikler ülkemizin kültürel çeşitliliğini ve sanat üretimi alanındaki zenginliğini yansıtıyor. Sonuç olarak,  KSV'nin hem İstanbul'da, hem Türkiye'de hem de Avrupa'da büyük önem taşıyan bir kültür-sanat kurumu olarak konumunu belirginleştirdiğini, her yıl bir öncekinden daha da güçlü olarak yoluna devam ettiğini görüyoruz.

Yeni fikir, yeni proje olarak neler var g ndeminizde?

Yeni projemiz İstanbul Tasarım Bienali. İlkin 2012 yılında düzenlemeyi planlıyoruz. Uluslararası bir organizasyon olacak. Bir dizi etkinlikten oluşan bir süreç sonucunda gerçekleştirilecek. Başlama vuruşu, Avrupa Birliği tarafından "Dünya Tasarım Günü" olarak ilan edilen 1 Ekim 2010 tarihinde düzenlenecek bir uluslararası konferans... Bienalin katılımcıları ve projeleri, oluşturulacak danışma kurulunun se e i bir

 KSV'nin yeni başkanı Bülent Eczacıbaşı göreve yeni bir projeye başlıyor: Uluslararası İstanbul Tasarım Bienali. Proje Türk sanayisi ile sanat dünyası arasında kalıcı bir köprü olmayı hedefliyor.

küratör tarafından belirlenecek. Yaratıcı sektörlerde söz sahibi olan çeşitli kurum ve kuruluşların yanısıra, meslek kuruluşları ve ilgili alanlardaki eğitim kurumlarıyla da işbirlikleri ve ortak projeler gerçekleştirilecek.

İstanbul'un tüm bu alanlarda söyleyecek çok sözü var. İstanbul Tasarım Bienali'nin, kentin bu alanda daha önce böyle geniş kapsamlı bir etkinlikle paylaşma firsatı bulamadığı bir ifadeye olanak sağlayacağına, bunun da ülkemiz için uluslararası düzeyde büyük bir katma değer yaratacağına inanıyoruz.

Yeni projenin arkasında, sizin sanayici olarak tasarıma verdiğiniz büyük önemin olduğunu söyleyebilir miyiz?

Doğrudur. Tasarım konusunda Türkiye'de büyük bir birikim gerçekleşti. Belki henüz tasarım "ekol m z" yok ama, olmaması için de nedenimiz yok. Sanatçılarımız dünyaya ulaşabildiğinde gerçekten ilgi görüyorlar. Öte yandan, sanayimizin rekabet unsuru olarak "yaratıcılığa" ihtiya ı var. İnovasyon rekabet ili in önkoşulu artık. İstanbul Tasarım Bienali bütün bunların birleştiği yer olacak. Sanayi ile kültür-sanat dünyası arasında kalıcı bir köprü oluşturacak.

Özel sektör, kültür ve sanat alanında büyük işlere imza attı. Devlet pek çok işini özel sektörün sağladığı kaynaklarla yapar hale geldi. Bu böyle gidebilir mi? Yoksa kültür-sanat alanında özel sektörle kamuyu bir araya getiren yeni bir model ihtiya ı mı var?

Tasarım Bienali'nin başlama vuruşu, 1 Ekim 2010 “Dünya Tasarım Günü”nde düzenlenecek bir uluslararası konferans olacak.

Kültür ve sanatın gelişmek için desteğe ihtiyacı olması, ülkeden ülkeye değişmeyen bir gerçek. En liberal ülkelerde bile, bu alanda yerel yönetim, özel sektör, merkezi idare ve sivil toplum kuruluşları birarada çalışıyor. Kamu kaynaklarından doğrudan veya dolaylı kaynak sağlanıyor. Türkiye’de de, devletin özellikle altyapı konusunda kültür ve sanata daha çok kaynak ayırması yararlı olacaktır. Ama en az bunun kadar önemli olduğuna inandığım bir başka yol daha var kaynak sağlamak için: Özel kesimin, kültür-sanat girişimlerini destekleyen bağışlarının, tanınacak vergi kolaylıklarıyla özendirilmesi..

Bu model için yerel yönetimler de büyük önem taşıyor. Yerel yönetimlerin kendi bölgelerindeki kültür ve sanat etkinliklerini sahiplenmesi, bu yolda uğraş veren kişi ve kurumların gelişmesine çok önemli katkılar sağlıyor.

İstanbul’da bir taraftan büyük konser, gösteri salonu ihtiyacı olduğu söyleniyor, diğer taraftan nasıl işletileceği bile bilinmeyen Sötlüce, AKM gibi salonlar neredeyse atıl duruyor. Bir işadami olarak çözüm öneriniz var mı?

Kültür ve sanat yönetimi, sanatsal mekanların işletilmesi, artık kendi içinde de bölümlere ayrılan bir uzmanlık alanı. Bu konuların uzmanları, kuşkusuz birçok çare önerebilirler. Benim söyleyebileceğim, bu tür mekanların yapımından önce hangi özellikte yerlere gereksinim olduğunun belirlenmesi, mimari planlamadan önce işletme planının hazırlanması olabilir. Bu hazırlıklar sırasında, İstanbul’un bütün

“DENİZ PALAS YENİ BİR İŞ MODELİ İÇİN İLHAM OLDU.”

Bu geçiş dönemi yeni yaklaşımlar geliştirmek için bir vesile olacak mı? İKSV’de Bülent Eczacıbaşı yönetiminin öncelikleri neler olacak?

İKSV’nin kültür ve sanat alanındaki yenilikçi ve öncü rolünü geliştirerek sürdürmesi, önümüzdeki dönemde de birinci önceliğimiz olacak. Başarıyla yürütülen yurtiçi ve yurtdışı çalışmaların yanısıra, İKSV’nin kültür ve sanat alanındaki öncü işlevinin altının çizileceği yeni alanlar yaratmayı amaçlıyoruz. Bunların gerçekleştirilebileceği altyapıyı pekiştirmek için de, kurumsallaşmanın daha da geliştirilmesi ve mali yapının güçlendirilmesi üzerinde çalışıyoruz.

İKSV’nin yeni binasına geçişi sadece kendisine yakışır bir çalışma yeri sağlamakla kalmadı; aynı zamanda, kaynak yaratma açısından yeni bir çalışma modeline de

ilham verdi. Öncelikle yeni binamızın verdiği olanakları değerlendirerek, sonra da başka projelere yönelerek gelir yaratmak üzere kurulan iktisadi işletmemizi hızla geliştirmek istiyoruz. Bu model oturduktan sonra da vakfın faaliyetlerinin kapsamını genişletmek için çalışmalarımız hızlanacak.

İKSV’de 25 milyon dolarlık bir borçtan söz ediliyor. Doğru mu? Doğruysa ne denli ciddi bir sorun? Ve ne yapmayı düşünüyorsunuz?

İKSV’nin hem kısa hem de uzun vadeli borçları olduğu doğru. Ama bu borçların karşılığında kazanmış olduğu çok önemli bir mülk ve otuz sekiz yıldır kültür-sanat alanında öncülük görevini kesintisiz olarak sürdürmüş bir markası var. Mali bünneyi güçlendirme çalışmaları çerçevesinde, İKSV’nin çalışmalarını bu durumdan etkilenmeden sürdürmesi için yeni bir yapı oluşturacağız.

dünyada bir kültür-sanat kenti olarak tanındığı ve bu birikimi artırmak amacıyla da yatırım yapılması gerektiği unutulmamalıdır. İstanbul bugün çok önemli bir kongre merkezi, doğru, ama bu kenti diğer kongre merkezlerinden farklılaştıran, bir çekim merkezi haline getiren esas ayırt edici özelliği, kültür mirası ve tarihi dokusuyla birlikte, bir kültür ve sanat merkezi oluşu. Bu yüzden tüm bu planlama yapılırken, İstanbul'a Avrupa'nın kültür başkentlerinden biri olarak bakmak gerekiyor.

Forbes'ın "Türkiye'nin en zengin insanları" listesine, her yıl yeni isimler ekleniyor ama kültür-sanatın önde gelen destekçileri pek değişmiyor. Türk özel sektöründe yeni oluşan birikimi, kültür-sanat alanına çekebilmek için neler yapmalı? Siz bu konuda nasıl bir rol biçiyorsunuz kendinize?

Önce insaflı olmak lazım; Türkiye'de varlıklı kişi ve kurumlar, kültür ve sanat alanında da belirli toplumsal sorumluluklar yükleniyor. Ancak, bunlar farklı alanlarda yoğunlaşıyor. Geleneksel sanatlar, modern sanatlar, çağdaş sanatlar, sahne sanatları,... uzatabilirsiniz, istediğiniz kadar.

Eczacıbaşı Topluluğu, toplum tarafından yeterince tanınmadığı, öğrenim ve erişim olanakları daha kısıtlı olduğu düşüncesiyle, daha çok modern ve çağdaş sanatların destekçisi oldu. Son yıllarda iş dünyasının daha geniş kesimlerinin bu alanda da önemli atılımlar yaptığını görüyoruz. Zaten, sürdürülebilir kalkınma anlayışının kuruluşlar tarafından, ister istemez daha çok benimsenmesiyle, özel kesimin kültür ve sanat desteği girişimleri de yoğunlaşacaktır.

İş dünyası örgütlerinden bu konuda beklediğiniz bir destek var mı?

Biraz önce söylediğim gibi, şirketlerin giderek artan ölçüde toplumsal sorumluluk yüklenmeleri, bugün artık dışında kalamayacakları sürdürülebilir büyüme anlayışının bir gereği haline geldi. Nitekim, TÜSİAD ve Odalar Birliği başta olmak üzere, iş dünyası örgütleri üyelerini bu konuda uyarmaya ve uygulama esaslarını öğretmeye yönelik çalışmalarını sürdürüyorlar. Olsa olsa, bunların yoğunlaştırılmasını önerebilirim.

Fotoğraflar: Muhittin Tüylüce

"KINDLE TUTTU, EN SON SATRANÇ HAKKINDA BİR KİTAP İNDİRDİM."

Çok uzun zamandır kültür dünyasındasınız, sanatçılarla çalışıyorsunuz. Bir işadamı olarak bunlar size ne öğretti, nasıl katkı yaptı?

Pek çok sanatçı dostum olduğu için kendimi şanslı sayıyorum. Onların, dünyaya başkaları tarafından konmuş sınırlar ve kurallar yokmuş gibi bakmalarına, yaratıcılıklarına, sadece mutluluklarını değil karamsarlıklarını bile sanat yapıtına dönüştürebilme yeteneklerine, hayran oluyorum. Tabii, bunları görüp anlamakla, benimseyip uygulamanın farklı şeyler olmasına da sevinmiyorum.

Güler Sabancı, kendisini yeni teknolojilerle tanıştıran, bu arada e-kitap kullanmasını da sağlayan kişi olarak sizi "deşifre" etti. En son hangi kitapları indirdiniz Kindle'ınıza? Ekrandan kitap okumaya alıştınız mı?

İstediğiniz kadar kitabı yanınızda çok hafif ve ince bir aletin içinde taşıyabilmek, satın almak istediğiniz bir kitabı 30 saniyede internetten indirip okumaya başlayabilmek çok büyük rahatlık. Ekranı alışmak zor değil, çünkü bilgisayar ekranından çok kitap sayfası duygusu veriyor. Son olarak satrançın tarihi ile ilgili bir kitap satın aldım, "The Immortal Game", Türkçesi "Ölümsüz Oyun"; şimdi onu okuyorum. Amazon'a Kindle üzerinden kitap satışlarının geleneksel kitap satışlarının adetsel olarak %50'sine çok yaklaştığını öğrendim – demek ki bu iş "tuttu"!

Şakir Eczacıbaşı
1929 - 2010

Fotoğraf: Aya Güler

“HAYRANLIK İLHAM EDECEK BİR ANIT”

İstanbul Kültür Sanat Vakfı'nın 1993 yılından beri yönetim kurulu başkanlığını yürüten fotoğraf sanatçısı, yazar, kültür adamı Şakir Eczacıbaşı 23 Ocak 2010'da hayata gözlerini yumdu. Vefatının ardından, Şakir Eczacıbaşı'nın İstanbul Kültür Sanat Vakfı'na kazandırdığı, Vakfın Şişhane'deki yeni binası Deniz Palas'ta, düzenlenen anma toplantısında, sanat ve edebiyat dünyasının duayenlerinden Talât Halman, yanda tam metnini bulacağınız renkli ve dokunaklı konuşmayı yaptı.

Şakircan,

Ara sıra böyle seslenirdim sana.
Can kardeşimdin. Kan kardeşiydik ikimiz.
Can adamdın. Cana can katan bir kişiliğin vardı -
sıcak, sempatik, karizmatik, çalışkan - nüktelerle,
fıkralarla canlı.
Her zaman yaratıcılık uğruna heyecanlı.
İnsanları, kültürü, sanatı, iyilik ve güzellikleri canın
gibi severdin.
Doğduğun İzmir, bir uygarlık mucizesi olarak
bildiğin İstanbulu, fotoğraflarınla ebedileştirdiğin
Türkiye doğasını, varlıklarını.
Sayın bakan, değerli Şakir-severler, sanat dostları,
kültür şahsiyetleri...
Şakir'in gözbebeği Seblâ hanım, üstün değerli
yeğenin Bülent bey ve değerli eşi Oya Eczacıbaşı
hanım...
Burda şakircan, seni sevenler, sayanlar, sana
hayranlık duyanlar bir arada.
Geçen salı, Teşvikiye camiine, seni uğurlamak
için gelenler, herhalde İstanbul'un görüp göreceği
en kalabalık ve en parlak kültür ve sanat insanları
topluluğuydu.
Adındaki harflerle başlayan sözler betimlemiştir
sendeki olağanüstü gücü.

ŞAKİR

ÖNCE Ş:

ŞEVK: Herşeyi şevkle ve zevkle yarattın.

ŞENLİKLER: Kültür şölenleri, şahane festivaller
(rekor bir sayı: 111 festival)

ŞAHSİYET: Ülkemize ve sanat âlemine böyle güçlü
pek az insan gelip geçti, Şakircan.

İKİNCİ HARFİN A:

Akıl, aşk, aksiyon, azim. Hepsini senin
canevindeydi.

SONRA K:

Elbette kültür. Sen ulusal ve evrensel kültürün
şaheseri oldun.

Bir de kahkaha. Benzeri yoktu senin attığın
kahkahaların.

VE İ:

İrade ve itina, inanç ve incelik ve muhteşem

sevgilin İstanbul.

ŞAKİRİN BEŞİNCİ HARFİ R:

Ruh ve renk

Şakircan, sen İstanbulumuzda bir sanat cenneti yarattın.

Klasik mitolojinin ilham perileri, müzleri, esin melekleri seni her türlü yaratıcılıkla donatmıştı:

9 müzden – erato: aşk şiirlerinin, euterpe: müziğin, terpsichore: dansın, koral şarkıların, melponeme: trajedinin, thalia: komedinin, polihimnia: ilahilerin ilham perileri, kentimiz ve ülkemiz için seni seçmişti.

Sen hem Apollo'muz oldun, hem Dionizos'umuz.

Doğunun aydınlığını, batının yaratılarını (ex oriente lux, ex occidente frux) bir istanbul sentezi olarak bizlere sundun.

Şakircan, sen kültürün bir gökkuşağıydın. Yedi renginin her biri görkemliydi.

KIRMIZI: Sanatçı, iş adamı

Eczacıbaşı topluluğundaki 40 yılında, ağabeyin merhum

Dr. Nejat Eczacıbaşı'dan sonra ikinci adam olarak, Türk özel sektörünün olağanüstü bir örnek lideri oldun. Dev şirketler, ulusal ekonomimizi ihya eden girişimler, sanatlara yardım, sporlara destek, kalkınmaya ve kültüre hizmet.

TURUNCU: Büyüleyici yazar / çevirmen

Dilimizin Oscar Wilde'ı ve George Bernard Shaw'u oldun. Ve yakında okurları mest edecek olan anıların usta yazarı, göz kamaştırıcı bir yaşamın tanığı. Kaç kişinin bunca dâhiyle dostluğu olmuştur ki:

Muhsin Ertuğrul, Leylâ Gencer, Sabahattin Eyüboğlu, Henri Langlois, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Azra Erhat, Pina Bausch, Tunç Yalman, Edouard Roditi, Ara Güler, Füreyâ Abidin Dino, Elia Kazan, daha niceleri...

SARI: Fotoğraf virtüözü

Yurt içinde ve dışında açtığın 36 sergideki ve yayımladığın kitaplardaki gözleri kamaştıran fotoğrafların, gelmiş geçmiş en başarılı fotoğraf sanatçılarımızdan biri olarak kazandığın başarının göstergeleri...

YEŞİL: Yayın sihirbazı

Gençliğinde Vatan Gazetesinin sanat sayfasını yönettin. Adı, "sanat yaprağı"ydı. O yaprağı, bir "sanat ormanı" yaptın. Sonra "tıpta yenilikler" dergisi... Tıbbın heyecan verici buluş ve icatlarıyla

sanatları buluşturan benzersiz bir bilim ve kültür yayını.

Sihirbazlığını, seyretmeye doyum olmaz fotoğraf yıllıklarıyla, ajanda ve takvimlerle sürdürdün, Şakircan.

MAVİ: Festivaller yaratıcısı.

İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın uluslararası müzik, film, tiyatro ve caz festivalleri ile bienali, geçen 37 yılda toplam 111 festival sundu. Dünyada 111 festivalin yaratıcılığını yapmış olan kaç kişi var senden başka? Sayende dünyanın en başarılı festival ve bienalleri arasında İstanbul yer alıyor.

LACİVERT: Yönetim ustası

İş hayatında dillere destan bir İcra Kurulu Başkanlığı yaptın.

17 yıl İKSV'yi yönetirken de olağanüstü bir idareciydin – vizyon sahibi, becerikli bir önder, ulusal ve uluslararası sanat çevrelerinin gözbebeği... Ve sansüre karşı verdiği cesur mücadeleyle düşünce ve sanat özgürlüğümüzü güçlendirdin. Sinematek'in kurucusu ve yıllarca başkanı... 2000'li yıllarda çok ses getiren kültür girişimi'ni yaratıp yönettin – unutulmaz sempozyumlarla, bildirilerle, kitaplarla...

MOR: Kültür anıtı

Şakircan, sen ardında haşmetli anıtlar bıraktın. İçinde bulunduğumuz İKSV Merkezi Deniz Palas, bunların en yenisi. Ve kendin her zaman huşu verecek, hayranlık ilham edecek bir anıt oldun.

Gökkuşağıydın elbette. Gökkuşağı güzellikleriyle, yedi göz kamaştırıcı renkle büyüler insanları. Sonra söner, yeniden doğmak üzere. Ne kadar acıklıdır ki sen söndün on gün önce. Ama bir anıt olarak, sonsuzluğun sürecektir.

Şakircan,

İKSV öksüz

Müzik mahzun

Fotoğraf sanatının boynu bükük

Sinema üzgün

Caz kederli

Resim ve heykel elem dolu

Tiyatro matemde

İstanbul yas tutuyor

Türk kültürünün ve dünya sanatlarının gözleri yaşlı.

İstanbul'da, Türkiye'de ve dünyada kültür ve sanatlar minnettardır sana. Görkemli hizmetler verdin. Tüm övgülerimiz senin hakkındır, Şakircan.

Dünyamıza saçtığın nurlar, ışıklar, aydınlıklar içinde rahat uyu, tatlı prens – melekler şarkılarıyla dinlendirsün seni.

PREDICTABLY IRRATIONAL:

AKILLICA KARARLARIMIZI HANGİ AKILDIŞI DÜRTÜLERLE ALIYORUZ?

Cemal Yardımcı

Ekonominin temel varsayımlarından biri, belki en önemlisi “rasyonel” birey . Ama akıl yürütürken, kararlar alırken insanlar hiç de rasyonel diye nitelendirilemeyecek biçimde davranıyorlar. Son yıllarda ekonomik modelleri deneysel psikolojiden gelen bilgilerle zenginleştirme yönünde ciddi çabalar söz konusu. Ariely, kimi sağduyuyla son derece uyumlu, kimi sezgilere oldukça ters deney sonuçlarını güncel ve pratik sorunlarla ilişkilendirerek tartışıyor

Nobel ödüllü fizikçi Gel-Mann “bir düşünün, temel parçacıklar düşünebiliyor olsaydı fizik ne kadar zor olurdu” demişti. Toplum konu alan bilimsel disiplinlerin işi gerçekten zor: Beşeri bilimlerin temel parçacıkları, yani insanlar düşünmekle kalmıyor, yalnız akıllarının değil, arzularının, duygularının, inançlarının, beklentilerinin etkisi altında davranıyor. Ekonominin temel varsayımlarından biri, belki en önemlisi “rasyonel” birey. Çıkarlarını sağduyuyla saptayan ve uyumlu hedeflerine ulaşmak için elindeki araçları akılcı ve mantıklı bir biçimde kullanan “homo economicus”: böyle rasyonel davranan aktörleri varsaymadan ne bir ekonomik model kurulabiliyor, ne de ekonomik bir teori. Düşünüp taşınıp bir karar aldığımızda akılcıca davrandığımızdan kuşku duymayız. Daha sonra pişman olsak bile bu ya bir hesap hatasından kaynaklanmıştır, ya da eksik bir bilgiden. Akıl yürütmemize pek kusur bulmayız. Karar anının şartları içinde akılcı bir seçim yapmış olduğumuzu düşünürüz.

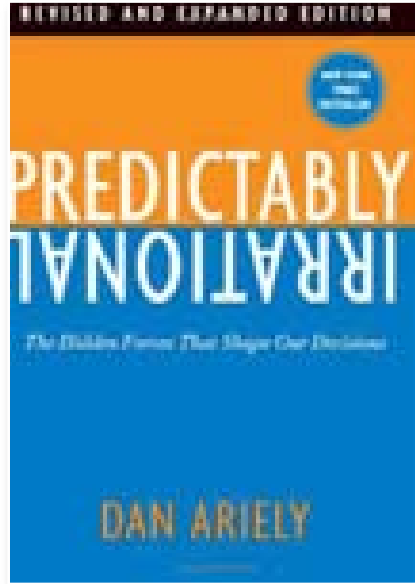
Kararlarımızı sadece aklımızla mı alıyoruz?

Dan Ariely bunun tam da böyle olmadığını öne sürüyor: Akıl yürütürken, kararlar alırken insanlar kimi zaman hiç de rasyonel diye nitelendirilemeyecek biçimde davranabiliyor:

Menüdeki en pahalı, tadı bilinmeyen yemek insanları bir başka yemeğe yönlendiriyor. Üç gün sonra solacak yüz liralık çiçek insanı memnun ediyor da, istendiği gibi harcanabilecek yüz liralık banknot hediyesi bir hakaret olarak görülüyor. On liralık hediye çeki, yirmi liralık indirim kuponundan çok daha cazip bulunuyor. Acil bir ihtiyaç için iş arkadaşının masasından bir liralık kalemi düşünmeden cebe atıp çıkmak çok olağan, ama benzer bir ihtiyaç için aynı masadaki madeni bir lirayı almanın doğru olup olmadığı insanı düşündürüyor. Bu gibi örnekler, ekonomik açıdan makul olandan uzak düşebildiğimizi gösteriyor. Üstelik bir seferlik tuzağa düşmekle kalmıyor, hep aynı şekilde, aynı yerden hedefi ısıktırıyor.

Kimi alanlarda insanların, ekonomik sonuçları olan, ama rasyonel aklın muhasebesinin tamamen dışında kalan davranışlar sergilediği düşüncesi ekonomi

kuramcıları için bütünüyle yabancı değil. Ancak genellikle bu davranışlar insanın açıklanamayan bir temel özelliği olarak görülür, bir paranteze alınarak ekonomik araştırmanın dışında tutulur. Mesela “girişimcilik ruhu” böyle bir kavramdır; üzerinde tarihsel, sosyolojik araştırmalar yapılsa bile bu temel ekonomik kavram, ekonomik analizin el atacağı bir konu olarak görülmez. Ya da makro analizlerin gizli varsayımlarının altında yatan “para illüzyonu”, “kısıtlı rasyonellik”, “likidite

Predictably Irrational

DAN ARIELY

(Genişletilmiş yeni baskı -

İlk baskı Şubat 2008)

Harper Collins Yayınevi

-304 Sayfa

tercihi”, “dışsal motivasyon” gibi kavramlar, bilimsel olarak ele alınmaz, sağduyuya seslenerek açıklanır.

Buna karşılık son yıllarda ekonomik modelleri deneysel psikolojiden gelen bilgilerle zenginleştirme yönünde ciddi çabalar da söz konusu. Son bir kaç yıl içinde filizlenmiş, adı yeni konmuş bir disiplin de olsa “neuroeconomics” akademik dünyanın dışında, ekonomi basınında ve iş dünyasında da kendinden söz ettirmeye başladı. Geleneksel ekonomi disiplininin ünlü isimleri bu çabanın verimliliğine kuşkuyla da baksa, davranışsal ekonomi ve nöroekonomi spot ışıklarının altında... Parlak akademik çalışmaların katkısını bir tarafa bırakırsak, artan ilginin iki nedeninden biri davranışsal ekonomiye ilgisi iyi bilinen Larry Summers’ın Obama tarafından National Economic Council’in başına getirilmesiyle, ikincisi de Dan Ariely’nin “Predictably Irrational” (Öngörülebilir Biçimde Akılsız) kitabının büyük bir popüler başarı kazanması.

Konunun merak uyandırıcılığı kadar Ariely’nin sayısız anekdotla süslediği renkli üslubu da kitabın başarısında rol oynamış olmalı.

Öngörülebilir Akılsızlık

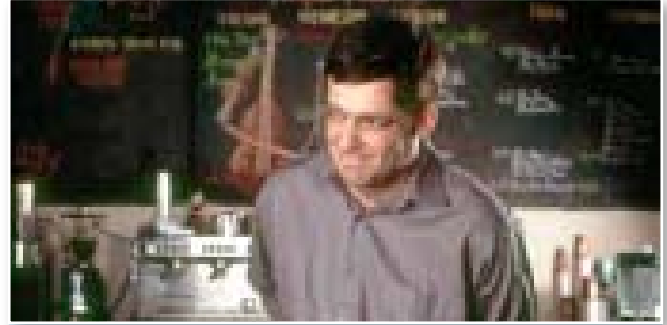
Kitabın her bölümü Ariely’nin yapılmasına katkıda bulunduğu bir deneysel araştırmayı konu alıyor. Araştırmanın ve sonuçlarının sunumuna düşündürücü bir tartışma ve eğlenceli öyküler eşlik ediyor. Ama en önemlisi, insan bir bölüm başlığında sorulan soruyu okuduğunda o bölümü okumadan merakının yatışmayacağını hissediyor. Soruların bir kaç şöyle:

- “Niçin nakit parayla uğraşırken daha dürüst oluyoruz?”
- “Bedavaya aldığımız şeye nasıl gereğinden fazla bedel ödemiş oluruz?”
- “Seçeneklere sahip olmak neden zihnimizin asıl hedefine odaklanmasına engel olur?”
- “Neden sahip olduğumuz şeylere aşırı değer biçeriz?”

Bu soruların bir bölümü ekonomi kuramının kalbiyle ilintili (mesela “fiyat nasıl oluşur?”); bir bölümü ise (mesela, “insan hangi durumlarda ve ne kadar dürüst davranır?”) daha da derinlerde yatan insan özellikleriyle. Ariely ve diğer davranışsal economiciler bu sorulara tam ve net cevaplar bulma ve bunları formüle etme iddiasında değiller. Bu süreçlerde genel kabul görenlerin dışında kalan ve çoğu zaman gözardı edilen

etkenlerin önemli rol oynadığını düşünüyorlar. Karmaşık bir sürecin bir veçhesine ışık tutacak deneyler tasarlıyor ve kararlarımızı biçimlendiren örtük etkenleri göz önüne seriyorlar.

Dan Ariely’nin kitabının büyük bir ilgiyle karşılanması hiç şaşırtıcı değil: Kitap davranışlarımızı ve kararlarımızı belirleyen gizli güçleri konu alıyor. Bu konuda, kendisinin de katkı yaptığı en yeni araştırmaları, zekice tasarlanmış en son deneysel çalışmaları özetliyor. Bu çalışmaların (kimi sağduyuya son derece uyumlu, kimi sezgilere oldukça ters) sonuçlarını güncel ve pratik sorunlarla ilişkilendirerek tartışıyor. Üstelik bütün bunları okurun ilgisini hep ayakta tutan bir akıcılıkla ve eğlenceli, zengin bir üslupla yapıyor.

DAN ARIELY

18 yaşında, bir işaret fişeginin kazayla parlamasıyla vücudunun yüzde 70’i üçüncü dereceden yanıklarla kaplandı. Yanık tedavisi ıstırapla dolu üç yıl boyunca sürdü. Hastaneden çıkınca, acı verici ama kaçınılmaz tedavilerin en iyi nasıl uygulanabileceği konusunu kafasına takarak Tel Aviv Üniversitesi’nde psikoloji eğitimi gördü. Kendi deyişiyle “hem acı verici hem de ısrarla kendini tekrarlayıcı bir dizi akılsız davranışla her gün karşılaştığı” tedavi günleri ona bir araştırma projesi çerçevesi hazırlamıştı. North Carolina’da bilişsel psikoloji alanında doktorasını tamamladı. İlk çalışmasının ardından, “hayatımızın pek çok alanında, öngörülebilir bir tutarlılıkla, tekrar tekrar yanlış kararlar aldığımız ve bu durumun araştırmalarla en azından kısmen değiştirilebileceği” düşüncesi yol göstericisi oldu. Duke üniversitesinde, bu defa işletme alanında ikinci bir doktora yaptı. Ekonomik sonuçlar doğuran akılsız davranış kalıpları üzerinde yoğunlaştı. Çalışmaları işletme, organizasyon, pazarlama, ekonomi alanlarında seçkin akademik dergilerde yayınlandı. Ayrıca halka açık konuşmaları, gazete yazıları, radyo ve televizyon yorumlarıyla akademik dünyanın dışında, genel kamuoyunda da sesini duyurdu. 2008’de basılan, 2009’da küresel krize ilişkin gözlemleriyle zenginleştirilmiş ve genişletilmiş yeni basımı yapılan Predictably Irrational (Öngörülebilir Biçimde Akılsız) kitabıyla tanınmışlığını perçinledi.

Dan Ariely, Berkeley, Stanford, Princeton ve MIT’de ders verdikten ve araştırmalar yaptıktan sonra döndüğü Duke Üniversitesinde çalışmalarını sürdürüyor.

YÖNETİCİLERE İNOVASYON TEKNİKLERİ

ARAMA, SEÇME, UYGULAMA VE ÖĞRENME

TÜSİAD Rekabet Stratejileri Dizisi kapsamında 12. yayın olarak “İnovasyon Araç Kutusu: Yöneticiler İçin Teknikler” adlı kitabı yayınlandı. TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu tarafından koordine edilen raporu Prof. Dr. Dilek Çetindamar ve Elif Baktır kaleme aldı.

Çağımızda bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sayısı katlanarak artıyor. Her gün yeni ürünler, yeni iş modelleri ile karşılaşılıyor. Gelişmeler karşısında inovasyon yapmak yani ekonomik ya da sosyal değer yaratan yenilikleri yapmak, rekabette varlığını sürdürmenin tek yolu haline geldi.

Sürekli evrim içinde olan pazarları, kuruluşları ve teknolojileri daha iyi anlamak, yöneticilerin şirketlerini daha başarılı şekilde yönetmelerine yardım eder. İşte bu yüzden, “İnovasyon Araç Kutusu: Yöneticiler İçin Teknikler” isimli kitabın amacı, inovasyonun şirketlerde yeşermesi/gerçekleşmesi/kalıcılığı için yöneticilerin yeteneklerinin gelişmesine yardım edecek bir “teknikler listesini/araç çantasını” derli-toplu bir şekilde sunuyor. Kitabın okuyucu kitlesi iş dünyası olduğu için sadece şirketlerdeki inovasyona yer veriliyor.

Bu kitap “el-kitabı” olma niteliğiyle, yöneticilerin ve

girişimcilerin ihtiyaç duyduklarında yardımına koşacak bir kaynak özelliği taşıyor ve çok basit bir düşünceden yola çıkıyor: “eğer yönetsel yetenekler geliştirmek istiyorsanız bunu sadece bilgi ile yapmak mümkün değildir”.

“İnovasyon Araç Kutusu: Yöneticiler İçin Teknikler”

Prof. Dr. Dilek Çetindamar - Elif Baktır
TÜSİAD Yayınları
251 sayfa

Başarılı olmak için hem yönetim düşüncelerinin kavramsal olarak şekillenmesine, hem de pratik uygulamaların gerçekleşmesine yardım eden yöntemlere/süreçlere/tekniklere ihtiyaç olduğu tezini işleyen kitap, sade bir şekilde, şirketlerde değişik kademelerde görev yapan her yöneticinin anlayıp günlük yaşamına uygulayabileceği bir teknikler listesi sunuyor.

Dört inovasyon süreci için (arama, seçme, uygulama ve öğrenme) toplam yirmi altı teknik anlatılıyor. Bu teknikleri seçerken kullanılan temel kıstaslar ise şunlar: tekniğin standartlaşmaya yakın olması, tekniğin uygulanmasına dair gerekli olacak bilgi düzeyinin kolay olması ve güvenilir olması.

Kısacası bu kitap, inovasyon yönetiminin en temel girdilerinden biri olan teknikleri yöneticilerin kullanımına sunuyor. Bundan sonrası yöneticilerin hangi şartlarda, hangi teknikleri, hangi bileşimlerde bir araya getirebilme ve kullanabilme yeteneğine, bir diğer deyişle yöneticinin “sanatsal” yeteneğine kalıyor.

BU KİTABI NASIL TEMİN EDEBİLİRSİNİZ?

Yayının ücretini, kargo bedeli dahil olacak şekilde* aşağıda belirtilen hesap numarasına yatırarak, dekontu ve <http://www.tusiad.org/talepformu.pdf> adresinden indirilebilecek sipariş formunu 0212-292 53 75 no.lu faksa veya borhan@tusiad.org adresine gönderiniz.

Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği İktisadi İşletmesi

İş Bankası, Beyoğlu Şubesi - IBAN : TR65 0006 4000 0011 0111 7643 73

* Yayının ücreti KDV dahil 15 TL'dir. İstanbul içi ulaşım bedeli 3 TL, İstanbul dışı ulaşım bedeli 5 TL'dir.

Daha fazla bilgi için: Burcu Orhan (Tel: 0 212 249 19 29).

EKONOMİK KRİZ VE ÇİN'İN KRİZE KARŞI ALDIĞI ÖNLEMLER

İraz Turhan
TÜSİAD - Pekin

2008 yılının Kasım ayından itibaren dünyayı olumsuz yönde etkilemeye başlayan küresel kriz, Çin'i de dünyanın geri kalanı gibi olumsuz yönde etkiledi. Ekonomik gelişiminin temeli ihracata dayalı olan Çin dünya ekonomisinde yaşanan olumsuz gidişatın etkilerinden kurtulabilmek ve reel sektörünün krizden daha az etkilenmesini sağlamak amacıyla bir dizi tedbir aldı.

“İhracata dayalı kalkınma modelinden iç tüketime geçiş planı doğrultusunda ülke içi tüketimi arttırmayı amaçlayan teşvik paketinin büyük bir bölümü yurtiçi altyapı yatırımlarına ve sosyal güvenlik fonlarına ayrıldı.

Uzmanlara göre Çin ekonomisinin yavaşlamasının iki temel nedeni bulunuyor: küresel krizin etkileri ve kendi yapısal düzeninden kaynaklanan faktörler. Bu nedenle Çin'in aldığı tedbirler sadece krizin etkilerinden kurtulmaya yönelik değil. Çin aynı zamanda uzun vadeli bir yeniden yapılanmasının temellerini de atıyor.

2008'in ilk yarısında Çin ekonomisindeki aşırı ısınma ve enflasyona karşı mücadele vermekteydi. 2008'in ikinci yarısından itibaren ihracattaki düşüş ve kıyı kesimlerdeki ekonomik yavaşlamanın da etkisiyle merkezi hükümet istikrarlı ve hızlı ekonomik gelişimi sağlamak ve fiyatların aşırı yükselmesini önlemek üzere makro düzeyde bir dizi önlem almaya başladı. Bu önlemler gerekli vergi ve finansal düzenlemelerle desteklendi. 2008 yılının ortalarında krizin artan etkilerine bağlı olarak ihracatta vergi iadesinin arttırılması, banka kredi faizlerinin düşürülmesi, menkul kıymetler işlemlerinde damga vergisinin düşürülmesi,

mevduat faizlerinden alınan gelir vergisinin geçici bir süreliğine kaldırılması ve KOBİlere kredi desteği sağlanması konularında etkin politikalar yürürlüğe kondu.

2008 yılının sonlarında ise, ihracatta meydana gelen olumsuz etkinin önüne geçebilmek ve hızlı ekonomik büyümeyi sürdürebilmek amacıyla 4 trilyon yuan tutarında (586 milyar Amerikan doları) yeni bir teşvik paketi açıklandı. Merkezi hükümetin, 11. Kalkınma planında yer alan “ihracata dayalı kalkınma modelinden iç tüketime geçiş planı doğrultusunda ülke içi tüketimi arttırmayı amaçlayan bu teşvik paketinin büyük bir bölümü yurtiçi altyapı yatırımlarına ve sosyal güvenlik fonlarına ayrıldı.

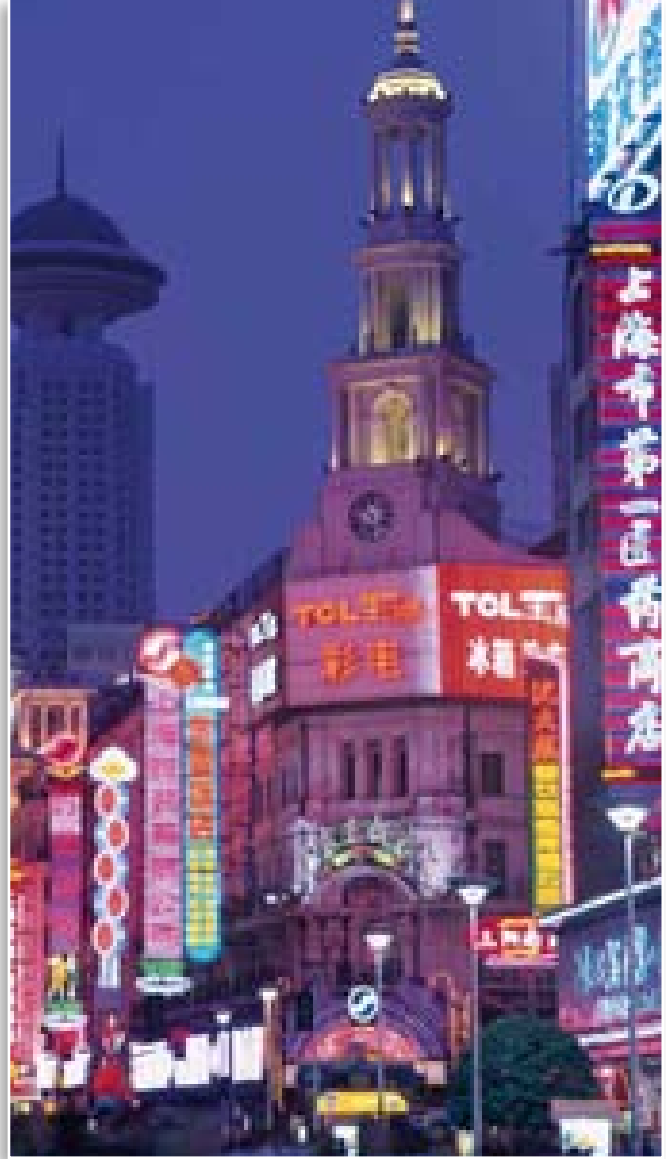
2008 yılında yaşanan iktisadi krize rağmen Çin ekonomisinin %9 gibi çok kuvvetli bir büyüme sergilemesi hükümetin gerçekleştirmiş olduğu bu çalışmalara bağlıyor.

2009'da Çin'in ekonomik verileri

Çin Ulusal İstatistik Bürosu'nun yapmış olduğu açıklamaya göre 2009 yılında Çin %8.7 büyüyerek 33.535.3 yuan (4.9 trilyon Amerikan doları) tutarında bir GSYH rakamına ulaştı. 2009 yılında Almanya'yı geçerek dünyanın en büyük ihracatçısı konumunu elde etti. 2009 yılındaki dış ticaret hacmi 2008 yılına nazaran %13.9'luk bir düşüş göstererek 2207.27 milyar Amerikan Doları olmuştur. İhracatı yüzde 11.21'lik azalmayla 1005.6 milyar US dolar, ihracatı ise yine 1201.66 milyar dolar olmuştur. İhracat 2008 yılına nazaran %16'lık bir azalma kaydedilmiştir

**Uzmanlara göre
Çin ekonomisinin
yavaşlamasının iki temel
nedeni bulunuyor: küresel
krizin etkileri ve kendi
yapısal düzeninden
kaynaklanan faktörler.**

Çin'in sağlamış olduğu 1.4 trilyon RMB'lik banka kredileri ve sosyal güvenlik paketlerinde yapılan düzenlemelerin etkisiyle iç tüketimin canlanması, dış talebin yavaşladığı bir ortamda ekonomiye olumlu katkı yaptı. Aynı zamanda

merkezi hükümetin ulusal sanayiye gençleştirme programı kapsamında, kapasite fazlalığının engellenmesi, endüstriyel yapının düzenlenmesi, teknoloji düzeyinin yükseltilmesi, uluslararası rekabet gücünün artırılması, enerji tasarrufu ve çevre koruma gibi bazı düzenlemelere de gidildi.

Genel olarak; Çin krizle mücadelede iç tüketimini arttırmaya, istihdamı arttırmaya, halkın sosyal refahına yoğunlaştı. Çin hükümetinin krize karşı almış olduğu etkin ve hızlı önlemler ilk etapta varolan sorunların pratik çözümüne yoğunlaşmış olmakla kalmadı, sosyal güvenlik, teknolojik ve bilimsel gelişme gibi orta ve uzun vadeli yapısal sorunların da çözümüne de katkıda bulundu. Böylece Çin, krize karşı ekonominin büyüme hızını yüksek tutarken, gelecek yıllarda da yüksek büyüme hızları elde etmesine imkan verecek bir ekonomik yapının temellerini de atmayı başarmış oldu.

“Altın Kaplan” Yılında Çin

Çin geçtiğimiz Şubat ayında “Kaplan Yılı”na girdi. Çin burçlar kuşağında “kaplan” cesareti, rekabet gücünü ve kararsızlığı sembolize ediyor. Uzmanlar Çin’in kaplan yılından umutlular. Uluslararası Para Fonu’nun (IMF) Ekim 2009’da yayımladığı “Dünya Ekonomik Görünümü-2009” raporunda, Çin’in GSYH’nın 2010 yılında 5 trilyon 263 milyar dolara çıkacağı tahmin ediliyor. Mevcut büyüme oranlarıyla 2010 yılında Japonya’nın önüne geçerek dünyanın ikinci en büyük ekonomisi olacağı öngörülüyor.

Çin’in GSYH’nın 2010 yılında 5 trilyon 263 milyar dolara çıkacağı tahmin ediliyor. Mevcut büyüme oranlarıyla 2010 yılında Japonya’nın önüne geçerek dünyanın ikinci en büyük ekonomisi olacağı öngörülüyor.

Çin 2010 yılında ekonomisinin temelini yine “teknoloji ve inovasyona” bağlı olarak sürdürmeyi planlamakta. Aynı zamanda, iç tüketimdeki canlılığı sağlamanın temel unsurlarından biri olan sosyal güvenlik paketlerinin düzenlenmesine yönelik çalışmalara yön verecek. 31 Ocak’ta merkezi hükümet yaptığı bir açıklamayla kırsal bölgelere daha çok mali ve siyasi destek vereceğini, bu bölgelere daha çok altyapı hizmetleri götüreceğini ve böylece kent ve kırsal kesimlerdeki koordinasyonun sağlıklı bir şekilde işleminin sağlanmasını planladıklarını açıkladı.

TÜSİAD Çin Ofisi

TÜRKİYE: ÇİN’E EN YAKIN AVRUPA ÜLKESİ

TÜSİAD Pekin Bürosu, Çin ve Asya-Pasifik bölgesindeki gelişmeleri takip etmek, TÜSİAD üyelerinin Çin’de ihracat, yatırım ve ortaklık ilişkilerine yardımcı olmak ve Çinli muhataplarını Türk ekonomisi hakkında bilgilendirici ve güven yaratacı bir rol oynamak amacıyla 26 Kasım 2007 tarihinde Çin AB Ticaret Odası’nın bünyesinde kurulmuştur.

TÜSİAD Pekin Bürosu, Çin hükümeti, Çin iş çevreleri ve Çin medyası ile yürüttüğü ilişkilerle, Türk İşdünyasının Çin’deki görünürliğünün artmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirmekte ve lobi faaliyetlerinde bulunmaktadır.

TÜSİAD Pekin Ofisi çalışmalarını “The nearest European

country to China, and not only geographically” teması doğrultusunda sürdürmektedir.

Çinli muhataplarına Türkiye’nin AB ile gümrük birliği ilişkisini anlatırken ve AB üyelik süreci hakkında bilgilendirici faaliyetlerde bulunurken, AB’nin Çin politikasını ve etkinliklerini de takip etmektedir.

Avrupa ve yükselen Balkan, Karadeniz, Akdeniz ve Yakın Doğu pazarlarına girmek isteyen Çinli şirketler, Türkiye’nin avantajları konusunda bilgilendirilmekte ve Çinli yatırımcıların Türk firmalarıyla ortaklık ilişkileri kurmaları teşvik edilmektedir.

INSTITUT DU BOSPHORE: FRANSA İLE TÜRKİYE ARASINDA KİLİT OYUNCU

Dr. Haluk R. Tükel

“Institut du Bosphore” Başkanı

Türkiye’nin genel olarak batılı ülkeler, özel olarak da Avrupa Birliği ülkeleriyle ilişkilerinde yaşanan sorunların bir kısmı, ülkemizin bu ülkelerdeki imajının taşıdığı olumsuzluklardan kaynaklanmaktadır. Siyasi yapıdaki istikrarsızlık ve demokrasimizin işleyiş sorunları, tarihsel ve kültürel etkenler, ekonomik sorunlar ve gelişmişlik düzeyi, Türkiye’nin imajını bozan başlıca etmenlerdir. Ülkemizin dış tanıtımına yeterli kaynağın ayrılmaması ve gerekli ilginin gösterilmemesi sonucunda imaj iyileştirilememekte ve itibar kaybı ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’nin AB ülkeleri ile olan ilişkilerindeki zorlukların temelinde, Avrupa kamuoylarının genelde negatif tutumu ve bu yaklaşımın Avrupalı siyasetçiler üzerinde yarattığı siyasal baskı yatmaktadır. Ülkemizin imajının, Avrupalı karar vericiler, yönetici kadrolar ve kamuoyu nezdinde düzeltilmesi, Türkiye-AB ilişkilerinin gelişimi için gereklidir. Bu nedenle, AB kamuoyunun Türkiye ve Türk insanı hakkında doğru bilgilenmesi, TÜSİAD yurtdışı tanıtım stratejisinin temel unsurudur. TÜSİAD, belirlenen iletişim stratejisi çerçevesinde Brüksel, Berlin ve Paris merkezli çeşitli çalışmalar yürütmektedir.

Türkiye’nin AB ülkeleri ile olan ilişkilerindeki zorlukların temelinde, Avrupa kamuoylarının genelde negatif tutumu ve bu yaklaşımın Avrupalı siyasetçiler üzerinde yarattığı siyasal baskı yatmaktadır.

Söz konusu iletişim stratejisinin Fransa ayağını oluşturan, “L’Association de L’Institut du Bosphore” (Türkiye Boğaziçi Enstitüsü) 23 Haziran 2009 tarihinde TÜSİAD’ın bir

inisiyatifi olarak kurulmuştur. Enstitü’nün amacı, Türkiye ve Türk insanının “AB üye adaylığını” ve “Avrupalı” kimliğini sorgulayacak ölçülerde mesafeli bir konumda bulunan Fransız toplumunda, günümüz Türkiye’sinin siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel açılardan daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve Fransa ile kültürel etkileşimi, iletişimi ve işbirliğini desteklemektir.

Paris merkezli olarak faaliyet gösterecek olan “Institut du Bosphore”, Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve toplumsal etkileşimin kolaylaştırılmasına yönelik çalışmaların yanı sıra, Fransız kamuoyunda etki yaratacak iletişim faaliyetleriyle iki toplum arasındaki diyalogun güçlendirilmesi ve ortak noktaların artırılmasını hedeflemektedir.

Kuruluş ve 2009 etkinlikleri

“Institut du Bosphore” 8 Eylül 2009 tarihinde Pavillon Kleber Paris’te yapılan bir basın toplantısı ile Fransız kamuoyuna duyuruldu. Toplantıda, Enstitü Başkanı Haluk Tükel, Bilim Kurulu üyeleri Ümit Boyner, Henri de Castries, Gilles Veinstein ve Pekin Baran’dan oluşan heyet, enstitünün kuruluş amacını, üyelerini ve gelecek dönem gerçekleştirmeyi planladığı faaliyetleri basın mensupları ile paylaştı.

Enstitü, “Turkey/Europe: Starting Over & Reconstructing Turkey – EU Relations” (Türkiye ve Avrupa: Yeniden Yapılanan Avrupa Birliği – Türkiye İlişkileri) başlıklı ilk seminerini 22 – 23 Ekim tarihleri arasında İstanbul Çırağan Saray’ında düzenledi. Türkiye-Fransa ilişkileri özelinde, Türkiye-AB ilişkilerinin son durumu çeşitli boyutları ile ele alınan toplantının açılış konuşmalarını TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Arzuhan Doğan Yalçındağ, TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Ümit Boyner ve GDF Suez Danışmanı Dennis Simonneau tarafından yapıldı. Toplantının gala yemeğinde Devlet Bakanı ve

Başmüzakereci Egemen Bağış, Fransa'nın Türkiye Büyükelçisi Bernard Emié ve Paris Boğaziçi Enstitüsü Kurucu Üyesi ve TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkan Yardımcısı Pekin Baran Türkiye, AB ve Fransa ilişkilerine yönelik değerlendirmelerde bulundu. Seminere ayrıca Michel Rocard, Pierre Moscovici, Gilles Martin Chauffier gibi Bilim Kurulu üyelerinin yanı sıra Fransız politikacılar ile her iki ülkenin iş dünyası, akademi ve medyasından üst düzeyde davetliler katıldı.

Seminerde üç ayrı panelde, "Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler, AB-Türkiye İlişkileri ve Türkiye'nin Toplumsal Dinamikleri" konuları kapsamlı olarak tartışıldı. Panellere TÜSİAD Başekonomisti Dr. Ümit İzmen, "Küresel Kriz, AB ve Türkiye" başlıklı sunumuyla, Fransız eski başbakanı Michel Rocard konuşmasıyla, ve Galatasaray Üniversitesi Felsefe Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tülin Bumin de "Avrupa Türkiye'yi üye olarak kabul edecek bir laiklik anlayışı sergileyebilecek mi?" temalı makalesiyle katkıda bulundu.

Paris merkezli olarak faaliyet gösterecek olan "Institut du Bosphore", Türkiye ile Fransa arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve toplumsal etkileşimin kolaylaştırılması için çalışacaktır.

Enstitü, ilk Bilim Kurulu toplantısını 23 Kasım 2009'da yaparak, İstanbul'da düzenlenen semineri değerlendirdi ve 2010 çalışma planını detaylarıyla tartıştı

2010'da Institut du Bosphore

2008 senesinden bu yana süregelen ekonomik darboğaz, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin arasındaki siyasi ve ekonomik ilişkilerin iç içeliğini daha da artırdı. Uluslararası planda siyasi ve ekonomik panoramada meydana gelmekte olan bu değişimler objektif bir düşünce kuruluşu olan Enstitü'nün de 2010 yılı faaliyetlerinin çerçevesini çizdi. "Institut du Bosphore" 2010 yılında araştırma notları, seminerler ve konferanslar aracılığıyla hızla değişen küresel ekonomik ve siyasi görünümü değerlendirmeyi hedefliyor.

Avrupa Birliği – Türkiye ilişkileri, Avrupa Birliği gündemindeki

sorunlar ve Fransa-Türkiye arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler de Enstitü'nün 2010 senesinde ele almayı planladığı konular arasında bulunuyor. Çeşitli Fransız ve Türk akademisyenler ile yürütülecek araştırmalar, Fransız politikacılar, kanaat önderleri, iş dünyası ve medya temsilcileri ile sağlanacak temaslar 2010 yılında Avrupa kamuoyunda Enstitü'nün etkinliğini sağlamayı amaçlayacak.

"Institut du Bosphore" Kurucu Üyeleri Kuruluş Tarihi: 23 Haziran 2009

Pekin Baran

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkan Yardımcısı
Denizcilik A.Ş. Başkanı

Ümit Boyner

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı
Boyner Holding Yönetim Kurulu Üyesi

Eşref Hamamcıoğlu

Fransız Ticaret Odası Başkanı
Sodexo Entegre Hizmet Yönetimi A.Ş. Genel Müdürü

Bahadır Kaleağası

TÜSİAD Uluslararası Koordinatörü

Ferit Şahenk

Doğuş Holding Yönetim Kurulu Başkanı

Volkan Vural

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Doğan Şirketler Grubu Holding Danışmanı

Arzuhan Doğan Yalçındağ

Doğan Şirketler Grubu Holding Yönetim Kurulu Başkanı
TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı (2007-2009)

Zafer A. Yavan

TÜSİAD Genel Sekreteri

"Institut du Bosphore" Bilim Kurulu

Henri de Castries (Bilim Kurulu Eş Başkanı)

AXA Yönetim Kurulu Başkanı

Kemal Derviş (Bilim Kurulu Eş Başkanı)

"Brookings Institution" Başkan Yardımcısı
Sabancı Üniversitesi Danışmanı

Prof. Dr. Alexandre Adler

Tarih Profesörü, Gazeteci

Lucien Arkas

TÜSİAD Yönetim Kurulu Üyesi
Arkas Holding Yönetim Kurulu Başkanı

Ahmet Aykaç

Sabancı Üniversitesi Müttevelli Heyeti Başkan Yardımcısı

Pekin Baran

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkan Yardımcısı
Denizcilik A.Ş. Başkanı

Ümit Boyner

TÜSİAD Başkanı
Boyner Holding Yönetim Kurulu Üyesi

Guy Carcassonne

Anayasa Hukuku Uzmanı

Philippe de Buck

BusinessEurope Genel Sekreteri

Olivier Ferrand

Terra Nova Başkanı

Stéphane Fouks

Genel Müdür, Havas Grup

Nilufer Göle

Sosyoloji Öğretim Üyesi
Ecole des Hautes Etudes (EHESS)

Bernard Guetta

Gazeteci

Nedim Gürsel

Romancı Yazar

Hubert Haenel

Senatör, Fransız Senatosu

Rıza Kadılar

Natixis Pramex Bankası Türkiye Temsilcisi

Mustafa V. Koç

Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı

Thierry Mariani

Fransız Parlamenter, UMP

Gérard Mestrallet

GDF SUEZ Yönetim Kurulu Başkanı

Pierre Moscovici

Fransız Parlamenter, Sosyalist Parti

Solî Özel

Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi

Michel Rocard

Fransa Eski Başbakanı

Güler Sabancı

Sabancı Holding Yönetim Kurulu Başkanı

Catherine Tasca

Fransız Senatosu Başkan Yardımcısı

Fusun Türkmen

Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi

Gilles Veinstein

Tarih Profesörü, College de France

Nisan 2010

- TÜSİAD tarafından tesis edilen En İyi Genç Hukukçu Ödülü sahibini bulacak
- TÜSİAD ve REC Türkiye tarafından verilen AB Çevre Ödülleri kazananlara takdim edilecek.
- TÜSİAD ve Türk Patent Enstitüsü arasında Sınai Hakların Bilinçlendirilmesine Yönelik İşbirliği Yapılmasına dair Çerçeve Protokolü imzalanacak.
- TÜSİAD Yönetim Kurulu Ankara'da Ekonomi Koordinasyon Kurulu Toplantısı'na katılacak.
- TÜSİAD Yönetim Kurulu ABD'de temaslarda bulunacak.
- TÜSİAD Yönetim Kurulu AB Dönem Başkanı İspanya'nın başkenti Madrid'i ziyaret edecek.

Mayıs 2010

- TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner TÜRKONFED'in Bandırma'da gerçekleştireceği Başkanlar Konseyi Toplantısı'na katılacak.
- TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ümit Boyner 40. St Gallen Sempozyumu'nda bir konuşma gerçekleştirecek.
- TÜSİAD-Koç Üniversitesi Ekonomik Araştırmalar Forumu "İktisadi Dalgalanmalar ve Küresel Kriz" başlıklı bir konferans düzenleyecek.

Gelecek, onu bugünden görenlerindir.

Kurulduğumuz günden bugüne, hep geleceği hedefledik. Finans, Otomotiv, İnşaat, Medya, Turizm, Gayrimenkul ve Enerji olmak üzere yedi sektöre imzamızı attık. 105 şirketle milyonlarca kişiye ulaşıp hizmet sağlıyoruz. Dünya devleriyle ortaklıklar kurarak, yarının global gücü olma yolundaki adımlarımızı bugünden atıyoruz.

DOĞUŞ GRUBU

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD - Meşrutiyet Caddesi 46, Tepebaşı 34420 İstanbul Tel: 0212-2491929

ISSN 1300-1671

9 771300 167106